

LANDELIJKE MONITOR STUDENTENHUISVESTING

Nederland :: 2016

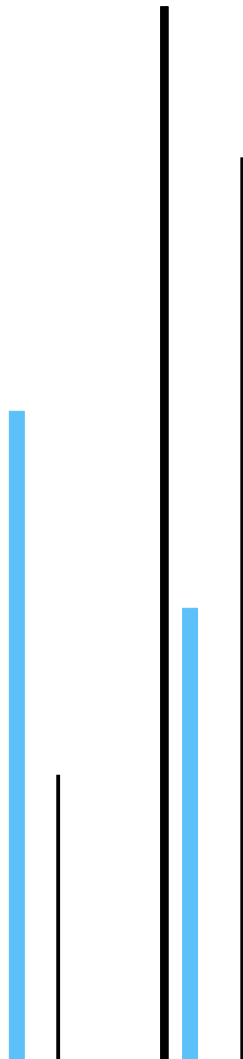

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

6 oktober 2016

Landelijke Monitor Studentenhuisvesting

Apollo 2016

Uitgevoerd in opdracht van
Kences en Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

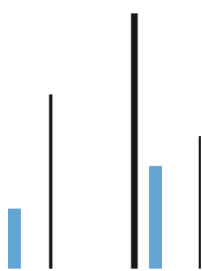
René van Hulle

Oktober 2016

ABF Research | Verwersdijk 8 | 2611 NH | Delft | 015 - 27 99 300

Copyright ABF Research 2016

De informatie in dit rapport is met de grootste zorg samengesteld. ABF Research aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten, onnauwkeurigheden of onvolledigheden. Het gebruik van (onderdelen van) dit rapport is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld.

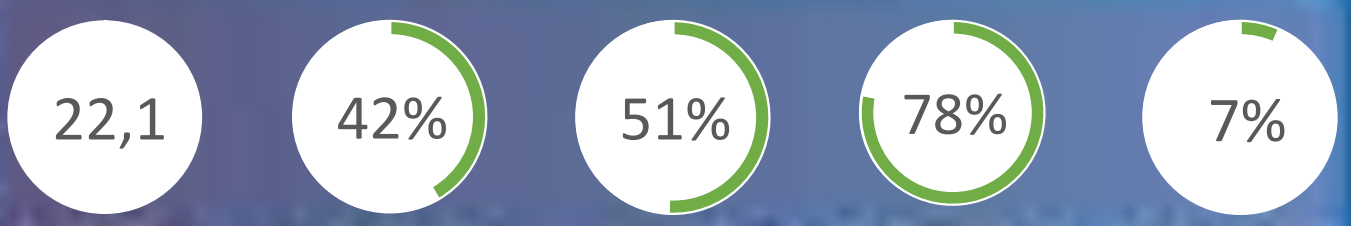
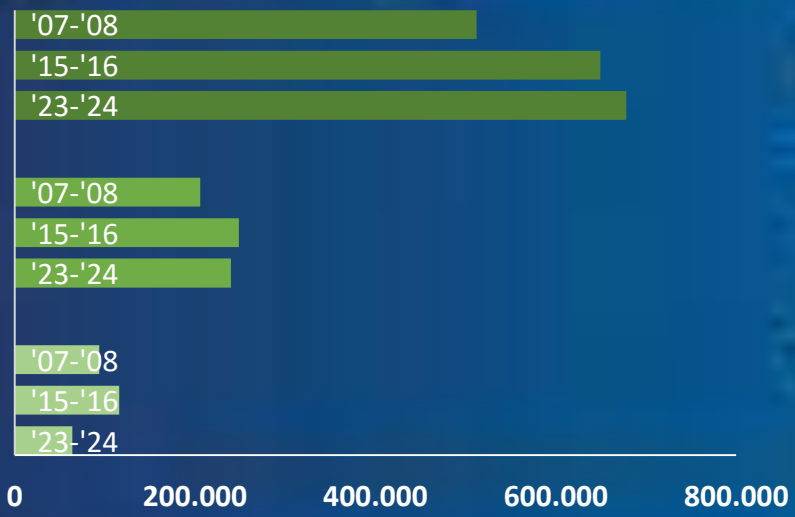

Inhoudsopgave

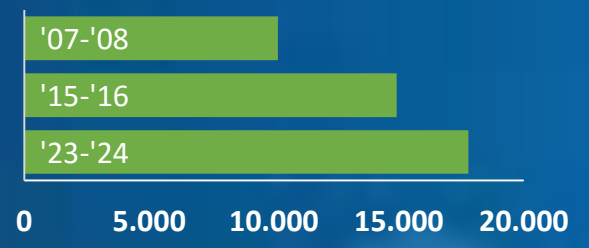
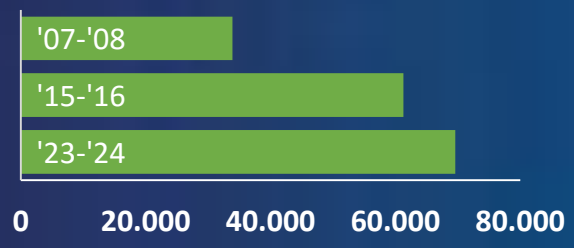
Factsheet	2
Samenvatting	5
1 Inleiding	13
1.1 Historie	13
1.2 Bronnen.....	15
1.3 Scenario's.....	21
1.4 Leeswijzer	22
2 Huidige populatie en woonsituatie	25
2.1 Studentenpopulatie.....	25
2.2 Woonsituatie.....	31
3 Betaalbaarheid	41
3.1 Inkomsten en uitgaven	42
3.2 Woonlasten	44
3.3 Woonquote	48
4 Kwantitatieve prognose	51
4.1 Studentenpopulatie.....	51
4.2 Woonsituatie.....	54
5 Verhuigeneidheid & woonwensen	59
5.1 Verhuigeneidheid.....	59
5.2 Woonwensen.....	60
5.3 Woonsituatie versus woonwensen	62
5.4 Vraag & aanbod	64
6 Internationale studenten	67
6.1 Internationale context	67
6.2 Studentenpopulatie.....	72
6.3 Woonsituatie.....	76
6.4 Kwantitatieve prognose	78
6.5 Verhuigeneidheid & woonwensen.....	82
Bijlage A: Begrippenlijst	85
Bijlage B: Toelichting en terugblik op de cijfers door de jaren heen	87
Bijlage C: Vragenlijst	97
Bijlage D: Uitkomsten per stad	107

Wettelijke
 Hogeschool
 Hogeschool
 Hogeschool

Wettelijke Hogeschool Hogeschool Hogeschool Hogeschool Hogeschool

Landbouw
 (Landbouw en
 natuur) 100%

Woningbouw
 (Woningbouw)

Woningbouw
 (Woningbouw)

Landbouw
 (Landbouw en
 natuur)

56%

18%

26%

36%

61%

40%

17 m²

25 m²

68 m²

Woningbouw
 (Woningbouw)

€ 360

€ 490

€ 710

€ 1.060

€ 1.230

€ 1.350

34%

40%

53%

€ 20

€ 19

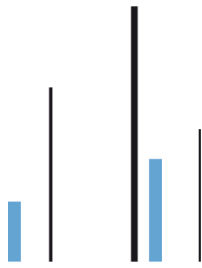
€ 10

Landbouw

Woningbouw

Samenvatting

Het rapport 'Landelijke Monitor Studentenhuisvesting' gaat over studenten en hun huisvesting. Er wordt een beeld geschetst van de omvang, samenstelling en verwachte ontwikkelingen voor de komende 8 jaar van de studentenpopulatie en de studentenhuisvesting. Daarnaast is er aandacht voor de betaalbaarheid, woonwensen en de internationale studenten.

Historie: *'Kwaliteit van de data toegenomen door gebruik Basisregistratie Personen'*

De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2016 is het vijfde rapport in een reeks die sinds 2012 jaarlijks verschijnt. Eind 2010 zijn op initiatief van Kences de eerste stappen gezet om te komen tot een Landelijke Monitor Studentenhuisvesting. Sindsdien wordt jaarlijks gewerkt aan doorontwikkeling, kwaliteitsverbetering en aan aansluiting bij de actualiteit. De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting is inmiddels uitgegroeid tot de nationale standaard voor cijfers over studentenhuisvesting.

Dit jaar is er extra aandacht voor de gemeten eerste effecten van de invoering van het studievoorschot. Daarnaast is er een verbeteringslag gemaakt door de internationale studiepuntmobiele studenten kwantitatief in kaart te brengen.

Vanwege de invoering van het studievoorschot is het niet langer noodzakelijk om te registreren of studenten thuis- of uitwonend zijn. DUO voert deze registratie dan ook niet meer uit. Om te bepalen of studenten thuis- of uitwonend zijn wordt daarom de Basisregistratie Personen (BRP) gebruikt. De inzet van de BRP als bron in combinatie met DUO-registraties met meer achtergrondkenmerken is uit noodzaak ontstaan, maar heeft uiteindelijk geleid tot een aanzienlijke kwaliteitsverbetering. Voorheen werd voor een deel van de studenten geschat of zij thuis- of uitwonend waren, bij welke vestiging van een onderwijsinstelling (en daarmee studiestad) zij studeerden en in welke stad zij woonden. Met het gebruik van de nieuwe bronnen zijn deze gegevens voor nagenoeg alle studenten bekend. Doordat deze methodiek ook met terugwerkende kracht is gehanteerd zijn de cijfers tussen verschillende collegejaren in dit rapport consistent, maar kunnen ze licht afwijken met die in rapporten van eerdere jaren.

Samenstelling en ontwikkeling

studentenpopulatie:

Op 31 december 2015 waren er 649.000 voltijdstudenten binnen het hoger onderwijs (exclusief studiepuntmobiele studenten), waarvan 61 procent studeert aan een hogeschool. 9 procent van de studenten heeft een vooropleiding in het buitenland gevolgd en is daarmee een internationale diplomastudent. Van 78 procent van de Nederlandse studenten zijn beide ouders geboren in Nederland. De vrouwen vormen met 50,8 procent een kleine meerderheid. De gemiddelde leeftijd van studenten is 22 jaar en 2 maanden.

'Groei bij universiteiten en hbo blijft gelijk'

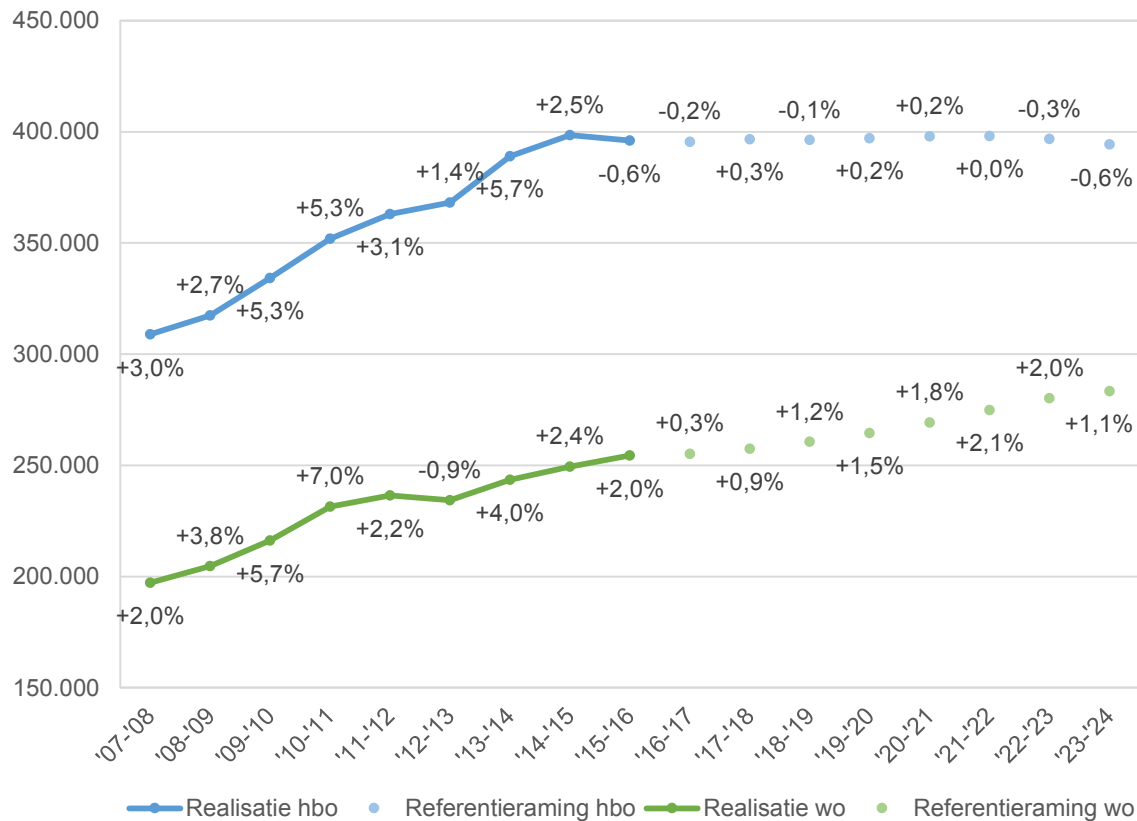
Tabel S.1: Kengetallen studentenpopulatie, collegejaar '15-'16

	Hbo	Wo	Totaal
# studenten	396.000	253.000	649.000
% buitenlands	6%	15%	9%
% autochtoon	78%	79%	78%
% mannen	49%	49%	49%
$\bar{x}$ leeftijd	21j 11m	22j 6m	22j 2m

De afgelopen 8 jaar is het aantal studenten met 27 procent toegenomen. Naar verwachting neemt deze groei af en stijgt het aantal studenten de komende 8 jaar met ongeveer 27.100 studenten (+4 procent). Het aantal hbo-studenten blijft ongeveer gelijk (-1.800 studenten, +0 procent). De groei wordt dan ook volledig veroorzaakt door een groeiend aantal universitaire studenten (+28.900 studenten, +11 procent).

De nationale groei van het aantal universitaire studenten in de komende acht jaar is, met uitzondering van Maastricht en Groningen, in alle steden met een universiteit terug te zien. Wageningen (26 procent), Delft (13 procent), Leiden (10 procent) en Amsterdam (10 procent) zijn de universiteitssteden met de grootste groei. Van de steden met alleen een hbo-instelling en minstens 4.000 studenten wordt bij 8 van de 12 steden krimp verwacht. In de Zuid-Limburgse steden Sittard-Geleen (-12 procent) en Heerlen (-11 procent) is de verwachte krimp het grootst.

Figuur S.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar type onderwijs, collegejaren '07-'08 tot en met '23-'24

Huidige woonsituatie: 'Studenten met een Turkse, Marokkaanse of Surinaamse achtergrond wonen vaker thuis'

56 procent van de studenten heeft het ouderlijk huis verlaten. Onder hbo- en universitaire studenten is dit 45 respectievelijk 73 procent. Vrouwen gaan met 60 procent eerder op zichzelf wonen dan mannen met 52 procent. Studenten zoeken naarmate ze ouder worden meer zelfstandigheid. Van de studenten van 19 jaar of jonger woont drie kwart nog thuis en van de studenten van 24 jaar of ouder is dit minder dan een kwart. Van de studenten waarvan één of beide ouders zijn geboren in Turkije, Marokko of Suriname gaat slechts circa 38 procent op zichzelf wonen. De overige studenten met een andere achtergrond laten een vergelijkbaar beeld zien met de studenten waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren.

Ongeveer twee derde van de uitwonende studenten woont ook in de stad waar ze studeren. Deze 248.000 studenten vormen de primaire doelgroep. Corporaties en particuliere verhuur zijn beide goed voor een marktaandeel van ieder ongeveer 45 procent binnen de gehele studentenhuisvesting. Met 56 procent woont de meerderheid in een kamer met gedeelde voorzieningen. Deze kamers zijn gemiddeld 17 vierkante meter. Eénkamerwoningen hebben een marktaandeel van 18 procent en zijn gemiddeld 25 vierkante meter. Tot slot vertegenwoordigen de zelfstandige woonruimten 26 procent van de markt en hebben deze woonruimten gemiddeld een omvang van 68 vierkante meter.

Tabel S.2: Kengetallen studentenhuisvesting, collegejaar '15-'16

	Thuiswonend	Uitwonend	Kamers gedeelde voorzieningen	Eénkamerwoningen	Zelfstandige woonruimte
# Studenten	285.000	364.000	203.000	66.000	95.000
# Hbo	218.000	178.000	90.000	33.000	57.000
# Universiteit	67.000	186.000	114.000	33.000	38.000
$\bar{x}$ leeftijd	20j 10m	23j 2m	22j 4m	23j 7m	24j 7m
% Binnen de studiestad	14%	68%	79%	72%	43%
% Corporaties	-	43%	36%	61%	48%
$\bar{x}$ Kameroppervlakte	-	-	17m ²	25m ²	68m ²

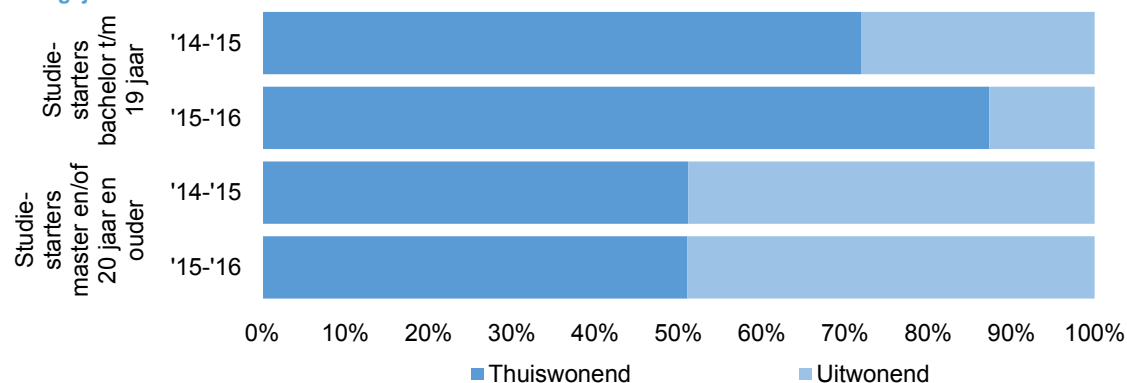
Invoering

studievoorschot:

'Eerstejaarsstudenten bacheloropleidingen blijven thuis wonen'

Het studievoorschot is in collegejaar '15-'16 ingevoerd. Voor de Nederlandse eerstejaarsstudenten is een vergelijking gemaakt voor de verdeling thuis- en uitwonend tussen collegejaren '14-'15 en '15-'16. Tussen '06-'07 en '14-'15 waren de verschuivingen zeer beperkt. Een negatief effect van het studievoorschot op de studentenaantallen is niet direct waarneembaar. Bij startende bachelor studenten van maximaal 19 jaar oud is het aandeel uitwonenden gedaald van 28 naar 13 procent. Bij universitaire studenten is de verschuiving het grootst (hbo: van 18 naar 11 procent en wo: van 46 naar 16 procent). Bij startende masterstudenten en/of studenten van minstens 20 jaar oud is het aandeel uitwonenden gelijk gebleven. 46 procent van de thuiswonende studenten die onder het nieuwe leenstelsel vallen geeft aan nog thuis te wonen vanwege het studievoorschot. De conclusie is daarom dat de invoering van het studievoorschot van grote invloed is op het huisvestingsgedrag van studenten die starten met hun eerste hogeronderwijsopleiding. Het effect op het totaal aantal uitwonende studenten is nog beperkt doordat het aandeel uitwonende studiestarters van alle uitwonende studenten beperkt is. Bovendien valt de daling niet op door de sterke stijging van het aantal internationale studenten die nagenoeg allen uitwonend zijn.

Figuur S.2: Aandeel Nederlandse eerstejaars voltijdstudenten naar woonsituatie en type studiestarter, collegejaren '14-'15 en '15-'16

Betaalbaarheid *‘Prijs per vierkante meter veel hoger bij particuliere en informele studentenhuysvesting: verhuur dan bij corporaties’*

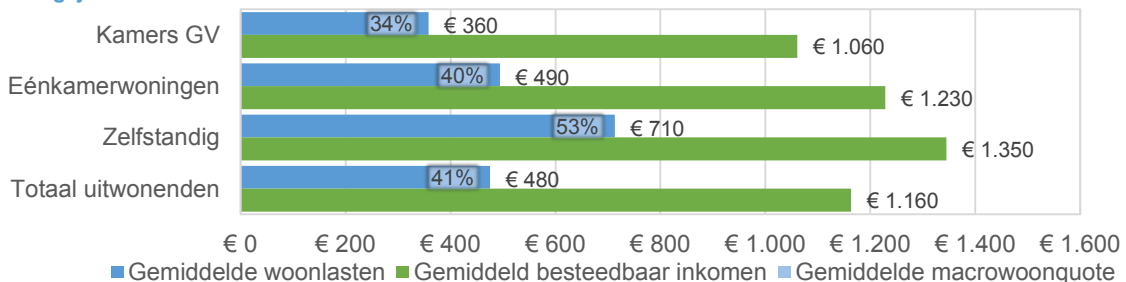
Het besteedbaar inkomen (definitie MS¹) in collegejaar '14-'15 van thuiswonende studenten is 550 euro per maand en van uitwonende studenten 1.060 euro. Bij 26 procent van de uitwonende studenten maakt huurtoeslag onderdeel uit van het besteedbaar inkomen. Leeftijd en inkomen hangen sterk met elkaar samen. Het inkomen neemt structureel toe. Logisch gevolg is dan ook dat master- en hogerejaarsstudenten een hoger besteedbaar inkomen hebben dan respectievelijk bachelor- en eerstejaarsstudenten. Onder universitaire studenten ligt het besteedbaar inkomen 18 procent lager dan onder hbo studenten. Het gemiddeld besteedbaar inkomen (definitie CBS¹) is het laatste jaar bij thuiswonende studenten gedaald (-0,6 procent) en bij uitwonende studenten gestegen (+1,6 procent).

Gemiddeld betalen uitwonende studenten in collegejaar '15-'16 480 euro aan woonlasten per maand (inclusief de bijkomende lasten en vóór aftrek van de huurtoeslag). De prijs per vierkante meter is 20 euro. De prijs per vierkante meter voor woonruimten van maximaal 35 vierkante meter en gelegen op een A-locatie binnen de stad is bij corporaties en met name Kences-huisvesters het laagst. Particuliere en informele verhuur hebben een bovengemiddelde prijs. De woonlasten per vierkante meter zijn het hoogst in Amsterdam. De top-10 van duurste steden bestaat verder volledig uit steden met een universiteit. Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten per woonruimte sinds het collegejaar '12-'13 gemiddeld met 2,9 procent per jaar gestegen. Vooral de éénkamerwoningen en zelfstandige woonruimten zijn de afgelopen jaren in prijs gestegen.

Wanneer de totale woonuitgaven (480 euro) gerelateerd worden aan het gemiddelde inkomen per maand (1.160 euro) blijkt 41 procent van het inkomen aan wonen te worden uitgegeven. Doordat het inkomen sterker is gestegen dan de woonlasten is de woonquote over het afgelopen jaar gedaald van 44 naar 41 procent.

De uitgaven en inkomsten zijn bij thuiswonende studenten waarbij de studiebeurs een gift is ongeveer gelijk aan elkaar en zij bouwen hierdoor gemiddeld genomen geen schuld op. Echter, bij uitwonende studenten zijn de uitgaven doorgaans hoger dan de inkomsten waardoor de schuld gemiddeld per maand met 220 euro toeneemt. Als er uitgegaan wordt van gelijkblijvende inkomsten en uitgaven, maar de studiebeurs voor elke student als lening wordt beschouwd, dan stijgt de schuld bij thuiswonende studenten met 100 euro per maand en bij uitwonende studenten met 420 euro per maand.

Figuur S.3: Gemiddelde woonlasten (inclusief bijkomende woonlasten en vóór aftrek van huurtoeslag), besteedbaar inkomen (definitie MS) en woonquote van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaar '15-'16

¹ Het besteedbaar inkomen volgens de definitie CBS bestaat uit inkomsten uit arbeid, sociale premies, belastingen (-), studiebeurs, huurtoeslag, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie (-). Bij de definitie MS van besteedbaar inkomen komen hier nog studiekosten (-), ouderlijke bijdrage en leningen bij.

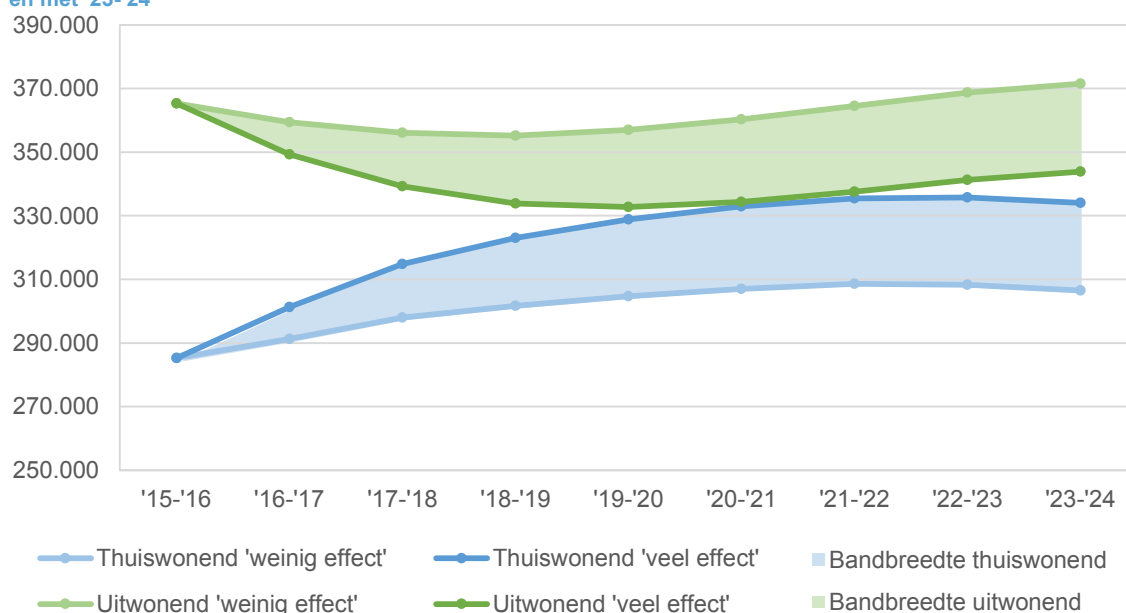
Ontwikkeling woonsituatie: 'Studenten blijven langer thuis wonen door de invoering van het studievoorschot'

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. Als gevolg van de invoering van het studievoorschot zijn deze onzekerheden voor prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten groter. Deze situatie heeft zich namelijk nog niet eerder voorgedaan. Daarom zijn er twee scenario's ('weinig effect' en 'veel effect') doorgerekend. De scenario's vormen een bandbreedte die het te verwachten minimale en maximale effect van de invoering van het studievoorschot weergeven. Als gevolg van de invoering van het studievoorschot is de verwachting dat studenten langer thuis blijven wonen. Echter, als ze ouder worden zullen ze waarschijnlijk alsnog het ouderlijk huis verlaten. Het studievoorschot heeft dan ook vooral invloed op de woonsituatie van de jonge studenten en met name op de jonge studenten van wie de ouders niet in de studiestad wonen. Studenten van wie de ouders in de studiestad wonen verlieten ook in het verleden al op latere leeftijd het ouderlijk huis. Hierdoor is het effect van het studievoorschot op de thuiswonende studenten binnen de studiestad beperkt. Ook de groep van uitwonende studenten buiten de studiestad wordt door het studievoorschot slechts beperkt beïnvloed. Deze groep bestaat voornamelijk uit oudere studenten.

In het collegejaar '15-'16 zijn 364.000 studenten uitwonend. Dit aantal zal op basis van het scenario 'weinig effect' de komende acht jaar toenemen naar 371.000 uitwonende studenten. Dit komt neer op een groei van 6.100 studenten (+2 procent). Bij het scenario 'veel effect' wordt er uitgegaan van een daling naar 344.000 uitwonende studenten in collegejaar '23-'24 (-21.500 studenten, -6 procent).

De primaire doelgroep zal in de meeste steden in de komende acht jaar in beide scenario's afnemen. Bij het scenario 'veel effect' neemt de primaire doelgroep alleen nog toe in Wageningen, Delft en Almere. Bij de secundaire doelgroep is de invloed van de invoering van het studievoorschot beperkt en kent alleen Utrecht een daling van meer dan 200 studenten op basis van het scenario 'veel effect'. In Den Haag, Amsterdam en Ede wordt de grootste groei van de secundaire doelgroep verwacht.

Figuur S.4: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie per scenario, collegejaren '15-'16 tot en met '23-'24

Verhuiscapaciteit en woonwensen: *'Zelfstandige woonruimte in plaats van kamers met gedeelde voorzieningen'*

Van alle studenten heeft 64 procent verhuisplannen en 40 procent heeft verhuisplannen voor het komende jaar. Deze groep, ook wel de verhuiscapaciteit studenten genoemd, bestaat uit 116.000 starters (verlaten het ouderlijk huis), 64.000 vestigers (verhuizen tussen steden) en 77.000 doorstromers (verhuizen binnen de stad). Daarnaast zijn er 66.000 verlaters (vertrekken uit een stad).

23 procent van de verhuiscapaciteit is op zoek naar een kamer met gedeelde voorzieningen. Met 29 procent is een iets grotere groep op zoek naar een éénkamerwoning. Bijna de helft wil een zelfstandige woonruimte. Deze verdeling over type woonruimte sluit niet aan op de huidige woonvoorraad waarbij 56 procent uit kamers met gedeelde voorzieningen bestaat. Uit de woonwensen blijkt dus een behoefte aan meer zelfstandige woonruimten. Als naar de woonwensen van alle uitwonende studenten wordt gekeken wat betreft type woonruimte, dan sluit 36 procent van de bewoonde voorraad niet volledig aan op wat de studenten ambiëren. Het gewenste oppervlakte van de woonruimte sluit wel goed aan op het beschikbare aanbod. Kamers waarbij voorzieningen gedeeld worden met 5 of meer personen komen in de voorraad vaker voor dan door studenten gewenst is. De gewenste woonlasten per vierkante meter naar type woonruimte liggen ruim een kwart lager dan er nu wordt betaald. Dit komt doordat studenten aangeven minder wensen te betalen, maar bovendien de voorkeur geven aan een woonruimte met een groter oppervlakte.

Internationale studenten: *'Groei studentenpopulatie wordt in stand gehouden door de internationale studenten'*

Naast internationale studenten die in Nederland een volledige opleiding volgen (diplomastudenten) zijn er ook veel studenten die hier een kort programma doen. Dit zijn de zogeheten studiepuntmobiele of short stay-studenten. Deze studiepuntmobiele studenten zijn in het voorgaande deel van de samenvatting niet meegenomen.

Het aantal studenten dat in het buitenland studeert is sinds 2000 structureel toegenomen. China, India, Duitsland, Zuid Korea en Frankrijk tellen de meeste uitgaande studenten. Nederland scoort qua uitgaande diplomastudenten op basis van aandeel van het totaal aantal studenten ondergemiddeld. De studiepuntmobiliteit vanuit Nederland blijft ook achter bij die in andere Europese landen. De achterblijvende uitgaande studiepuntmobiliteit zorgt ook voor een beperkte inkomende mobiliteit naar Nederland. Kijkend naar totaal aantal inkomende studenten wordt de ranglijst aangevoerd door de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en Australië. Nederland staat op de twaalfde plaats en scoort qua ratio bovengemiddeld hoog. In hoeverre onderwijsinstellingen er in slagen internationale studenten aan te trekken wordt in grote mate bepaald door toegankelijkheid, taalbarrières en culturele afstand, onderwijskwaliteit, studie- en verblijfkosten en arbeidsperspectieven.

In totaal zijn er in collegejaar '15-'16 circa 14.900 studiepuntmobiele studenten en 61.300 internationale diplomastudenten. Hiermee vormen deze groepen studenten respectievelijk 2,2 en 9,2 procent van de gehele studentenpopulatie. De aantallen studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten zijn jaarlijks gemiddeld met 6 en 10 procent gegroeid tegenover een jaarlijkse groei van 3 procent bij de Nederlandse

studenten. De groei van de internationale diplomastudenten is vooral te zien bij de universiteiten. In de komende 8 jaar wordt een groei van 19 procent studiepuntmobiele studenten en 14 procent internationale diplomastudenten verwacht. Ook deze voorspelde groei ligt beduidend hoger dan bij de Nederlandse studenten.

Amsterdam, Groningen, Maastricht en Rotterdam zijn de steden met de meeste studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten. Samen zijn deze vier steden goed voor bijna de helft van alle studiepuntmobiele studenten. 44 procent van de internationale diplomastudenten studeert in één van deze vier steden. In Maastricht en Venlo is het aandeel internationale diplomastudenten binnen de totale studentenpopulatie met afstand het grootst.

Met ruim een kwart komt het grootste aandeel internationale diplomastudenten uit Duitsland. Bij de studiepuntmobiele studenten komen de meeste studenten uit Spanje. Studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten zijn gemiddeld respectievelijk 2 en 14 maanden ouder dan Nederlandse diplomastudenten. Het aandeel vrouwen is bij de internationale diplomastudenten met 53 procent vergelijkbaar met de Nederlandse studenten. Onder de studiepuntmobiele studenten is met 69 procent de oververtegenwoordiging van vrouwen zeer sterk.

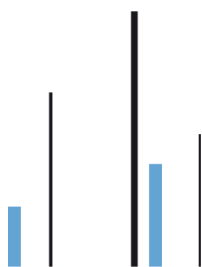
Het grote verschil met reguliere studentenhuysvesting is dat de studentenkamer voor een internationale student beschikbaar moet zijn op de dag van aankomst in Nederland. Meestal zijn de kamers voor internationale studenten dan ook volledig ingericht. Zoals te verwachten is nagenoeg iedere internationale student uitwonend. 91 procent van de studiepuntmobiele studenten woont binnen de eigen studiestad. Dit is een duidelijk groter aandeel dan de uitwonende internationale en Nederlandse diplomastudent (respectievelijk 65 en 62 procent).

Met 7 procent zijn studiepuntmobiele studenten zelden gehuisvest in een zelfstandige woonruimte. Bij internationale diplomastudenten ligt dit aandeel met 19 procent dicht bij de Nederlandse diplomastudent. Net als bij de Nederlandse studenten sluit dit niet aan op de woonwensen. Dit is mogelijk ook de verklaring voor de grote groep internationale diplomastudenten die binnen een halfjaar willen verhuizen. Studiepuntmobiele studenten hebben zelden verhuisplannen binnen de periode dat ze in Nederland verblijven.

Corporaties huisvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen 71 procent van de studiepuntmobiele studenten. Dit is een aanzienlijk groter deel dan bij de (internationale) diplomastudenten. Studiepuntmobiele studenten die gehuisvest zijn in een kamer met gedeelde voorzieningen delen de voorzieningen gemiddeld met meer personen dan (internationale) diplomastudenten. Het oppervlakte van de woonruimte is tussen internationale en Nederlandse studenten vergelijkbaar. De woonlasten vóór aftrek van huurtoeslag liggen bij internationale studenten hoger dan bij Nederlandse studenten. Twee andere belangrijke verschillen zijn dat internationale studenten en vooral de studiepuntmobiele studenten grotendeels gehuisvest zijn in studiesteden waar de woonlasten relatief hoog zijn en in gemeubileerde kamers. De internationale studenten geven wel aan dat ze veel minder wensen te betalen.

1

Inleiding

Hoe groot is de vraag naar studentenhuysvesting in Nederland? Gaat deze vraag in de komende acht jaar toenemen of afnemen? Sluit het aanbod van woonruimten aan bij de woonwensen van studenten? Dit zijn drie voorbeelden van vragen die in de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting worden beantwoord.

In deze terugkerende monitor wordt marktinformatie uit erkende bronnen zoals CBS, DUO en OCW op een heldere manier uiteengezet. De informatie uit deze bronnen wordt verrijkt met kennis uit een enquête onder 45.000 studenten en met prognoses per studiestad. De monitor kan op deze manier rijksoverheid, gemeenten, onderwijsinstellingen, studentenhuysvesters en marktpartijen helpen de gewenste studentenhuysvesting op de juiste plaatsen te ontwikkelen. Dit moet er voor zorgen dat studenten prettig, betaalbaar en veilig kunnen wonen.

De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting is een initiatief van Kences, kenniscentrum studentenhuysvesting en samenwerkingsverband van studentenhuysvesters in Nederland. Dit initiatief wordt gesteund door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Vereniging Hogescholen, de VSNU en bijna alle hogeronderwijsinstellingen.

1.1 Historie

Landelijke Monitor Studentenhuisvesting 2016 is het vijfde rapport in een reeks die sinds 2012 jaarlijks verschijnt. Eind 2010 zijn op initiatief van Kences de eerste stappen gezet om te komen tot een Landelijke Monitor Studentenhuisvesting. Sindsdien wordt jaarlijks getracht de kwaliteit verder te verbeteren en aan te sluiten bij de actualiteit. Dit jaar is er extra aandacht voor de gemeten effecten van de invoering van het studievoorschot. Daarnaast is er een verbeteringslag gemaakt door de studiepuntmobiele studenten kwantitatief in kaart te brengen. Tot slot is de Basisregistratie Personen als extra bron ingezet om inzicht te blijven houden in het thuis- of uitwonend zijn van studenten (dit wordt niet langer door DUO geregistreerd).

In 2011 is een methodiek ontwikkeld om het aantal studenten per studiestad te bepalen op basis van DUO-gegevens. Daarnaast is in dat jaar een prognosemodel ontwikkeld dat op basis van de standgegevens en de nationale Referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het aantal studenten per stad raamt. Tot slot is er een pilot bij een drietal steden uitgevoerd om de woonwensen van de studenten te achterhalen.

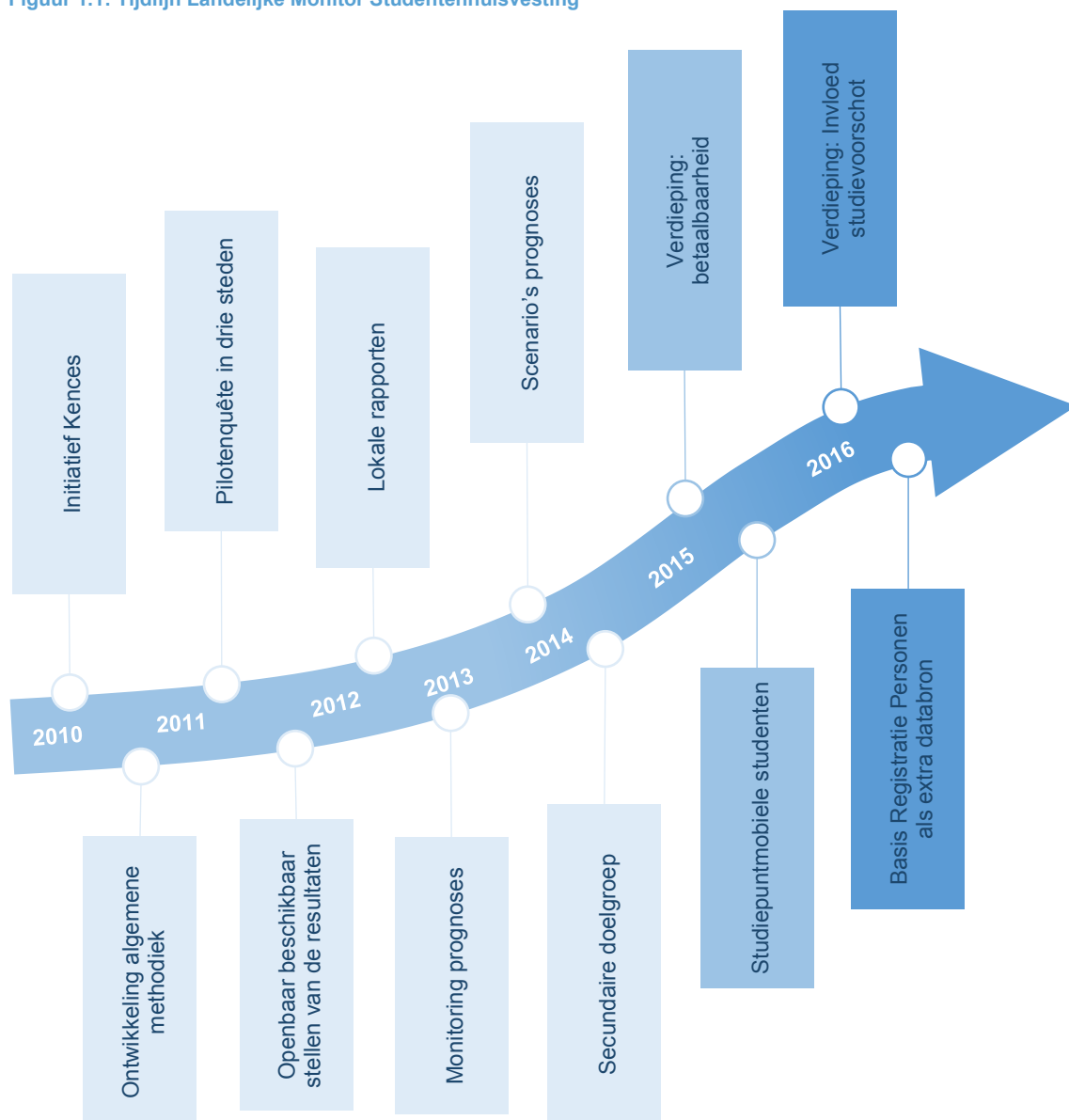
In 2012 is de ontwikkelde methodiek op basis van de eerste ervaringen verder verfijnd en is Kences met de uitkomsten naar buiten getreden. De Landelijke Monitor Studentenhuisvesting kon vanaf toen uitgroeien tot de nationale standaard voor cijfers over studentenhuysvesting.

De landelijke monitor schetst een gedegen beeld op nationaal niveau en geeft voor sommige onderdelen ook inzicht in de verschillen tussen steden. Sinds het begin van de monitor is het aantal respondenten van de enquête jaarlijks gestegen, tot 45.000 in 2016. Dit biedt de mogelijkheid om steeds beter ook op lokaal niveau uitspraken over studentenhuysvesting te doen en invulling te geven aan de informatiebehoefte van

de lokale beleidsmakers. In 2012 zijn daarom naast de landelijke monitor ook Lokale Monitoren Studentenhuisvesting ontwikkeld. Dit jaar zijn er naast de landelijke monitor maar liefst 18 lokale rapporten beschikbaar (via de lokale Kences-deelnemers).

Vanaf 2013 zijn de uitkomsten van de prognoses van de voorgaande jaren ook gemonitord. Klopt het totaal aantal studenten uit de ramingen van de voorgaande jaren met het gemeten daadwerkelijke aantal studenten? Zijn wellicht bepaalde steden onderschat en anderen overschat? Wat is de oorzaak van deze onder- of overschatting en kunnen de nieuwe prognoses met deze inzichten worden verbeterd? De kwaliteit van de prognoses wordt met deze stap niet alleen gecontroleerd, maar bovendien verbeterd.

Figuur 1.1: Tijdlijn Landelijke Monitor Studentenhuisvesting

In de collegejaren '13-'14 en '14-'15 hadden voorgenomen kabinetsmaatregelen voor het hoger onderwijs enige invloed op het studiegedrag van studenten. Bovendien was de verwachting dat deze maatregelen ook effect konden hebben op het aantal studenten en het deel wat op zichzelf gaat wonen. Omdat hier in de

referentieraming geen rekening mee wordt gehouden zijn er vanaf 2014 naast de trendraming scenario's toegevoegd om de mogelijke effecten daarvan in beeld te brengen. Uiteindelijk heeft het sociaal leenstelsel waar destijds over werd gesproken geleid tot de invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16. Met de gegevens van de eerstejaarsstudenten die binnen het nieuwe systeem vallen kan er dit jaar voor het eerst in beeld worden gebracht wat het effect is op basis van werkelijke cijfers.

Tot 2014 is er in de monitor alleen gekeken naar de primaire doelgroep, dit betreft studenten die uitwonend zijn in de stad waar ze studeren. Voor huisvesting is de secundaire doelgroep, studenten die in een andere stad studeren dan waar ze uitwonend zijn, echter eveneens zeer relevant. Deze groep bestaat in collegejaar '15-'16 uit 134.000 studenten waarvan 53.000 studenten in een studiestad wonen (waar ze niet studeren). In 2014 is deze doelgroep daarom op verschillende plaatsen ook opgenomen in de monitor en vanaf 2015 is de groep integraal meegenomen.

In 2015 is ervoor gekozen om extra aandacht te geven aan betaalbaarheid van studentenhuishuisvesting. Hier is een apart hoofdstuk voor ingericht waarvoor naast de informatie uit de enquête ook aanvullende bronnen worden ingezet (zoals Nibud Studentenonderzoek en Inkomenspanelonderzoek van het CBS).

Nederlandse en internationale diplomastudenten worden vanaf het begin van de monitor meegenomen. In 2015 is er een eerste aanzet gegeven om hier ook de internationale studiepuntmobiele studenten aan toe te voegen. In kwalitatieve zin is dit gelukt met het in beeld brengen van de afwijkende woonwensen. De kwantitatieve basis ontbrak echter nog en deze wordt in dit rapport voor het eerst besproken. Deze cijfers zijn uniek en nog niet eerder waren er cijfers over het aantal studiepuntmobiele studenten voor iedere studiestad.

1.2 Bronnen

DUO-studentenaantallen

Voor de bepaling van het aantal studenten is gebruik gemaakt van registratiegegevens van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Deze instantie registreert alle deelnemers van onderwijs aan onderwijsinstellingen die door de overheid worden bekostigd. Deze registratie bevat het aantal diplomastudenten per onderwijsinstelling naar leeftijd, geslacht, woonplaats en opleiding. Dit rapport bespreekt alleen de voltijdstudenten en studenten die een duaal traject volgen en niet de deeltijdstudenten.

De stad waar studenten studeerden was in vorige edities van de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting niet bekend in de DUO-registraties. De studiestad werd daarom op basis van andere kenmerken bepaald. Van studenten is bekend welke opleiding aan welke onderwijsinstelling zij volgen. Voor studenten aan onderwijsinstellingen met één vestiging of studenten bij opleidingen die alleen op een specifieke vestiging wordt gegeven kan zodoende de studiestad worden bepaald. Voor studenten waarvan de opleiding door de instelling in meerdere steden wordt aangeboden werd de studiestad geschat op basis van de woonplaats van de student. Vanaf dit jaar heeft DUO gegevens over de studiestad beschikbaar gesteld vanaf collegejaar '13-'14. Hierdoor is een nauwkeuriger beeld beschikbaar van het aantal studenten per stad. Gevolg is dat er sprake is van een consistentiebreuk tussen '12-'13 en '13-'14. De cijfers van collegejaren '12-'13 en eerder zijn gecorrigeerd om aan te laten sluiten op de recente jaren. Deze nieuwe aanpak betekent bovendien dat de cijfers over de afgelopen collegejaren in vergelijking met eerdere rapporten zijn veranderd.

Basisregistratie Personen

In de gegevens van DUO was voorheen voor ongeveer 83 procent van alle studenten bekend of een student thuis- of uitwonend was, omdat dit voor de studiefinanciering geregistreerd moest worden. Voor de resterende 17 procent van de studentenpopulatie werd bijgeschat of iemand thuis- of uitwonend was op basis van kenmerken zoals binnen of buiten de studiestad wonen, leeftijd en opleidingssoort.

Vanwege de invoering van het studievoorschot is het niet langer noodzakelijk om te registreren of studenten thuis- of uitwonend zijn. DUO voert deze registratie dan ook niet meer uit. Om te bepalen of studenten thuis- of uitwonend zijn wordt daarom de Basisregistratie Personen (BRP) gebruikt. Studenten kunnen in de BRP geselecteerd worden door op persoonsniveau een koppeling te maken tussen de DUO-registraties en de BRP. In de BRP is per persoon geregistreerd wie de ouders zijn en op welk adres de student en de ouders wonen. Zodoende kan worden afgeleid of de student op 31 december van het collegejaar op hetzelfde adres woonachtig is als tenminste één van de ouders. Op deze manier kan voor ruim 95 procent van de studentenpopulatie het kenmerk thuis- of uitwonend bepaald worden. De resterende groep betreft veelal studenten die in het buitenland woonachtig zijn en wordt bijgeschat.

Door het gebruik van gegevens van het CBS hebben de gerealiseerde studentenaantallen niet langer betrekking op 1 oktober van het betreffende collegejaar, maar op 31 december. Hiermee ligt de peildatum van de gerealiseerde studentenaantallen dichter bij de peildatum van de enquête 'Wonen Als Student'. Dit kan wel kleine verschuivingen in de woonsituatie tot gevolg hebben doordat bijvoorbeeld een groter deel van de eerstejaarsstudenten de tijd heeft gehad om woonruimte te vinden en om zich in te schrijven in de nieuwe stad. Doordat deze methodiek ook met terugwerkende kracht is gehanteerd zijn de cijfers tussen verschillende collegejaren in dit rapport consistent, maar kunnen ze licht afwijken met die in rapporten van eerdere jaren.

Door de invoering van het studievoorschot is de noodzaak voor een student om zich bij de gemeente in te schrijven op een ander adres dan zijn of haar ouders minder groot. Voorheen was de studiefinanciering hoger voor uitwonende studenten, waardoor zij zich direct inschreven op het nieuwe adres zodra zij het ouderlijk huis hadden verlaten. Het gemeten aantal uitwonenden in collegejaar '15-'16 kan hierdoor lager uitvallen dan in werkelijkheid het geval is. In voorgaande collegejaren is overigens sprake geweest van fraude met de studiefinanciering doordat studenten zich ten onrechte elders inschreven dan bij de ouders. Het gemeten aantal uitwonenden valt in de collegejaren '14-'15 en eerder hierdoor hoger uit dan werkelijk het geval was.

De Basisregistratie Personen en DUO-registraties op persoonsniveau zijn aanwezig bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Het CBS stelt deze onder strikte voorwaarden beschikbaar voor statistisch en wetenschappelijk onderzoek. De bestanden bevatten vertrouwelijke gegevens. Om deze reden zijn deze bestanden alleen binnen een streng beveiligde omgeving van het CBS toegankelijk. De gegevens in het rapport zijn niet terug te leiden tot individuen en zijn altijd gebaseerd op ten minste 10 personen.

Enquête 'Wonen Als Student'

Onder alle studenten aan het hoger onderwijs in Nederland is een enquête uitgezet met vragen over huisvesting. Deze enquête geeft inzicht in de huidige woonsituatie, verhuisgeneigdheid en woonwensen.

Om een goede respons te waarborgen is er samengewerkt met onderwijsinstellingen. In totaal hebben 35 van de 50 hogeronderwijsinstellingen hun studenten actief benaderd via e-mail of een ander medium. Ten behoeve van de respons is de enquête kort gehouden en is het mogelijk gemaakt om de enquête in te vullen via zowel computer als smartphone. In 2016 hebben 45.100 studenten de enquête bruikbaar ingevuld. Dit is een stijging van 6 procent ten opzichte van 2015 toen 42.400 studenten de enquête hebben ingevuld.

Tabel 1.1: Aantal voltijdstudenten en respons naar studiestad, collegejaar '15-'16

	Potentiele doelgroep			Bruikbare respons			Responspercentage			Representativiteit		
	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo	Totaal	Hbo	Wo	Totaal
Alkmaar	3.540		3.540	130		130	4%		4%	-		-
Almere	2.560		2.560	170		170	7%		7%	-		-
Amersfoort	2.790		2.790	10		10	0%		0%	-		-
Amsterdam	54.260	51.770	106.030	2.250	4.130	6.380	4%	8%	6%	+	+	+
Apeldoorn	770		770	110		130	14%		16%	-		-
Arnhem	11.430		11.430	1.000		1.000	9%		9%	+		+
Breda	19.440	120	19.550	750	<10	760	4%	7%	4%	+	-	+
Delft	3.460	21.460	24.920	230	2.350	2.590	7%	11%	10%	-	+	+
Den Haag	25.230	3.330	28.560	1.300	320	1.620	5%	10%	6%	+	+	+
Deventer	6.890		6.890	570		570	8%		8%	+		+
Doetinchem	350		350	0		0	0%		0%	-		-
Dronten	1.670		1.670	160		160	9%		9%	-		-
Ede	3.490		3.490	770		770	22%		22%	+		+
Eindhoven	19.710	10.080	29.790	1.680	1.340	3.020	9%	13%	10%	+	+	+
Emmen	1.760		1.760	210		210	12%		12%	-		-
Enschede	15.630	9.000	24.630	1.510	300	1.800	10%	3%	7%	+	+	+
Gouda	860		860	120		120	14%		14%	-		-
Groningen	24.970	27.410	52.380	1.260	2.760	4.020	5%	10%	8%	+	+	+
Haarlem	4.770		4.770	210		210	4%		4%	-		-
Heerlen	5.330		5.330	<10		<10	0%		0%	-		-
Helmond	1.030		1.030	0		0	0%		0%	-		-
Hilversum	660		660	40		40	6%		6%	-		-
Leeuwarden	20.010	70	20.080	1.390	<10	1.400	7%	7%	7%	+	-	+
Leiden	9.220	21.510	30.740	690	3.020	3.710	7%	14%	12%	+	+	+
Maastricht	4.600	15.570	20.170	30	1.360	1.380	1%	9%	7%	-	+	+
Nijmegen	20.250	18.710	38.960	1.890	500	2.400	9%	3%	6%	+	+	+
Rotterdam	38.190	22.170	60.360	300	1.360	1.660	1%	6%	3%	-	+	+
's-Hertogenbosch	14.790		14.790	1.050		1.050	7%		7%	+		+
Sittard-Geleen	4.990	<10	5.000	100	0	100	2%	0%	2%	-	-	-
Tilburg	13.150	12.180	25.320	1.030	630	1.660	8%	5%	7%	+	+	+
Utrecht	30.900	29.320	60.220	410	3.190	3.610	1%	11%	6%	-	+	+
Venlo	4.160	130	4.290	220	20	240	5%	12%	6%	-	-	-
Vlissingen	4.670		4.670	10		10	0%		0%	-		-
Wageningen	410	9.640	10.050	30	2.600	2.640	8%	27%	26%	-	+	+
Zwolle	18.250		18.250	1.420		1.420	8%		8%	+		+
Overig	1.940	610	2.550	100	<10	100	5%	0%	4%	-	-	-
Totaal	396.130	253.080	649.200	21.170	23.910	45.080	5%	9%	7%	+	+	+

In tabel 1.1 wordt het aantal studenten per stad en het aantal bruikbaar ingevulde enquêtes weergegeven. De respons is ruim voldoende om op nationaal niveau uitspraken over studentenhuisvesting te doen. Hoe hoger de respons, hoe groter de betrouwbaarheid. Ook in 20 steden is de respons voldoende om op het niveau van de stad uitspraken te doen. Bij 7 van deze 20 steden is de betrouwbaarheid echter lager doordat er onvoldoende respons is van specifiek de hbo- of universitaire studenten. Als in het rapport gegevens per stad worden gepresenteerd op basis van deze enquête, dan worden alleen de 20 steden gepresenteerd waarvoor de respons hoog genoeg was.

Om ervoor te zorgen dat de respons van de studenten representatief is voor het totaal aantal studenten is gewerkt met weegfactoren. Bijvoorbeeld als de totale populatie uit 1.000 studenten bestaat en 100 personen de enquête hebben ingevuld, dan krijgen deze respondenten een ophoogfactor 10. Daarnaast vormt de respons geen juiste afspiegeling van de totale populatie. Om deze reden krijgt niet iedere respondent dezelfde weegfactor. Op basis van studiestad, woonstad, leeftijd, geslacht, type onderwijs en woonsituatie krijgen respondenten die ondervertegenwoordigd zijn een hogere weegfactor en oververtegenwoordigde respondenten een lagere weegfactor. Voor de samenstelling van de totale populatie naar deze kenmerken wordt de combinatie van DUO- en CBS-gegevens gebruikt.

Referentieraming

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap stelt sinds 1993 jaarlijks een leerlingen- en studentenraming op met het verwachte aantal studenten voor de komende jaren tot en met het collegejaar '60-'61. Deze raming op nationaal niveau, ook wel referentieraming genoemd, vormt de basis van de prognoses die in dit rapport worden gepresenteerd.

Voor het opstellen van de referentieraming maakt het ministerie gebruik van het instrument Radon. De ontwikkeling van het aantal leerlingen in de verschillende schoolsoorten wordt bepaald door (bron: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap):

- Demografische ontwikkeling.

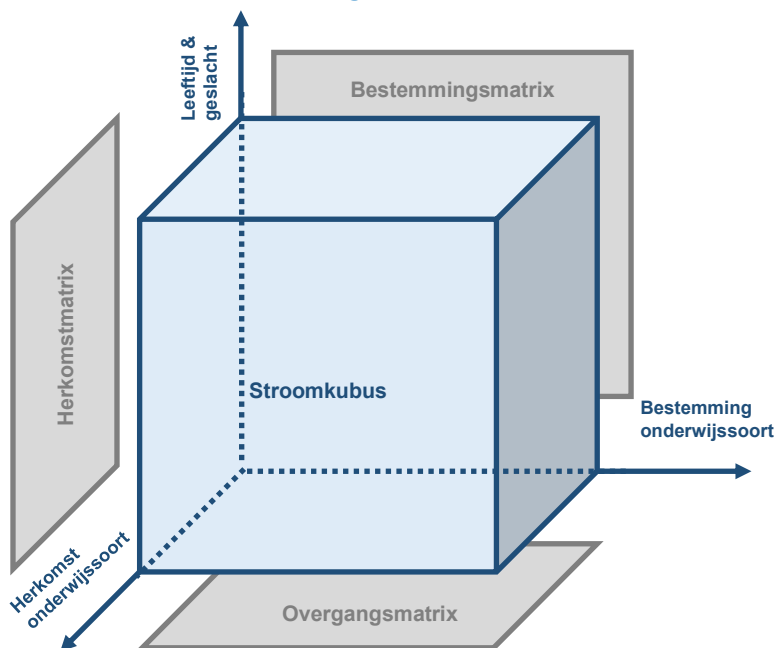
Deze ontwikkeling is van belang omdat veranderingen in het aantal geboorten en in de migratiestromen het aantal jongeren en daarmee het aantal potentiële studenten beïnvloeden.

- Verschuivingen in het aandeel van de jongeren dat aan onderwijs deelneemt.

Er worden twee type verschuivingen onderscheiden:

- Autonom: Ontwikkelingen die zonder wijzigingen in het beleid ontstaan (beleidsarm). Deze ontwikkelingen worden meegenomen door de trend door te trekken in de prognoses. Zo is er sinds collegejaar '08-'09 een verschuiving te zien van vwo naar havo.
- Beleidsmatig: De prognoses worden gecorrigeerd voor de verwachte effecten van beleid.
  - In collegejaar '15-'16 is sprake geweest van een daling van de instroom in het hbo vanuit het mbo als gevolg van onbekendheid onder mbo-ers over de regelingen rond het studievoorschot en daarnaast heeft ook de invoering van een entreetoets voor de pabo een beperkende invloed gehad op de instroom. Verwacht wordt dat deze dalingen een eenmalig gevolg van beleid zijn en geen trend. Om deze reden zijn de prognoses hiervoor bijgesteld. Aanmeldcijfers voor collegejaar '16-'17 bevestigen dat deze aanname terecht is geweest.
  - Door de beleidswijziging waarbij mbo-opleidingen zijn verkort van vier naar drie jaar wordt in collegejaar '17-'18 een eenmalige stijging binnen het hbo verwacht. In het jaar ervoor studeren zowel de vierdejaars mbo-studenten uit het oude systeem als de derdejaarsstudenten uit het nieuwe systeem af.

Figuur 1.2: Basis stroomkubus ramingsinstrument Radon¹

De kern van dit instrument, zoals weergegeven in figuur 1.2, is de meest recente onderwijsmatrix. Deze matrix geeft voor een bepaald jaar aan welke leerlingaantallen van de ene schoolsoort naar de andere schoolsoort stromen. Bijvoorbeeld voor de bachelorstudenten is bekend welk deel overgaat naar een masteropleiding, een bacheloropleiding blijft volgen of het volgende jaar geen onderwijs meer volgt. De kansen zijn sterk gecorreleerd met leeftijd en daarom wordt er bij het bepalen van de stromen ook rekening gehouden met de leeftijd van studenten.

Apollo-prognoses

Om de landelijke referentieramingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vertalen naar de diverse studiesteden is gebruik gemaakt van het rekenmodel Apollo (van ABF Research).

Bij het maken van de ramingen voor de komende jaren wordt er eerst gekeken hoe het verleden zo nauwkeurig mogelijk gesimuleerd kan worden. Hiervoor wordt getracht de stroomkansen en andere belangrijke parameters voor de afgelopen 5 jaar te schatten, zodat er een optimale match ontstaat tussen de simulatie en realisatie. Enkele belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Instroomkansen vanuit het voortgezet onderwijs en mbo;
- Instroom vanuit het buitenland;
- Demografische verschuivingen;
- Doorstroom tussen bachelor- en masteropleidingen;
- Doorstroom tussen woonsituaties;
- Uitstroom van uitvallers en afgestudeerden.

¹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2015) "Referentieraming 2015".

Uit de simulatie per jaar volgt voor ieder jaar een optimale set van parameters. Van deze vijf sets wordt het gewogen gemiddelde genomen. Het meest recente jaar weegt het zwaarst mee (25 procent) en de daaraan voorafgaande jaren hebben een steeds lager gewicht (22,5, 20, 17,5 en 15 procent). Daarnaast wordt er gekeken of er trends zijn in de parameters waarbij een gewogen gemiddelde onvoldoende is en waarbij de trend doorgetrokken moet worden in de prognoses (bijvoorbeeld de instroom vanuit het buitenland die jaarlijks toeneemt).

De parameters worden gebruikt om de in- door- en uitstroom voor de komende jaren uitgesplitst naar studiestad, opleidingssoort, bachelor- of masteropleiding, leeftijd, geslacht en woonsituatie te bepalen. Uitgangspunt vormt de referentieraming. Dit betekent dat de in-, door- en uitstroom op nationaal niveau altijd overeen moet komen met de referentieraming.

Om de instroom uit de referentieraming te vertalen naar studiesteden wordt de instroom eerst toegedeeld naar alle woongemeenten in Nederland op basis van de spreiding van leerlingen uit het laatste schooljaar van het voortgezet onderwijs (bron: Primos-bevolkingsprognose). Vervolgens wordt de instroom verdeeld over de studiesteden op basis van stromen uit het verleden tussen woongemeenten in het laatste jaar van het voortgezet onderwijs en studiesteden (bron: DUO). Dit leidt uiteindelijk tot de instroom per studiestad. Bijvoorbeeld, het afgelopen jaar stroomden 500 leerlingen uit Bergen op Zoom naar het hoger onderwijs. 50 leerlingen hiervan gingen studeren in Breda, oftewel 10 procent. In de prognoses krijgt 10 procent van de instroom die uit Bergen op Zoom verwacht wordt Breda als studiestad.

De door- en uitstroom van de referentieraming worden toegedeeld aan de steden op basis van samenstelling naar leeftijd, geslacht, opleidingssoort en bachelor- of masteropleiding. Bijvoorbeeld, van de 1.000 mannelijke studenten van 27 jaar die een universitaire masteropleiding volgen studeert 10 procent in Amsterdam. Van de nationale uitstroom met deze specifieke kenmerken wordt dan 10 procent toegedeeld aan Amsterdam, oftewel 100 studenten.

Op basis van de parameters uit de simulatie wordt het kenmerk woonsituatie toegevoegd aan de in-, door- en uitstroom. Simpel gezegd worden in- en doorstroomkansen uit het verleden toegepast. Bijvoorbeeld, 59 procent van de instroom bleef de afgelopen jaren thuis wonen, 28 procent verliet het ouderlijk huis en 13 procent kwam uit het buitenland; dan wordt deze verdeling ook toegepast bij de instroom in de prognoses. Hierbij wordt rekening gehouden met persoons- en opleidingskenmerken, trends en studiestad.

Uiteindelijk leidt dit tot in-, door- en uitstroommatrices per jaar uitgesplitst naar leeftijd, geslacht, opleidingssoort en bachelor- of masteropleiding, studiestad en woonsituatie. Deze matrices kunnen jaar-op-jaar toegepast worden op de resulterende matrix van de studentenpopulatie uit het voorgaande jaar (te starten met de matrix van het afgelopen collegejaar die gebaseerd is op DUO en BRP). Hierbij moet de leeftijd van iedere student logischerwijs ieder jaar ook met één worden verhoogd. De resulterende jaarmatrices komen door de gehanteerde werkwijze op nationaal niveau exact overeen met de referentieraming.

Overige bronnen

Het Inkomenspanelonderzoek (IPO) voert het CBS sinds 1989 jaarlijks uit. Het betreft een steekproefonderzoek onder de gehele Nederlandse bevolking met voornamelijk registratiedata over de samenstelling van het inkomen van circa 250.000 personen. In dit onderzoek zitten jaarlijks circa 3.700 studenten.

Nibud heeft in 2015 een steekproefonderzoek onder 2.723 studenten uitgevoerd. Het onderzoek geeft inzicht in de financiële situatie van studenten: hun inkomsten, bestedingen, spaargedrag en schuldsituatie.

Het aantal studiepuntmobiele studenten is in kaart gebracht door jaarverslagen te raadplegen en bij alle onderwijsinstelling na te vragen hoeveel studiepuntmobiele studenten jaarlijks aan de instelling studeren.

1.3 Scenario's

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. Als gevolg van de invoering van het studievoorschot in collegejaar '15-'16 zijn deze onzekerheden voor prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten nog groter geworden, omdat deze situatie zich nog niet eerder heeft voorgedaan. Daarom worden in dit rapport twee scenario's gepresenteerd: 'weinig effect' en 'veel effect' (van de invoering van het studievoorschot op de huisvestingssituatie), die samen de bandbreedte schetsen. De twee scenario's geven weer welk minimaal en maximaal effect van de invoering van het studievoorschot verwacht mogen worden.

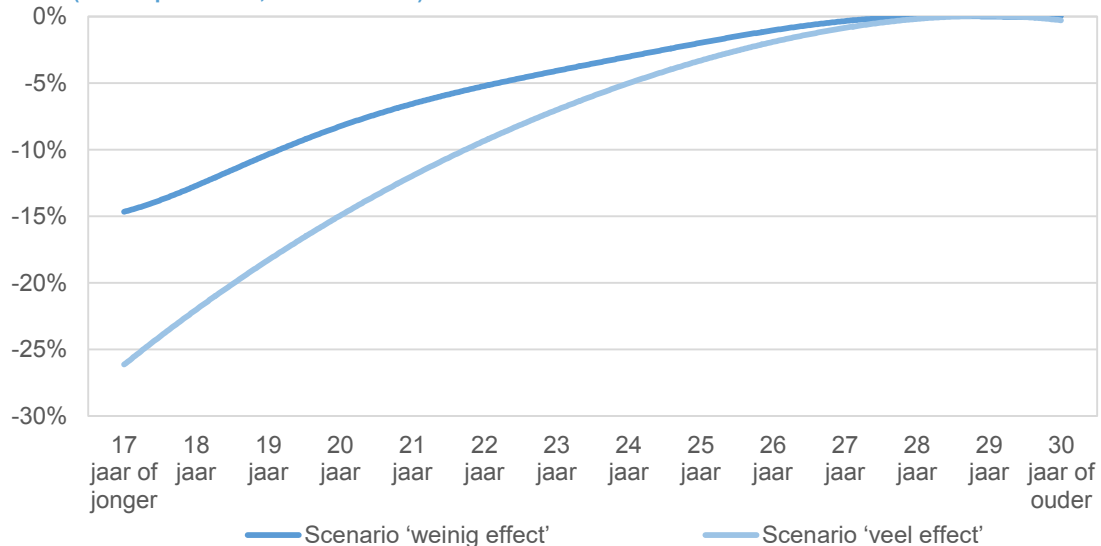
In voorgaande jaren werd het effect van de invoering van het studievoorschot geschat op basis van het onderzoek 'De vraag naar studentenhuysvesting - En het effect daarop van de kabinetsmaatregelen Hoger Onderwijs' (ABF Research, ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2013). Doordat het studievoorschot het afgelopen jaar is ingevoerd kunnen nu ook de eerste daadwerkelijke effecten gemeten worden. Uit een analyse, die wordt besproken in paragraaf 2.2.4, blijkt dat de invoering van het studievoorschot een dalend effect had op het aantal eerstejaarsstudenten dat het ouderlijk huis verlaat. Het gemeten beeld blijkt op hoofdlijnen goed aan te sluiten bij het geschatte effect in voorgaande jaren. De uitgangspunten voor het studievoorschotsscenario uit de voorgaande rapportage zijn daarom slechts beperkt bijgesteld op basis van de waarnemingen in het afgelopen jaar. Dit aangepaste scenario is als het scenario 'veel effect' in dit rapport gepresenteerd.

Naast het scenario 'veel effect' is er een scenario 'weinig effect' waarbij het effect van de invoering van het studievoorschot lager wordt ingeschat. In dit scenario wordt ervan uitgegaan dat studenten op het moment dat zij beter bekend zijn met het nieuwe stelsel minder sterk hun gedrag aanpassen dan direct na de invoering wanneer de onzekerheden het grootst zijn.

De bijstelling van het aantal uitwonenden in beide scenario's vindt plaats door het aandeel studenten dat het ouderlijk huis verlaat te verlagen, rekening houdend met verschillen in leeftijd, geslacht, type instelling en studiestad. De bijstelling is het grootst bij de jongste studenten. Bij de oudere studenten, tot 25 jaar, is de bijstelling van het aandeel dat het ouderlijk huis verlaat kleiner. Voor de groep 25 jaar en ouder vinden er geen aanpassingen plaats. Globaal komt dit neer op 10 procent minder studenten die het ouderlijk huis verlaten vanwege de studie bij het scenario 'weinig effect' en 25 procent minder bij het scenario 'veel effect'.

Voor de internationale diplomastudenten is geen verandering in het woongedrag verondersteld. Figuur 1.3 geeft inzicht in het resulterende verschil van het aandeel uitwonenden ten opzichte van de situatie waarin geen studievoorschot zou zijn ingevoerd. Naast de aanpassing als gevolg van de invoering van het studievoorschot worden trendmatige ontwikkelingen in beide scenario's meegenomen.

Figuur 1.3: Verschil aandeel uitwonenden (excl. internationale diplomastudenten) bij invoering van het studievoorschot ten opzichte van de situatie zonder invoering van het studievoorschot per scenario, collegejaar '23-'24 (bron: Apollo 2016, ABF Research)

1.4 Leeswijzer

Het rapport geeft de huidige situatie en verwachte ontwikkeling van de studentenpopulatie en de woonsituatie van studenten in 6 hoofdstukken weer. In de verschillende hoofdstukken worden naast uitkomsten voor Nederland als totaal ook cijfers per stad met één of meer hogeronderwijsinstellingen gepresenteerd (36 steden). Bij uitkomsten gebaseerd op de enquête 'Wonen Als Student' worden slechts 20 steden getoond, omdat voor de andere 16 steden de respons niet hoog genoeg is. Als er wordt gesproken over studiestad dan wordt er gekeken vanuit het perspectief waar de student studeert. Bij woonstad is het perspectief waar de student woont.

Hoofdstuk 2 biedt inzicht in de huidige omvang, samenstelling en woonsituatie van de studentenpopulatie. De omvang van de studentenpopulatie wordt uitgewerkt aan de hand van de ontwikkeling over de afgelopen jaren. Bij de samenstelling wordt aandacht gegeven aan in- en uitstroom, herkomst, leeftijd, geslacht en type onderwijs. Tot slot wordt de woonsituatie beschreven aan de hand van persoonskenmerken en woonruimtekenmerken zoals type verhuurder en type woonruimte. Er is extra aandacht voor het verschil in studie- en woongedrag tussen eerstejaarsstudenten van het huidige collegejaar en eerstejaarsstudenten in voorgaande collegejaren.

Het thema betaalbaarheid heeft te maken met de huidige woonsituatie. Toch is aan dit thema een apart hoofdstuk gewijd. Dit is **hoofdstuk 3**, dat ingaat op het inkomen, de uitgaven, de woonlasten en de resulterende woonquote van uitwonende studenten. Er wordt onder andere gekeken naar het verschil tussen woonuitgaven van studenten die bij een particuliere verhuurder huren en studenten die bij een corporatie huren.

Hoofdstuk 4 beschrijft de kwantitatieve prognoses van omvang en woonsituatie van de studentenpopulatie. Er wordt antwoord gegeven op de vragen hoeveel studenten er de komende jaren zijn, of zij thuis- of uitwonend zijn en of zij binnen of buiten de eigen studiestad wonen. Op deze manier wordt er inzicht verkregen in de primaire en de secundaire doelgroep.

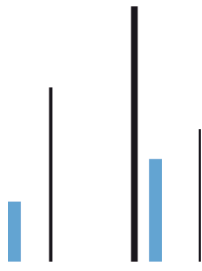
Op basis van de verhuigeneigdheid en de woonwensen die volgen uit de enquête 'Wonen Als Student' geeft **hoofdstuk 5** inzicht in de meer kwalitatieve verwachtingen voor de woonsituatie. Allereerst beschrijft het hoofdstuk de verhuigeneigdheid van studenten. Vervolgens worden de woonwensen weergegeven en vergeleken met de huidige situatie. Tot slot worden de vraag en het aanbod tegen elkaar afgezet.

Dit rapport bespreekt in hoofdstuk 2 tot en met 5 de huisvesting van voltijdstudenten en studenten die een duaal traject volgen aan een bekostigde hogeronderwijsinstelling. Hieronder vallen ook de internationale diplomastudenten. Deeltijd- en studiepuntmobiele studenten maken hier dus geen onderdeel van uit. Bij deeltijdstudenten is hiervoor gekozen omdat zij niet vergelijkbaar zijn met de reguliere student en zelden gebruik maken van studentenhuisvesting. Studiepuntmobiele studenten bezetten met circa 4 procent wel een noemenswaardig deel van de voorraad studentenwoningen. Het probleem is echter dat deze studenten minder eenduidig worden geregistreerd en ontwikkelingen wisselvalliger zijn. Om deze reden behandelt **hoofdstuk 6** de studiepuntmobiele studenten. In dit hoofdstuk wordt bovendien extra aandacht besteed aan de internationale diplomastudenten, die zoals gezegd integraal zijn meegenomen in hoofdstuk 2 tot en met 5, omdat deze groep steeds belangrijker wordt.

Bijlage A bevat een begrippenlijst met alle begrippen die in het rapport worden gebruikt en mogelijk niet bij iedereen bekend zijn of voor meervoudige interpretatie vatbaar zijn. **Bijlage B** vergelijkt de prognose van de studentenpopulatie naar omvang en woonsituatie van dit jaar met de prognose van vorig jaar. De vragenlijst van de enquête 'Wonen Als Student' is als **Bijlage C** opgenomen. De belangrijkste kwantitatieve uitkomsten per studiestad staan in **Bijlage D**.

2

Huidige populatie en woonsituatie

Dit hoofdstuk bespreekt de huidige studenten en hun woonsituatie. Eerst beschrijft paragraaf 2.1 de studentenpopulatie. In subparagrafen 2.1.1 tot en met 2.1.4 wordt specifiek ingegaan op de volgende thema's: samenstelling naar herkomst, samenstelling naar leeftijd en geslacht, omvang naar type onderwijs en ontwikkeling over de afgelopen jaren. Subparagraaf 2.1.5 gaat in op de verschillen tussen studiesteden. Vervolgens geeft paragraaf 2.2 inzicht in de woonsituatie. Subparagraaf 2.2.1 gaat daarbij in op de herkomst van studenten. Subparagraaf 2.2.2 kijkt naar de verschillen qua leeftijd en geslacht. Subparagraaf 2.2.3 behandelt de woonruimtekenmerken type verhuurder, woonruimte, woonlocatie, woonoppervlakte en delen van voorzieningen. De laatste twee subparagrafen presenteren de verschillen tussen steden vanuit het perspectief van de studiestad en de woonstad.

2.1 Studentenpopulatie

De uitvoeringsorganisatie voor het onderwijs van de Rijksoverheid (DUO) telde op 31 december 2015 700.000 studenten bij door de overheid gefinancierde opleidingen aan het hoger onderwijs. 93 procent hiervan volgt een voltijdstudie of duaal traject. Zoals aangegeven in paragraaf 1.4 vormen deze 649.000 studenten de doelgroep die wordt besproken in dit rapport.

2.1.1 Herkomst

584.000 studenten hebben de Nederlandse nationaliteit. Van de overige 65.000 studenten is met 28 procent het grootste deel afkomstig uit Duitsland. In tabel 2.1 is de top-25 van nationaliteiten weergegeven. Van studenten met een buitenlandse nationaliteit hebben 3.900 studenten een Nederlandse vooropleiding gevolgd. Deze studenten worden in het vervolg van dit rapport tot de Nederlandse studenten gerekend.

61.000 studenten hebben niet een Nederlandse nationaliteit en geen Nederlandse vooropleiding gevolgd (circa 9 procent). Ongeveer 24.000 van hen volgen een hbo-opleiding en vormen daarmee 6 procent van de totale hbo-populatie. De overige 37.000 volgen een universitaire opleiding. Dit komt neer op 15 procent van alle universitaire studenten. De internationale diplomastudenten zijn gemiddeld 1 jaar en 3 maanden ouder dan de Nederlandse studenten. Figuur 2.3 laat voor de internationale diplomastudenten dan ook een andere bevolkingspiramide van studenten zien.

Circa 14.900 internationale studenten volgen een gedeeltelijke opleiding¹. Deze studenten worden ook wel studiepuntmobiele studenten genoemd. Deze groep wordt, zoals toegelicht in paragraaf 1.4, alleen in hoofdstuk 6 besproken en verder buiten beschouwing gelaten.

¹ Dit is gebaseerd op navraag bij alle hoger onderwijsinstellingen.

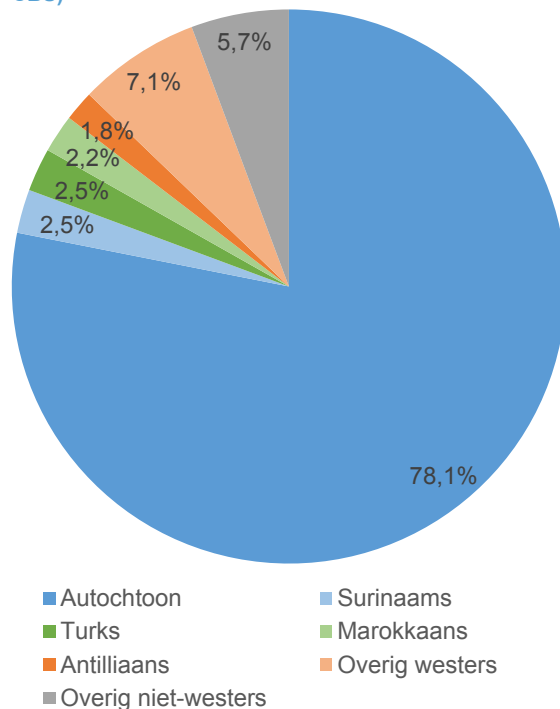
Tabel 2.1: Top-25 nationaliteiten van internationale voltijdstudenten, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

Nationaliteit	Aantal	Aandeel	Nationaliteit	Aantal	Aandeel
1 Duits	18.050	27,9%	14 Litouws	1.200	1,8%
2 Chinees	5.220	8,1%	15 Turks	1.040	1,6%
3 Brits	2.750	4,2%	16 Russisch	990	1,5%
4 Bulgaars	2.610	4,0%	17 Surinaams	800	1,2%
5 Italiaans	2.570	4,0%	18 Amerikaans	710	1,1%
6 Grieks	2.280	3,5%	19 Lets	700	1,1%
7 Belgisch	1.980	3,1%	20 Hongaars	670	1,0%
8 Roemeens	1.950	3,0%	21 Oekraïens	630	1,0%
9 Spaans	1.740	2,7%	22 Portugees	610	0,9%
10 Frans	1.650	2,6%	23 Fins	520	0,8%
11 Indiaas	1.460	2,3%	24 Oostenrijks	510	0,8%
12 Pools	1.380	2,1%	25 Vietnamees	470	0,7%
13 Indonesisch	1.350	2,1%	Overig	10.910	16,9%

Van 78 procent van de Nederlandse studenten zijn beide ouders in Nederland geboren (zie figuur 2.1). Dit aandeel is lager dan bij de Nederlandse bevolking van 18 tot en met 30 jaar (85 procent). Het aandeel studenten met een Marokkaanse, Surinaamse of Turkse achtergrond is vergelijkbaar met het aandeel binnen dezelfde leeftijdscategorie. De overige studenten met één of beide ouders uit een ander westers of niet-westers land ligt met 15 procent bijna twee keer zo hoog dan binnen de totale bevolking van 18 tot en met 30 jaar.

Tabel 2.2 geeft het aantal studenten met ouders uit specifieke landen weer. Naast de bekende herkomstgroeperingen zijn er ook veel studenten met één of beide ouders uit onze buurlanden (België, Duitsland en Verenigd Koninkrijk). Voormalig kolonie Indonesië en ook landen waaruit begin jaren negentig veel vluchtelingen naar Nederland zijn getrokken (Afghanistan en voormalig Joegoslavië) staan ook erg hoog op deze lijst.

Figuur 2.1: Nederlandse voltijdstudenten naar herkomstgroepering, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

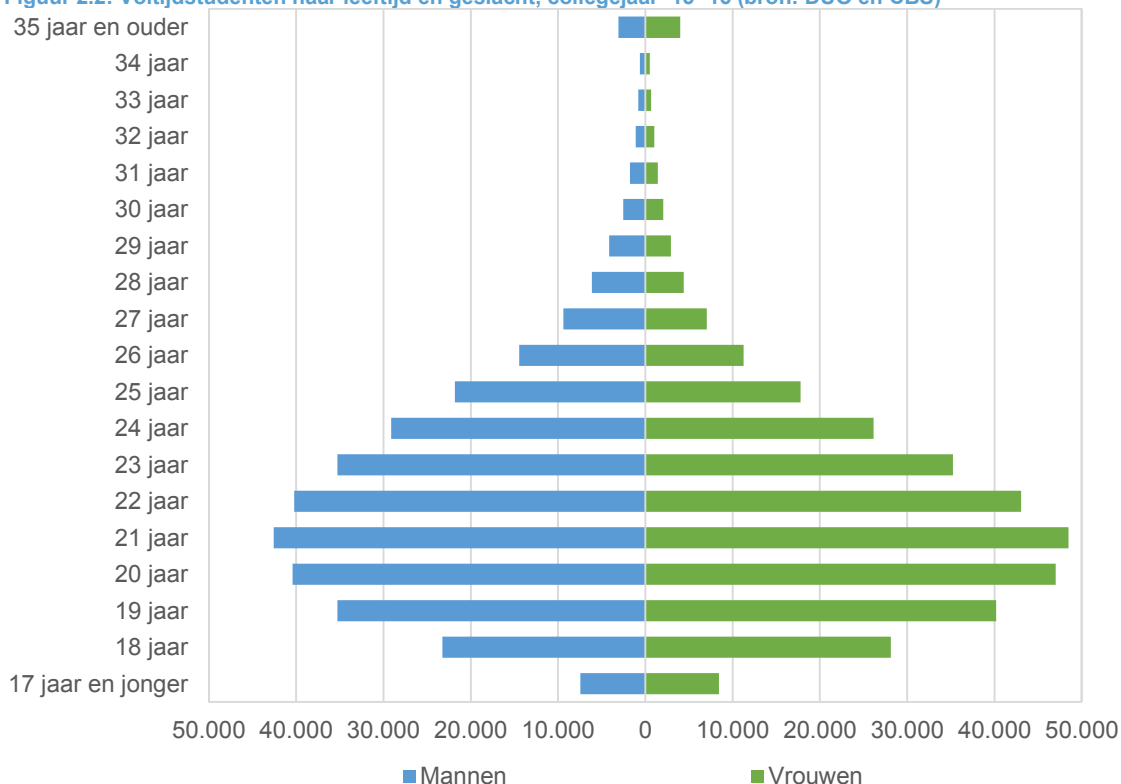
Tabel 2.2: Top-27 (meer dan 1.000 studenten) herkomstgroeperingen van Nederlandse voltijdstudenten, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

Herkomstgroepering	Aantal	Aandeel	Herkomstgroepering	Aantal	Aandeel
1 Suriname	15.000	11,6%	18 Vietnam	1.300	1,0%
2 Turkije	14.900	11,5%	19 Canada	1.200	1,0%
3 Marokko	13.100	10,2%	20 Australië	1.200	0,9%
4 Nederlandse Antillen incl. Aruba	10.400	8,1%	21 Hongkong	1.200	0,9%
5 Duitsland	6.300	4,9%	22 Zuid-Afrika	1.200	0,9%
6 Indonesië	6.100	4,7%	23 Italië	1.100	0,9%
7 Afganistan	3.400	2,6%	24 Spanje	1.100	0,9%
8 België	3.200	2,5%	25 Nederlands Nieuw -Guinea	1.100	0,8%
9 Verenigd Koninkrijk	3.000	2,4%	26 Pakistan	1.100	0,8%
10 Voormalig Joegoslavië	2.700	2,1%	27 Egypte	1.100	0,8%
11 Irak	2.600	2,0%	Overig w esters Europa	6.500	5,1%
12 China	2.600	2,0%	Overig w esters Amerika	0	0,0%
13 Iran	2.000	1,5%	Overig w esters Azië	1.100	0,9%
14 Verenigde Staten	1.900	1,5%	Overig w esters Oceanië	600	0,4%
15 Frankrijk	1.700	1,3%	Overig niet-w esters Amerika	4.500	3,5%
16 Polen	1.500	1,2%	Overig niet-w esters Azië	5.400	4,2%
17 Rusland	1.300	1,0%	Overig niet-w esters Afrika	7.300	5,7%

2.1.2 Leeftijd & geslacht

Figuur 2.2 geeft de studentenpiramide van het hoger onderwijs naar geslacht weer. Met 50,8 procent zijn er net iets meer vrouwelijke dan mannelijke studenten. 38 procent van de studenten is 23 jaar of ouder. De gemiddelde leeftijd van studenten is 22 jaar en 2 maanden. De mannen zijn gemiddeld 4 maanden ouder dan de vrouwen.

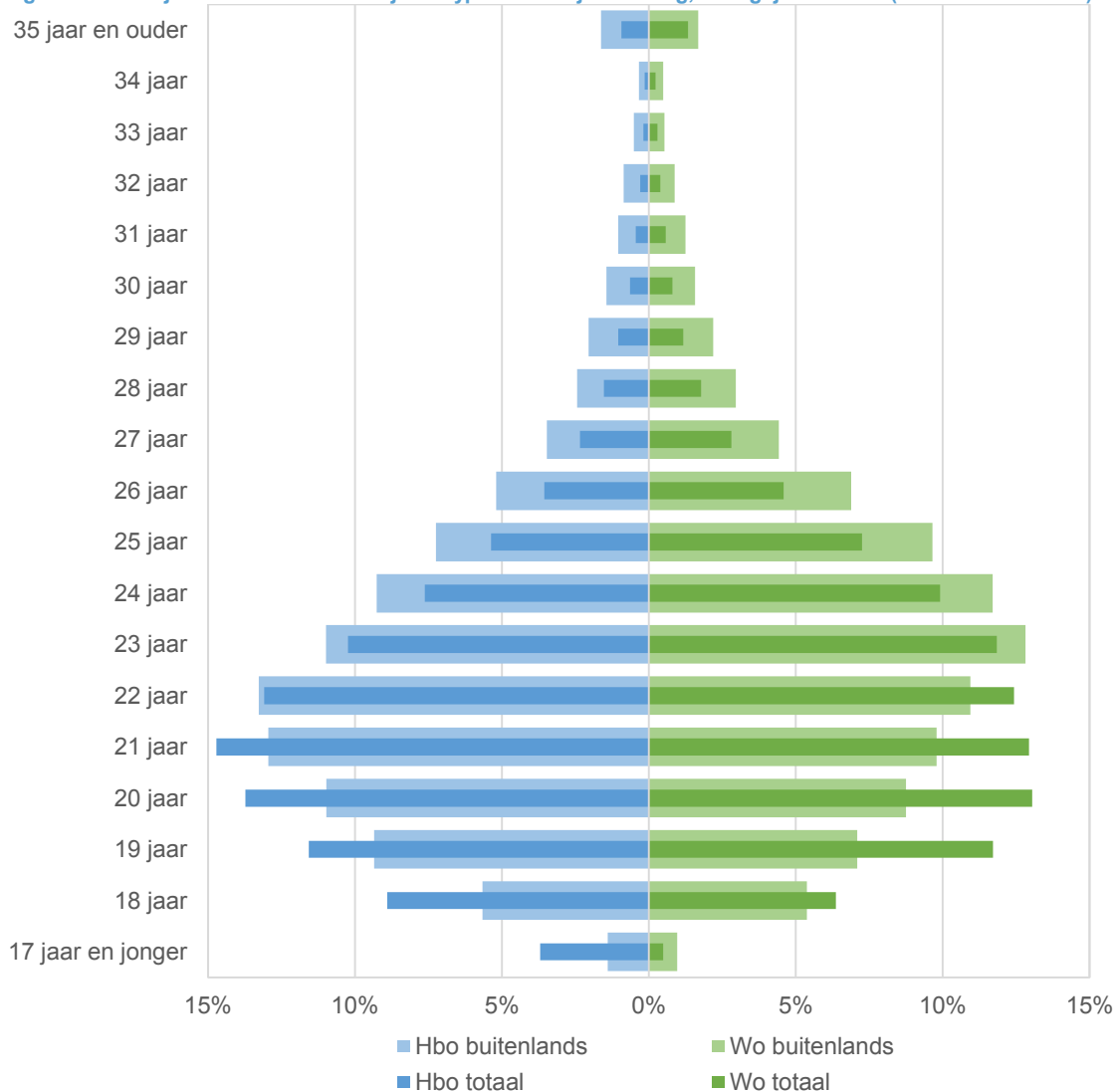
Figuur 2.2: Voltijdstudenten naar leeftijd en geslacht, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

2.1.3 Type onderwijs

396.000 studenten volgen een opleiding aan een hogeschool en 253.000 studenten aan een universiteit. Dit komt neer op respectievelijk 61 en 39 procent. Figuur 2.3 geeft de bevolkingspiramide naar type onderwijs weer. Hbo-studenten zijn gemiddeld 8 maanden jonger dan universitaire studenten. Het aandeel studenten van 23 jaar of ouder is met 34 procent bij hogescholen dan ook beduidend lager dan de 43 procent bij universiteiten. Vrijwel alle hbo-studenten volgen een bacheloropleiding. Van de universitaire studenten volgt bijna twee derde een bacheloropleiding en ruim één derde een masteropleiding.

Figuur 2.3: Voltijdstudenten naar leeftijd en type onderwijsinstelling, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

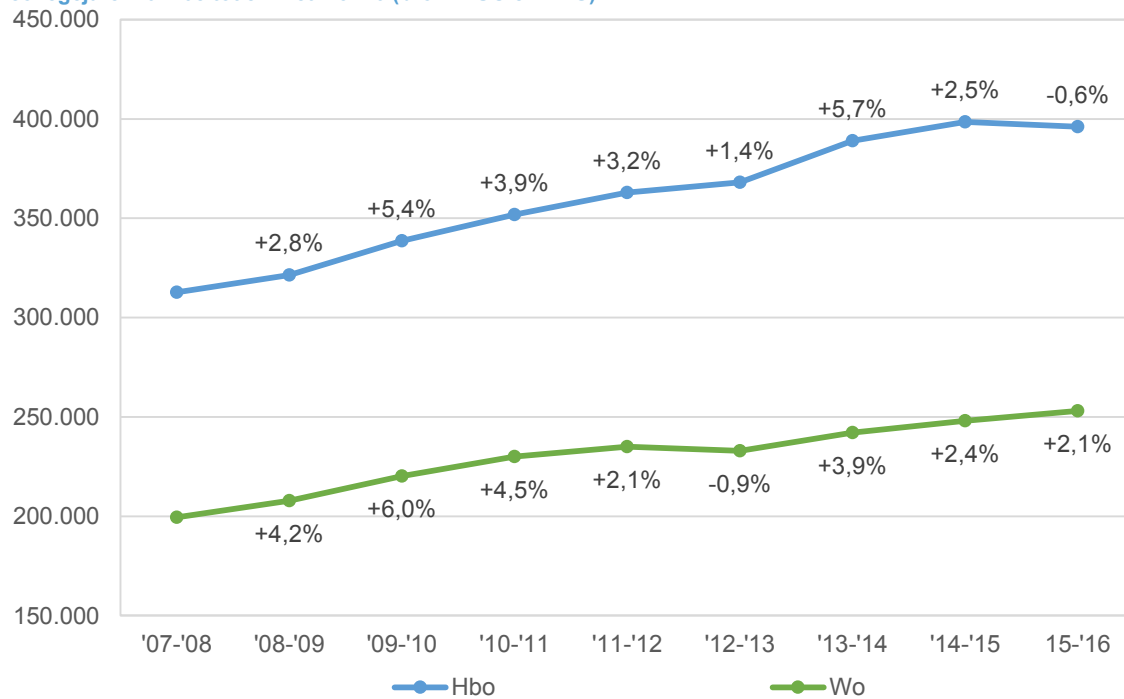

2.1.4 Ontwikkeling tussen '07-'08 en '15-'16

Figuur 2.4 laat zien dat het totaal aantal studenten tussen 1 oktober 2007 en 1 oktober 2015 met 137.000 is toegenomen (+27 procent). Dit komt neer op gemiddeld een jaarlijkse stijging van 3,0 procent. Dit stijgingspercentage is voor hogescholen en universiteiten exact gelijk aan elkaar. De groei binnen het hoger onderwijs in het laatste jaar is ondergemiddeld. Dit komt hoofdzakelijk doordat het aantal studenten aan hogescholen is gedaald met 0,6 procent.

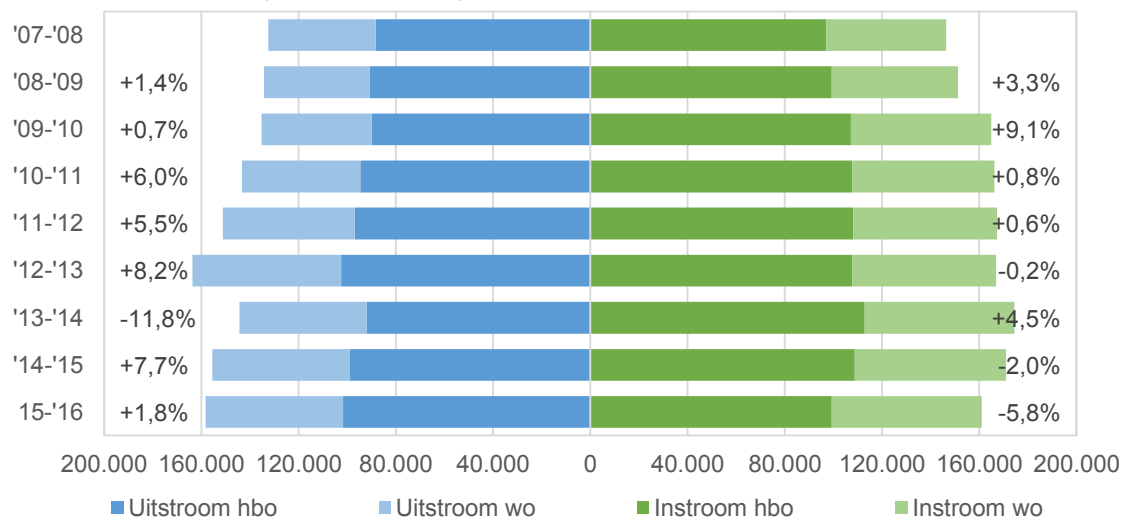

Figuur 2.4: Aantal voltijdstudenten en ontwikkelingspercentage t.o.v. voorgaande jaar naar opleidingssoort, collegejaren '07-'08 tot en met '15-'16 (bron: DUO en CBS)

De toe- of afname van het aantal studenten geeft slechts beperkt inzicht in de laatste ontwikkelingen. Veranderingen in de in- en uitstroom laten beter zien of er in het betreffende jaar sprake is van specifieke ontwikkelingen (zie figuur 2.5). Over de laatste 8 jaar zijn de in- en uitstroom gemiddeld met 1,3 en 2,4 procent toegenomen. Opvallend is de afname van de instroom in de afgelopen twee jaar. Wordt de instroom van het afgelopen jaar echter vergeleken met collegejaar '12-'13 (het jaar vóóordat studenten mogelijk anticipeerden op de invoering van het studievoorschot door een tussenjaar over te slaan), dan is de instroom nagenoeg gelijk gebleven. De afname van de instroom in het laatste jaar bij universiteiten is met 0,8 procent beperkt en de afname van de totale instroom wordt dus grotendeels veroorzaakt door de afname binnen het hbo.

Figuur 2.5: In- en uitstroom van voltijdstudenten en ontwikkelingspercentage t.o.v. voorgaande jaar, collegejaren '07-'08 tot en met '15-'16 (bron: DUO en CBS)

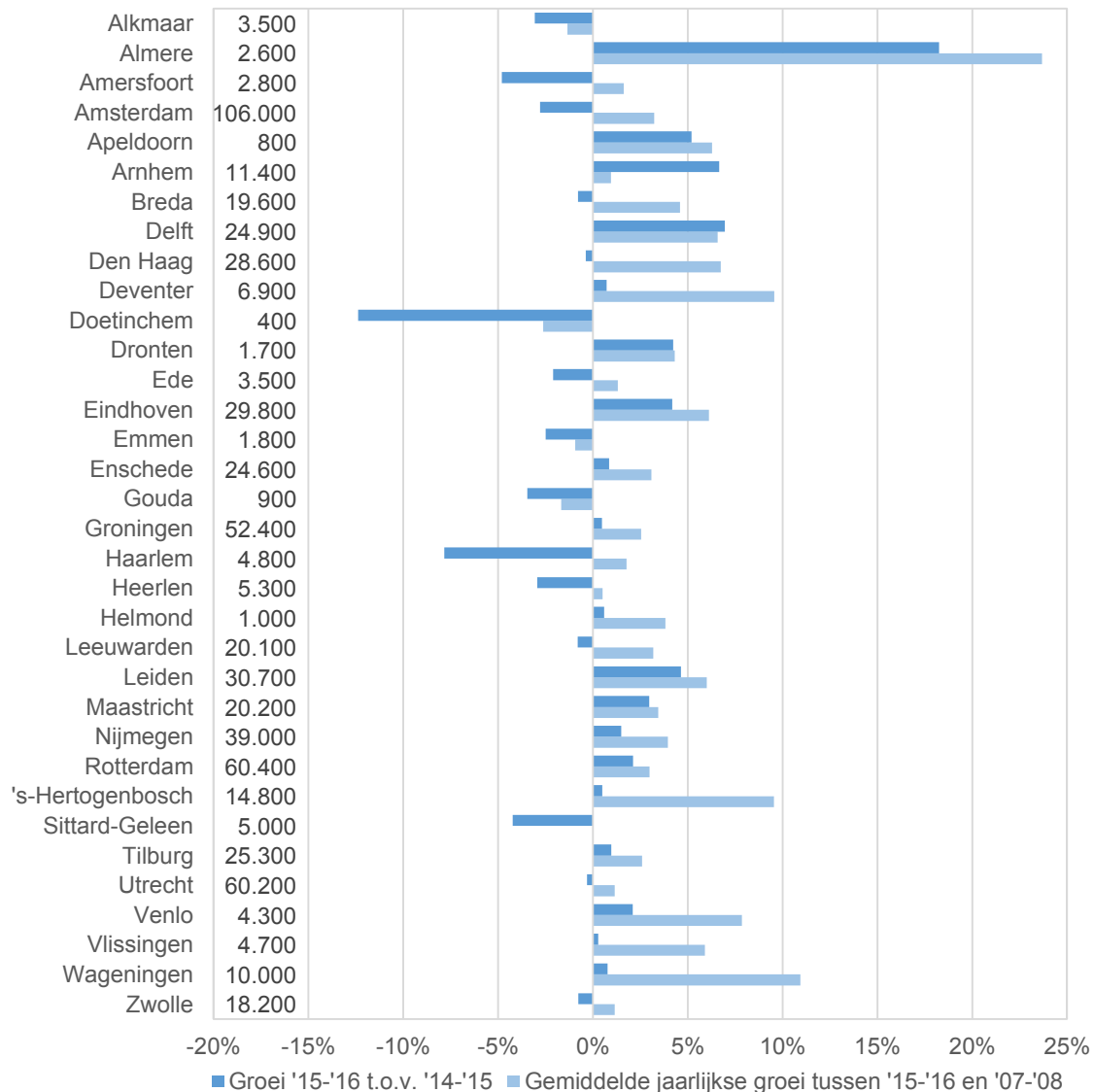
2.1.5 Studiesteden

Figuur 2.6 geeft het aantal studenten per studiestad op 1 oktober 2015 weer en de ontwikkeling ten opzichte van voorgaande jaren. Amsterdam steekt er wat betreft omvang met 106.000 studenten met kop en schouders bovenuit. Amsterdam wordt gevolgd door Utrecht en Rotterdam met circa 60.000 studenten. Daarnaast studeren ook in Groningen, Nijmegen, Leiden, Eindhoven, Den Haag en Tilburg meer dan 25.000 studenten. Qua groei van het aantal studenten springt Almere in het oog. Deze sterke groei is het gevolg van de oprichting van de hogeschool Windesheim Flevoland. Het aantal studenten groeit sinds collegejaar '06-'07 in alle studiesteden met minstens 1.000 studenten, met uitzondering van Alkmaar en Emmen. Als alleen naar het laatste jaar wordt gekeken, dan is er in ongeveer de helft van de steden sprake van krimp.

Tabel 2.3: Top-10 studiesteden in omvang (bron: DUO en CBS)

Rank	City	Number of Students
1	Amsterdam	106.000
2	Rotterdam	60.400
3	Utrecht	60.200
4	Groningen	52.400
5	Nijmegen	39.000
6	Leiden	30.700
7	Eindhoven	29.800
8	Den Haag	28.600
9	Tilburg	25.300
10	Delft	24.900

Figuur 2.6: Aantal voltijdstudenten naar studiestad (exclusief Hilversum) en de (gemiddelde) jaarlijkse ontwikkeling ten opzichte van collegejaar '07-'08 en '14-'15, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

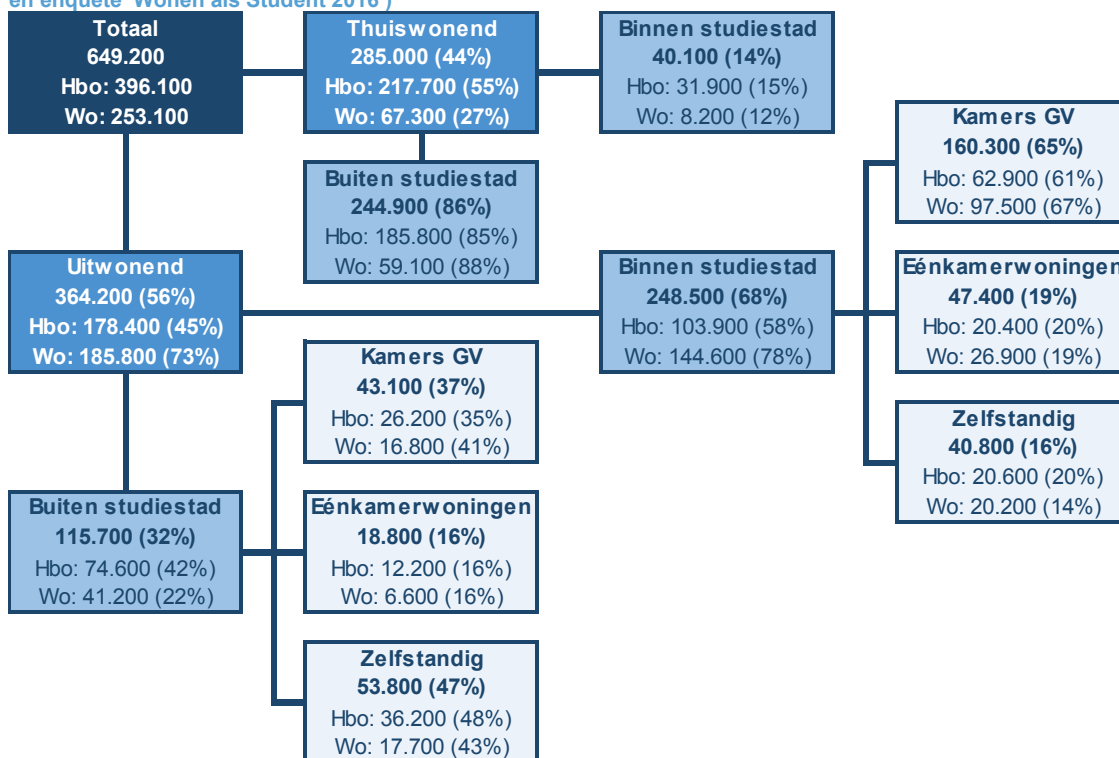
2.2 Woonsituatie

In figuur 2.7 worden de studenten uitgesplitst naar hun woonsituatie en type woonruimte. 285.000 studenten, oftewel 44 procent, wonen nog bij hun ouders. Onder hbo- en universitaire studenten is dit 55 respectievelijk 27 procent. Van alle thuiswonende studenten woont 14 procent binnen de studiestad.

De overige 364.000 studenten, inclusief alle internationale diplomastudenten, hebben het ouderlijk huis verlaten. 68 procent van alle uitwonende studenten woont binnen de studiestad. Binnen de groep studenten die niet in de eigen studiestad wonen, is er nog een groot deel dat in een andere studiestad woont (bijvoorbeeld een student die in Amsterdam studeert en in Utrecht woont). 85 procent van alle uitwonende studenten woont in één van de studiesteden.

De 248.000 uitwonende studenten binnen hun studiestad vormen de primaire doelgroep. De overige 116.000 uitwonende studenten vormen de secundaire doelgroep, waarvan 62.000 studenten in een andere stad met hogere onderwijsinstelling wonen.

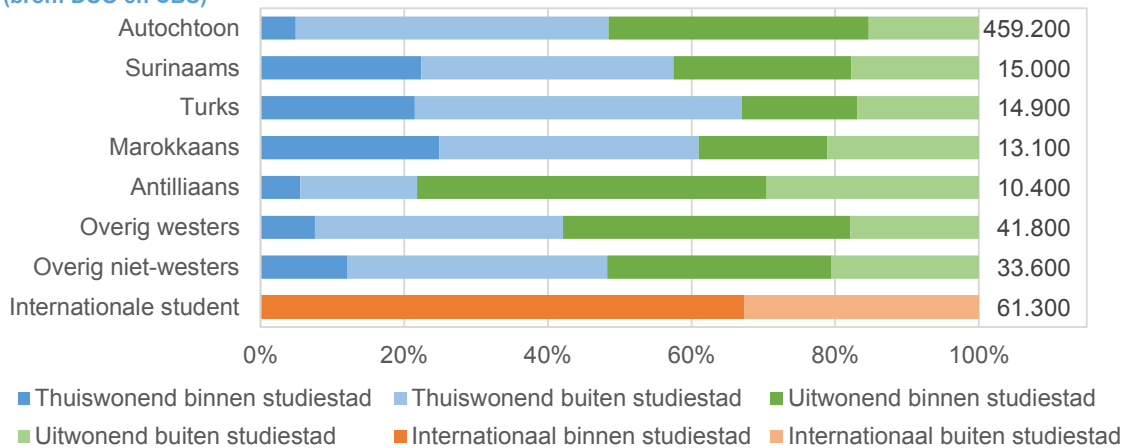
Figuur 2.7: Aantal voltijdstudenten naar woonsituatie en type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2016')

2.2.1 Herkomst

52 procent van de studenten waarvan beide ouders in Nederland zijn geboren zijn uitwonend. Bij studenten waarvan één of beide ouders uit Marokko, Suriname of Turkije komen is dit slechts 38 procent. Bij studenten met een Antilliaanse achtergrond is het aandeel uitwonenden met 78 procent opvallend hoog. De verklaring hiervoor is dat relatief veel Antillianen juist voor hun studie naar Nederland verhuizen en daarom ook grotendeels uitwonend zijn. Studenten met een andere achtergrond laten gemiddeld een vergelijkbaar beeld zien met de autochtone studenten.

Figuur 2.8: Aandeel Nederlandse voltijdstudenten naar herkomstsgroepering en woonsituatie, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

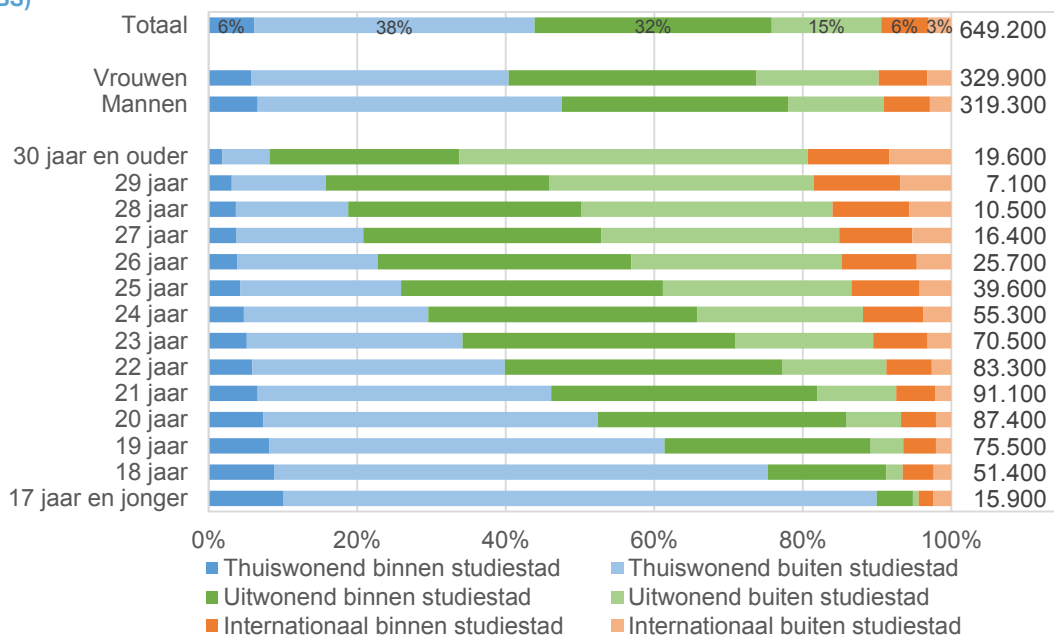

2.2.2 Leeftijd & geslacht

Figuur 2.9 geeft inzicht in de woonsituatie naar leeftijd en geslacht. Duidelijk wordt dat naarmate studenten ouder worden en langer studeren zij vaker uitwonend zijn. Van de studenten tot en met 19 jaar woont bijna driekwart bij de ouders. Bij 24-jarigen is dit minder dan een kwart. Driekwart van de uitwonende studenten tot en met 19 jaar woont binnen de studiestad. Bij uitwonende studenten vanaf 24 jaar is dit minder dan 60 procent. HBO-studenten verlaten het ouderlijk huis gemiddeld op latere leeftijd dan universitaire studenten en oudere studenten wonen vaker buiten de studiestad dan jonge studenten. Deze twee gegevens zorgen er samen voor dat HBO-studenten naar verhouding vaker buiten de studiestad wonen dan universitaire studenten.

Mannelijke studenten blijven vaker thuis wonen dan vrouwelijke studenten, met een aandeel van 48 tegenover 40 procent. Dit is nog opvallender als meegenomen wordt dat vrouwen gemiddeld 4 maanden jonger zijn en jonge studenten vaker thuis wonen.

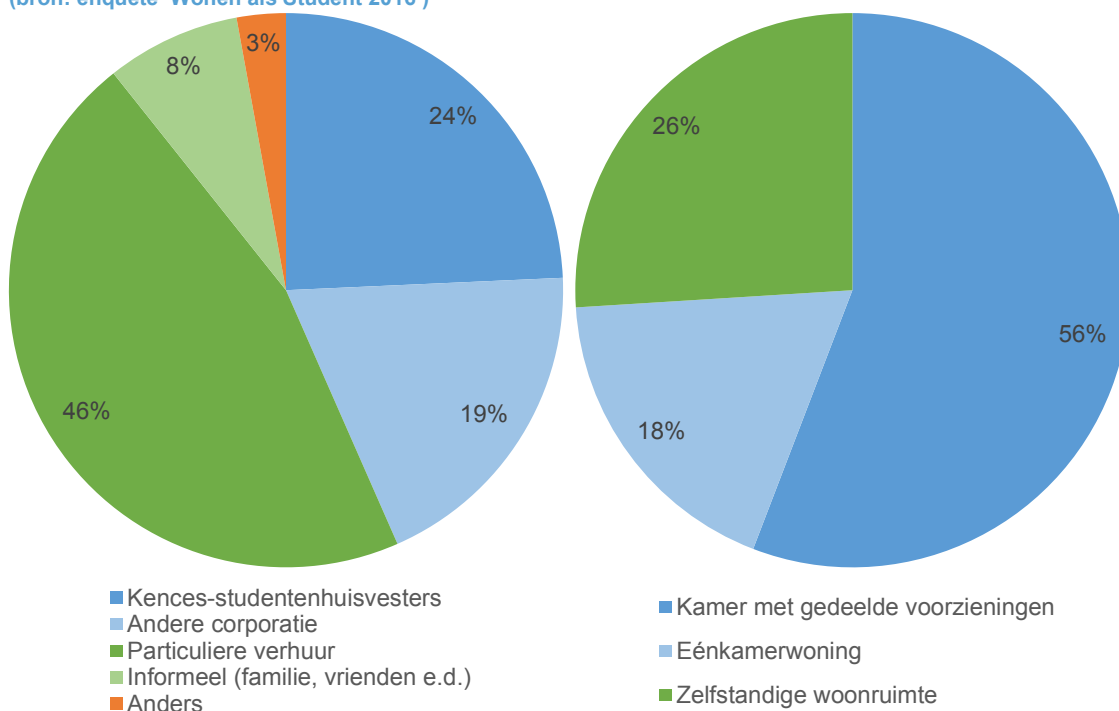
Figuur 2.9: Aandeel voltijdstudenten naar leeftijd en geslacht en woonsituatie, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

2.2.3 Woonruimtekenmerken

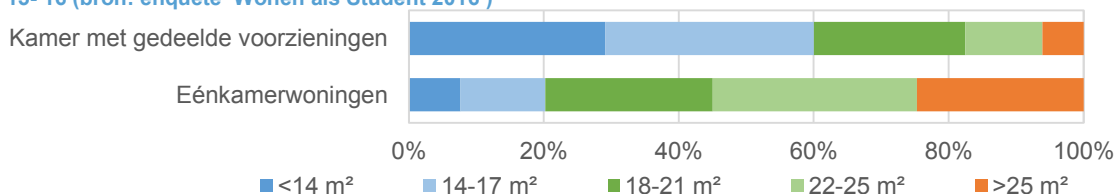
Figuur 2.10 geeft de verdeling van uitwonende studenten over de verschillende typen verhuurders en typen woonruimte weer. Met 46 procent hebben de particuliere verhuurders de grootste punt van de taart. De Kences-deelnemers en -partners verzorgen samen 24 procent van de studentenhuisvesting. Een ruime meerderheid van de uitwonende studenten (56 procent) woont in een kamer met gedeelde voorzieningen.

Figuur 2.10: Aandeel uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

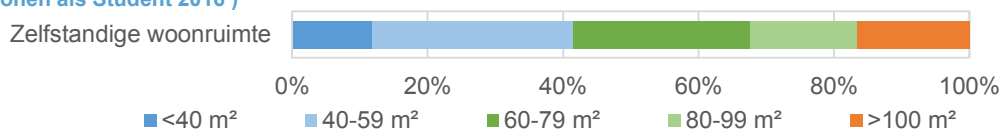

Kamers waarbij de student voorzieningen deelt hebben een gemiddelde oppervlakte van 17 vierkante meter. Eénkamerwoningen zijn met gemiddeld 25 vierkante meter iets groter. Zelfstandige woonruimten vallen met 68 vierkante meter in een andere categorie. Dit is ook terug te zien in de klassenverdeling uit figuur 2.11 en figuur 2.12. Slechts 8 procent van de éénkamerwoningen is 13 vierkante meter of kleiner. Bij kamers met gedeelde voorzieningen is dit 29 procent.

Figuur 2.11: Kameroppervlakte bij uitwonende voltijdstudenten op kamers naar type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

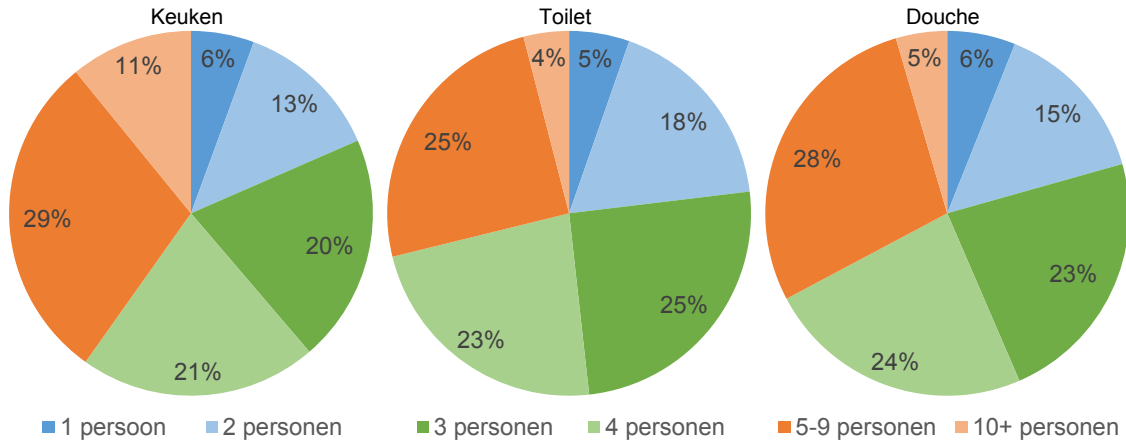

Figuur 2.12: Oppervlakte bij uitwonende voltijdstudenten in zelfstandige woonruimten, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

Gedeelde voorzieningen worden, zoals te zien in figuur 2.13 door de meerderheid met maximaal 4 personen gedeeld. Dit geldt zowel voor de keuken als het toilet als de douche. De keuken wordt gemiddeld met 5 personen gedeeld. Bij de douche en toilet is dit gemiddeld slechts 4 personen.

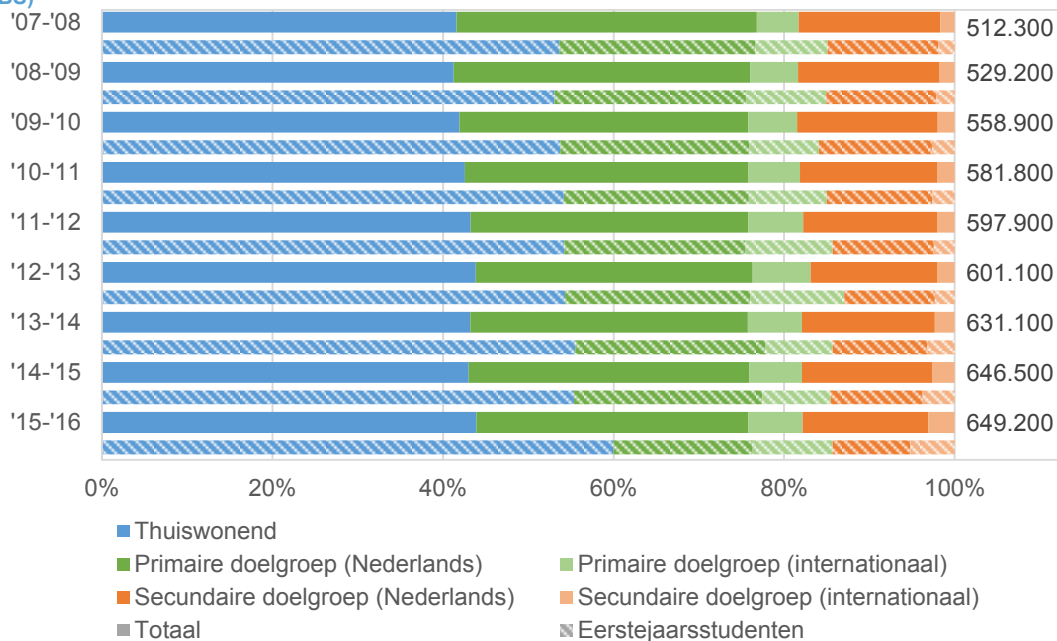
Figuur 2.13: Aantal huisgenoten voor keuken, toilet en douche bij uitwonende voltijdstudenten op kamers met gedeelde voorzieningen, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

2.2.4 Ontwikkeling tussen '07-'08 en '15-'16

Figuur 2.14 geeft inzicht in de ontwikkeling van de woonsituatie over de afgelopen acht jaar. Het aandeel thuiswonenden is in het laatste jaar gestegen van 43,0 naar 43,9 procent. In de vijf jaar daarvoor was het aantal thuiswonenden nagenoeg stabiel. Deze verschuiving komt volledig op het conto van de Nederlandse eerstejaarsstudenten die in het afgelopen jaar in veel mindere mate het ouderlijk huis hebben verlaten. Deze trendbreuk lijkt daarmee een direct gevolg van de invoering van het studievoorschot (zie blauwe kader). Het aantal internationale studenten is het afgelopen jaar, net als de voorgaande 7 jaren, gestegen. Het laatste jaar kwam neer op een stijging van 8,5 procent tegenover een jaarlijks gemiddelde van 7,8 procent.

Figuur 2.14: Aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaren '07-'08 tot en met '15-'16 (bron: DUO en CBS)

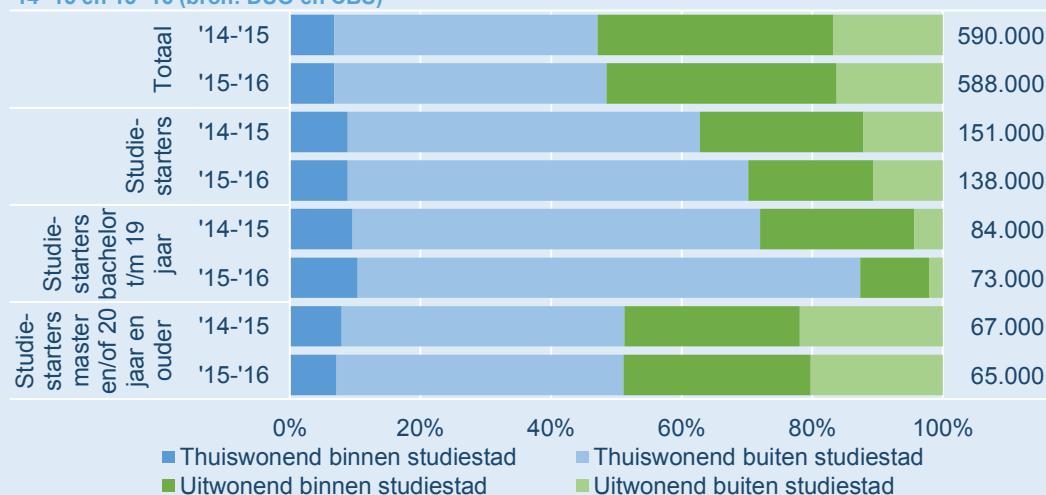
Invloed van studievoorschot op het huisvestingsgedrag van eerstejaarsstudenten

Het studievoorschot is in collegejaar '15-'16 ingevoerd. Met de gegevens van de eerstejaarsstudenten die binnen het nieuwe systeem vallen kan dit jaar voor het eerst in beeld worden gebracht wat het effect is op basis van werkelijke cijfers. Hiervoor wordt een vergelijking gemaakt tussen collegejaren '15-'16 en '14-'15. Tussen '06-'07 en '14-'15 waren de verschuivingen zeer beperkt. De cijfers in dit kader hebben uitsluitend betrekking op Nederlandse studenten.

Een negatief effect van het studievoorschot op de studentenaantallen is niet direct waarneembaar. Het aandeel uitwonenden is gedaald van 53 naar 52 procent. Deze daling is klein omdat het aandeel uitwonende studiestarters van alle uitwonende studenten beperkt is. Als er wordt ingezoomd op de studenten die een nieuwe opleiding (bachelor of master) zijn gestart, dan is de daling van 37 naar 30 procent al opvallender. Deze groep bestaat uit studenten die voor het eerst zijn gaan studeren, maar ook uit studenten die al op zichzelf woonden, maar van studie zijn veranderd of een vervolgstudie zoals een master zijn gaan doen. Bij startende bachelor studenten van maximaal 19 jaar oud is het aandeel uitwonenden gedaald van 28 naar 13 procent. Bij universitaire studenten is de verschuiving het grootst (hbo: van 18 naar 11 procent en wo: van 46 naar 16 procent). Bij startende masterstudenten en/of studenten van minstens 20 jaar oud is het aandeel uitwonenden gelijk gebleven. De conclusie is daarom dat de invoering van het studievoorschot van grote invloed is op het huisvestingsgedrag van studenten die starten met hun eerste hogeronderwijsopleiding. Dit sluit aan bij het scenario van de prognoses van vorig jaar waarin op basis van schattingen het effect van de invoering van het studievoorschot werd meegenomen. Het effect zal de komende jaren naar verwachting doorwerken bij de ouderejaars studenten.

Het gemeten effect wordt ook onderbouwd door resultaten uit de huisvestingsenquête 'Wonen Als Student 2016' waarin 46 procent van de thuiswonende studenten die onder het nieuwe leenstelsel vallen aangeeft nog thuis te wonen vanwege het studievoorschot.

Figuur 2.15: Aandeel Nederlandse voltijdstudenten naar woonsituatie en type studiestarter, collegejaren '14-'15 en '15-'16 (bron: DUO en CBS)

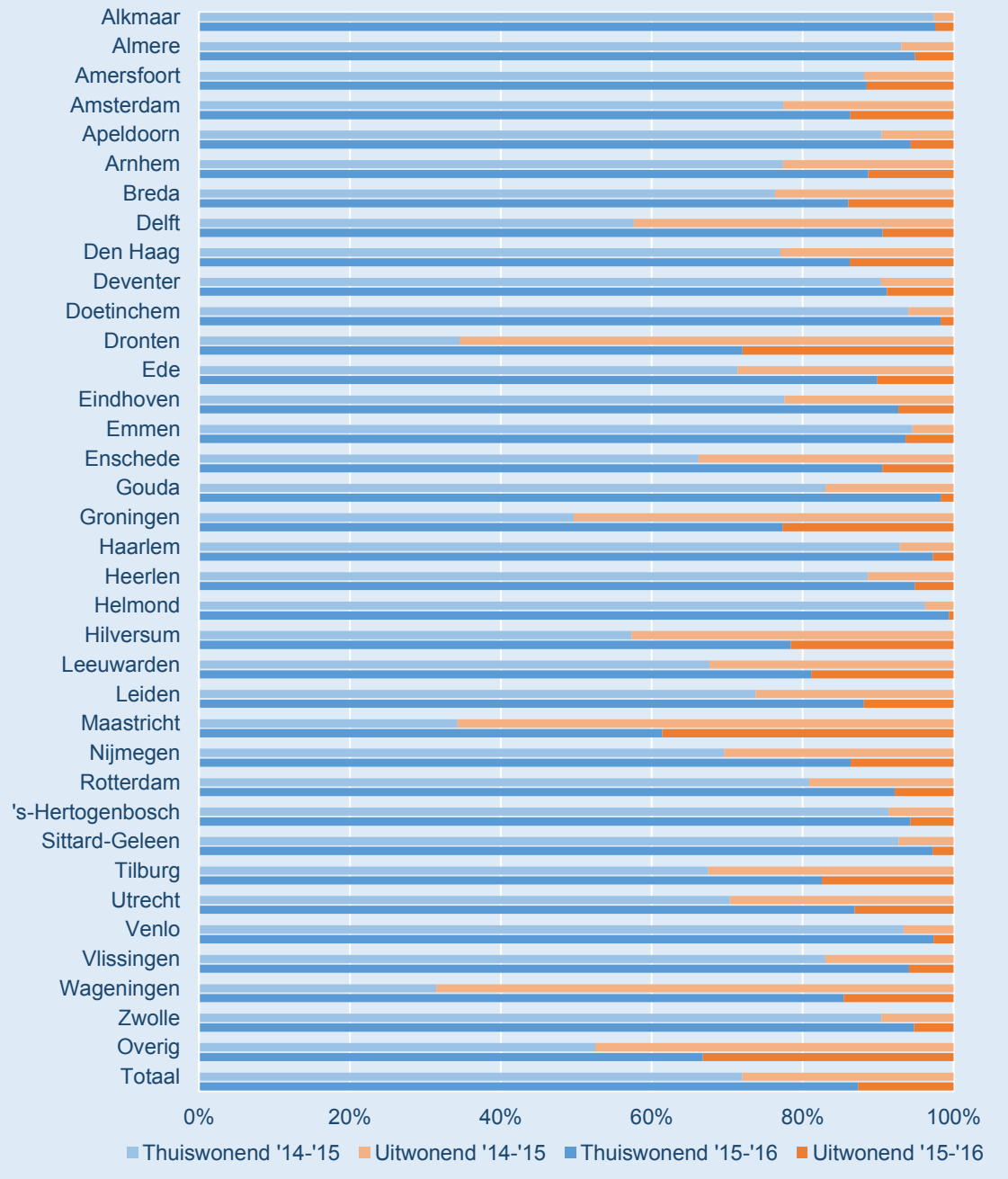

Kanttekening die bij de bevindingen geplaatst kan worden is het verschil in hoeverre studenten zich uitwonend laten registreren. Door de invoering van het studievoorschot is de noodzaak voor een student om zich bij de gemeente in te schrijven op een ander adres dan zijn of haar ouders minder groot. Voorheen was de studiefinanciering hoger voor uitwonende studenten, waardoor zij zich direct

inschreven op het nieuwe adres zodra zij het ouderlijk huis hadden verlaten. Het gemeten aantal uitwonenden in collegejaar '15-'16 kan hierdoor lager uitvallen dan in werkelijkheid het geval is. In voorgaande collegejaren is er overigens sprake geweest van fraude met de studiefinanciering doordat studenten zich ten onrechte elders inschreven dan bij de ouders. Het gemeten aantal uitwonenden valt in de collegejaren '14-'15 en eerder hierdoor hoger uit dan werkelijk het geval was.

In iedere studiestad met uitzondering van Emmen is het aandeel uitwonende studiestarters gedaald. 's-Hertogenbosch en Amsterdam vallen op door een daling van minder dan 40 procent bij steden met minstens 1.000 bachelor studiestarters tot en met 19 jaar oud. De daling valt met meer dan 70 procent hoog uit in Delft en Enschede.

Figuur 2.16: Aandeel startende Nederlandse bachelor voltijdstudenten van maximaal 19 jaar oud naar thuis- of uitwonend en studiestad, collegejaren '14-'15 en '15-'16 (bron: DUO en CBS)

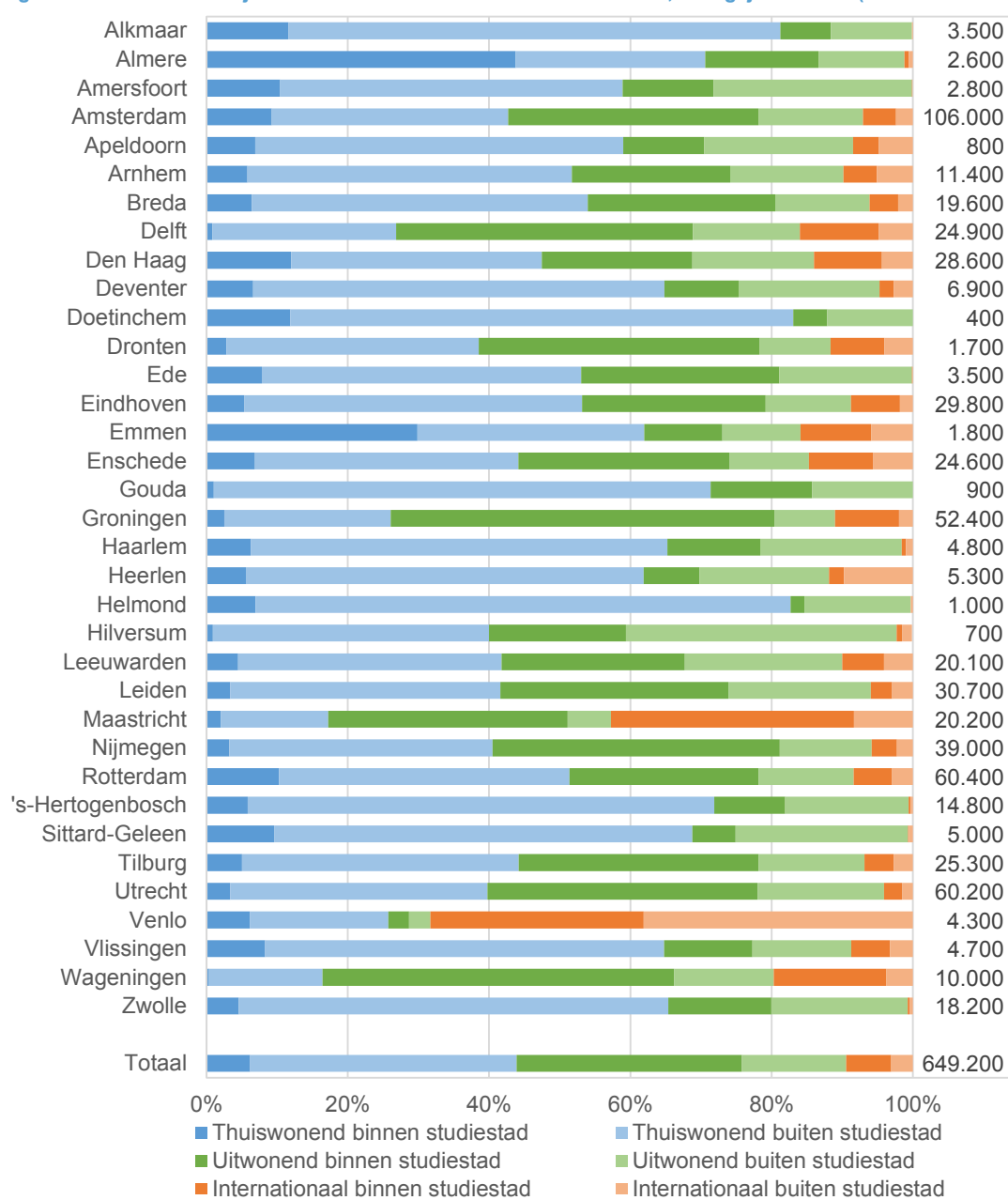

2.2.5 Studiesteden

Figuur 2.17 geeft inzicht in de woonsituatie van studenten per studiestad. Van de vier grootste studiesteden komen Amsterdam en Utrecht sterk overeen met het Nederlandse gemiddelde. In Groningen wonen beduidend meer uitwonende studenten binnen de studiestad dan gemiddeld. Van de grote vier studiesteden valt Rotterdam op met een lager aandeel uitwonende studenten. Dit hangt samen met het feit dat in Rotterdam relatief veel studenten studeren aan een hogeschool en studenten aan een hogeschool minder vaak uitwonend zijn. Van alle steden met een universiteit hebben alleen Den Haag en Eindhoven een lager aandeel uitwonende studenten dan gemiddeld. Van de studiesteden zonder universiteit vallen Venlo en in mindere mate Dronten, Hilversum en Leeuwarden op door een hoog aandeel uitwonende studenten. Alkmaar, Doetinchem en Helmond kenmerken zich door een erg laag aandeel uitwonende studenten.

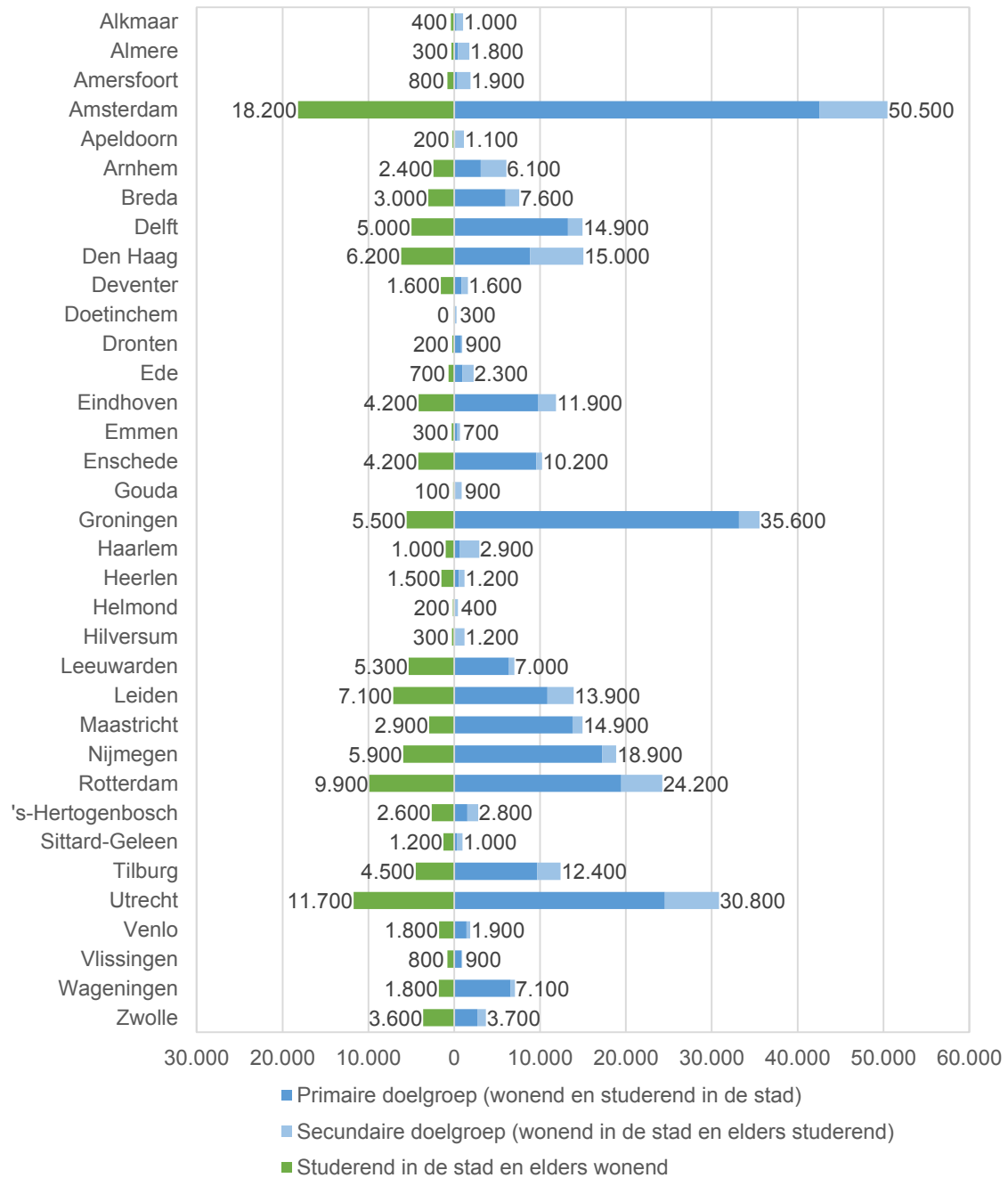
Figuur 2.17: Aandeel voltijdstudenten naar studiestad en woonsituatie, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

2.2.6 Woonsteden

Figuur 2.18 geeft inzicht in het aantal uitwonende studenten, van zowel de primaire als de secundaire doelgroep: de uitwonende studenten die in de stad wonen en studeren en de uitwonende studenten die in de stad wonen maar in een andere stad studeren. Wat betreft aantal studenten is Groningen de vierde stad van Nederland, maar als gekeken wordt naar het aantal studenten dat in een studiestad woont is Groningen de nummer twee na Amsterdam. Dit is het gevolg van de perifere ligging van Groningen. Apeldoorn en Hilversum vallen op doordat er meer studenten wonen dan dat er studeren. Hilversum is gunstig gelegen tussen Amsterdam en Utrecht en hetzelfde geldt voor Apeldoorn tussen Deventer, Zwolle, Utrecht en Arnhem.

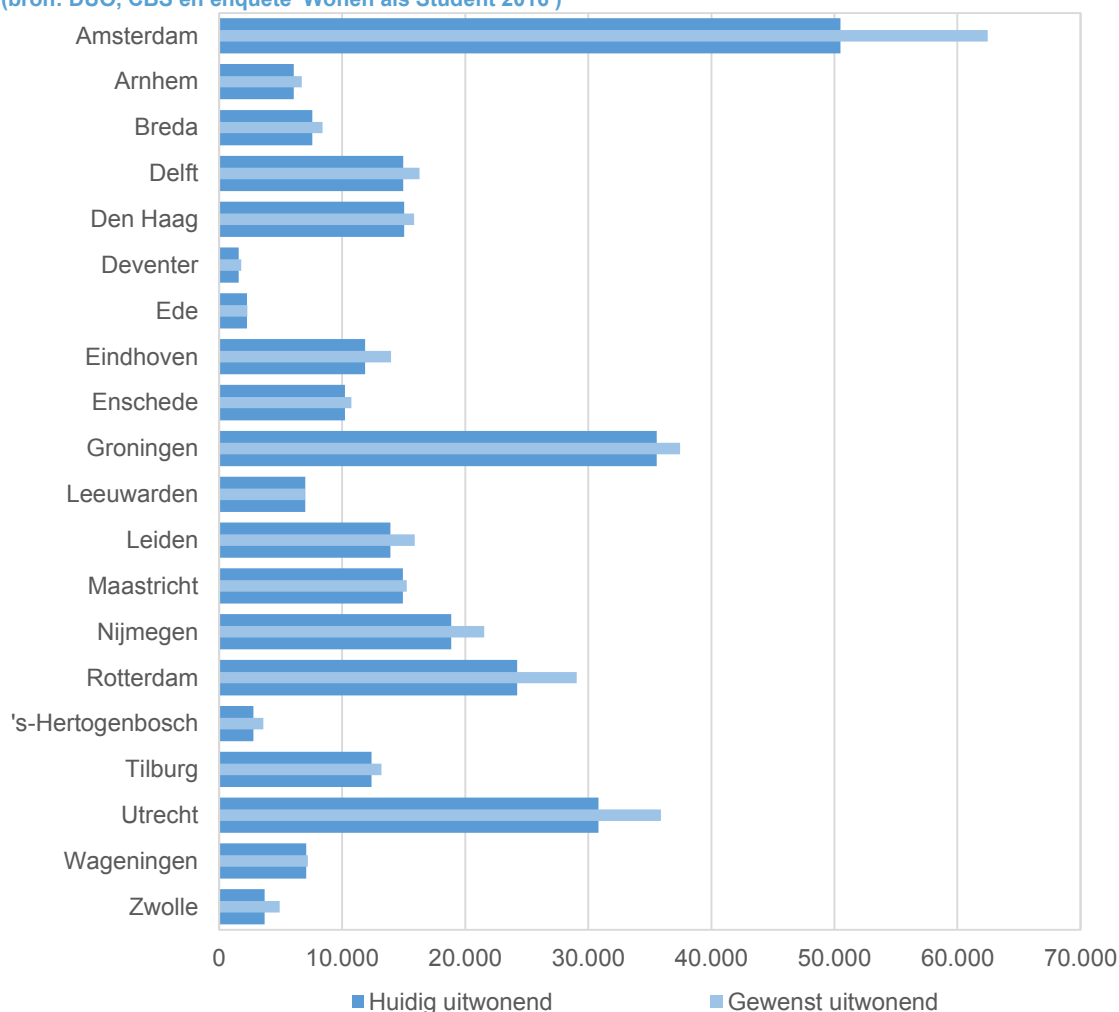
Figuur 2.18: Aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type doelgroep, collegejaar '15-'16 (bron: DUO en CBS)

Cijfers over leegstand van studentenhuisvesting ontbreken. Aangenomen is dat er in alle steden slechts sprake is van frictieleegstand en het huidige aantal uitwonende studenten in een stad daarom een goede indicatie is voor de beschikbare voorraad (exclusief frictieleegstand). Het is echter mogelijk dat een deel van de studenten woonachtig is in woonruimten die niet specifiek bedoeld zijn voor studentenhuisvesting. Gevolg hiervan is dat de druk op de studentenhuisvesting onderschat kan worden. Daartegenover staat dat er mogelijk langdurige leegstand is van aanbod dat niet aansluit bij de woonwensen van studenten of niet gevonden wordt door studenten. Door de indicatie van de voorraad af te zetten tegen het aantal studenten dat in de stad zou willen wonen wordt de druk op de woningmarkt van studentenhuisvesting inzichtelijk. Deze wordt weergegeven in figuur 2.19. Bij het bepalen van het aantal studenten dat in de stad wil wonen is gekeken naar het huidige aantal studenten dat in de stad woont en de verhuiswensen van studenten die binnen een half jaar willen verhuizen uit of naar de stad. In tabel 2.4 is het verschil weergegeven tussen de huidige en gewenste situatie.

In Ede, Leeuwarden, Maastricht en Wageningen is de vraag niet of zeer beperkt groter dan de vraag. De grote studentensteden Amsterdam, Rotterdam en Utrecht kennen in absolute zin het grootste verschil tussen vraag en aanbod.

Figuur 2.19: Huidig en gewenst aantal uitwonende voltijdstudenten naar (gewenste) woonstad, collegejaar '15-'16 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2016')

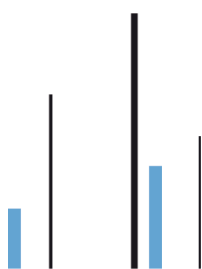

Tabel 2.4: Huidig aantal en verschil tussen huidig en gewenst aantal uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaren '13-'14, '14-'15 en '15-'16 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2014, 2015 en 2016')

	Aantal uitwonenden			Verskil huidig-wens		
	'13-'14	'14-'15	'15-'16	'13-'14	'14-'15	'15-'16
Amsterdam	46.700	47.300	50.500	11.700	9.200	12.000
Arnhem	4.900	5.800	6.100	600	1.000	700
Breda	7.200	7.500	7.600	700	1.500	800
Delft	12.700	12.900	15.000	1.000	800	1.300
Den Haag	14.300	14.100	15.000	1.000	2.600 *	800
Deventer	1.700	1.500	1.600	0	200	200
Ede	2.400	2.500	2.300	-100	0	0
Eindhoven	10.200	10.800	11.900	1.400	2.200	2.100
Enschede	9.800	9.500	10.200	600	600	500
Groningen	32.300	33.300	35.600	1.400	2.300	1.900
Leeuwarden	6.500	6.800	7.000	400	100	0
Leiden	12.200	12.600	13.900	1.800	1.900	2.000
Maastricht	11.100	11.000	14.900	800	1.500	300
Nijmegen	16.400	17.100	18.900	2.900	3.800	2.700
Rotterdam	21.500	21.500	24.200	2.300	3.300	4.800
's-Hertogenbosch	2.700	2.600	2.800	700	1.400	800
Tilburg	11.500	11.700	12.400	900	1.100	800
Utrecht	27.300	29.200	30.800	8.700	9.200	5.100
Wageningen	6.300	6.600	7.100	500	200	100
Zwolle	3.500	3.500	3.700	1.000	1.600	1.200

* Het veldwerk heeft in collegejaar '14-'15 voor Den Haag in december plaatsgevonden

3

Betaalbaarheid

Betaalbaarheid is in het kader van het studievoorschot de komende jaren extra belangrijk. Om de effecten voor de toekomst in perspectief te plaatsen wordt dit thema in dit hoofdstuk uitgewerkt. Achtereenvolgens besteden de paragrafen 3.1 tot en met 3.3 aandacht aan inkomsten en uitgaven, woonlasten en woonquote van uitwonende studenten. Hierbij wordt aandacht besteed aan de huidige situatie, de ontwikkeling gedurende de laatste jaren en de verschillen tussen woonsteden.

Tabel 3.1: Gemiddelde inkomsten en uitgaven per maand van voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaar '14-'15 (bron: bewerking van ¹CBS Inkomenspanelonderzoek 2014, ²Nibud Studentenonderzoek 2015 en ³enquête 'Wonen als Student 2015')

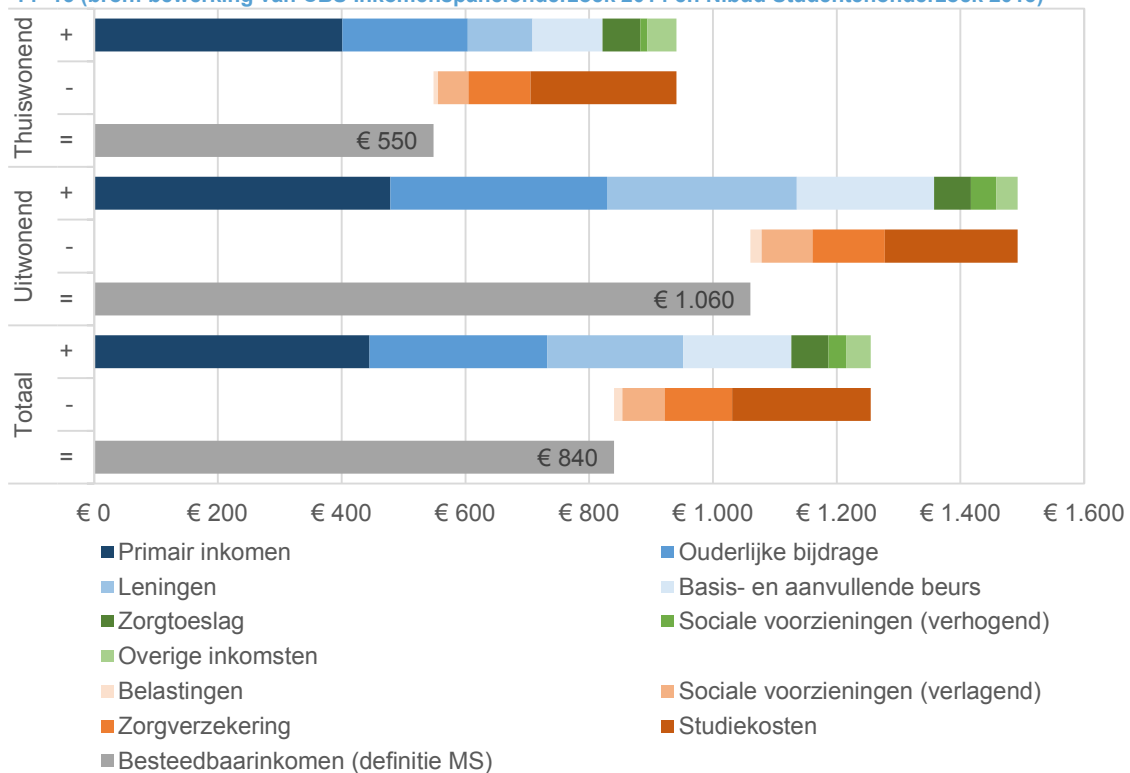
		Thuiswonend	Uitwonend	Totaal
Inkomen uit arbeid	¹	€ 387	€ 475	€ 437
Inkomen uit eigen onderneming	¹	€ 14	€ 8	€ 11
Inkomen uit vermogen	¹	€ 0	-€ 4	-€ 2
Primair inkomen	¹	€ 401	€ 479	€ 445
Inkomensverzekeringen (uitkering)	¹	€ 8	€ 24	€ 17
Basis- en aanvullende beurs	¹	€ 113	€ 200	€ 163
Overige uitkering sociale voorzieningen	¹	€ 3	€ 17	€ 11
Huurtoeslag	¹	€ 0	€ 21	€ 12
Overige inkomsten	¹	€ 0	€ 0	€ 0
Bruto inkomen	¹	€ 525	€ 742	€ 649
Inkomensverzekeringen (premie)	¹	-€ 50	-€ 82	-€ 68
Zorgverzekering	¹	-€ 100	-€ 117	-€ 110
Zorgtoeslag	¹	€ 61	€ 59	€ 60
Belastingen	¹	-€ 7	-€ 18	-€ 13
Besteedbaar inkomen (definitie CBS)	¹	€ 430	€ 584	€ 518
Collegegeld	²	-€ 159	-€ 159	-€ 159
Overige studiekosten	²	-€ 77	-€ 56	-€ 65
Ouderlijke bijdrage (maandelijks bijdr.)	²	€ 41	€ 135	€ 95
Ouderlijke bijdrage (meebetalen lasten)	²	€ 161	€ 215	€ 192
Collegiegeldkrediet / DUO lening	²	€ 105	€ 307	€ 220
Overige inkomsten	^{1/2}	€ 47	€ 34	€ 40
Besteedbaar inkomen (definitie MS)		€ 548	€ 1.061	€ 840
Woonlasten voor aftrek huurtoeslag	³	€ 0	-€ 377	-€ 215
Bijkomende woonlasten	³	€ 0	-€ 91	-€ 52
Kostgeld	²	-€ 12	€ 0	-€ 5
Verzekeringen (excl. zorgverzekering)	²	-€ 12	-€ 10	-€ 11
Telefoon	²	-€ 25	-€ 26	-€ 25
Contributies en abonnementen	²	-€ 20	-€ 20	-€ 20
Vervoer	²	-€ 56	-€ 31	-€ 42
Kleding en schoenen	²	-€ 48	-€ 42	-€ 45
Vrijtijdsuitgaven	²	-€ 135	-€ 135	-€ 135
Grote aankopen	²	-€ 37	-€ 31	-€ 33
Voeding	²	-€ 35	-€ 159	-€ 106
Persoonlijke verzorging	²	-€ 21	-€ 20	-€ 20
Diversen	²	-€ 32	-€ 35	-€ 34
Sparen	²	-€ 117	-€ 83	-€ 98
Resterend budget		€ 0	€ 0	€ 0

3.1 Inkomsten en uitgaven

Het term inkomen lijkt simpel, maar is een complex begrip met tal van definities. In tabel 3.1 is de opbouw van het inkomen in collegejaar '14-'15 weergegeven voor verschillende definities. Uiteindelijk leidt dit tot een besteedbaar inkomen (definitie CBS) waarbij inkomen, sociale premies, belastingen, studiebeurs, huurtoeslag, zorgtoeslag, zorgverzekeringspremie zijn verwerkt. Omdat studenten een specifieke doelgroep zijn, is er in dit rapport nog een afwijkende definitie van het besteedbaar inkomen (definitie Monitor Studentenhuisvesting, MS) gebruikt waarbij ook de studiekosten, ouderlijke bijdrage en leningen zijn verwerkt. Het besteedbaar inkomen van thuiswonende studenten is 550 euro per maand en van uitwonende studenten 1.060 euro. In dit gemiddelde zitten ook de 5 procent van de studenten die geen of een negatief besteedbaar inkomen ontvangen (definitie CBS).

Primair inkomen, ouderlijke bijdrage, leningen en studiefinanciering zijn samen goed voor 88 procent van de positieve inkomstcomponenten. De studiekosten en zorgverzekering vertegenwoordigen 80 procent van de drukkende componenten van het besteedbaar inkomen. 16 procent van de studenten gebruikt studiekosten als aftrekpost bij de belastingen. Bij 25 jaar en ouder is dit maar liefst 31 procent.

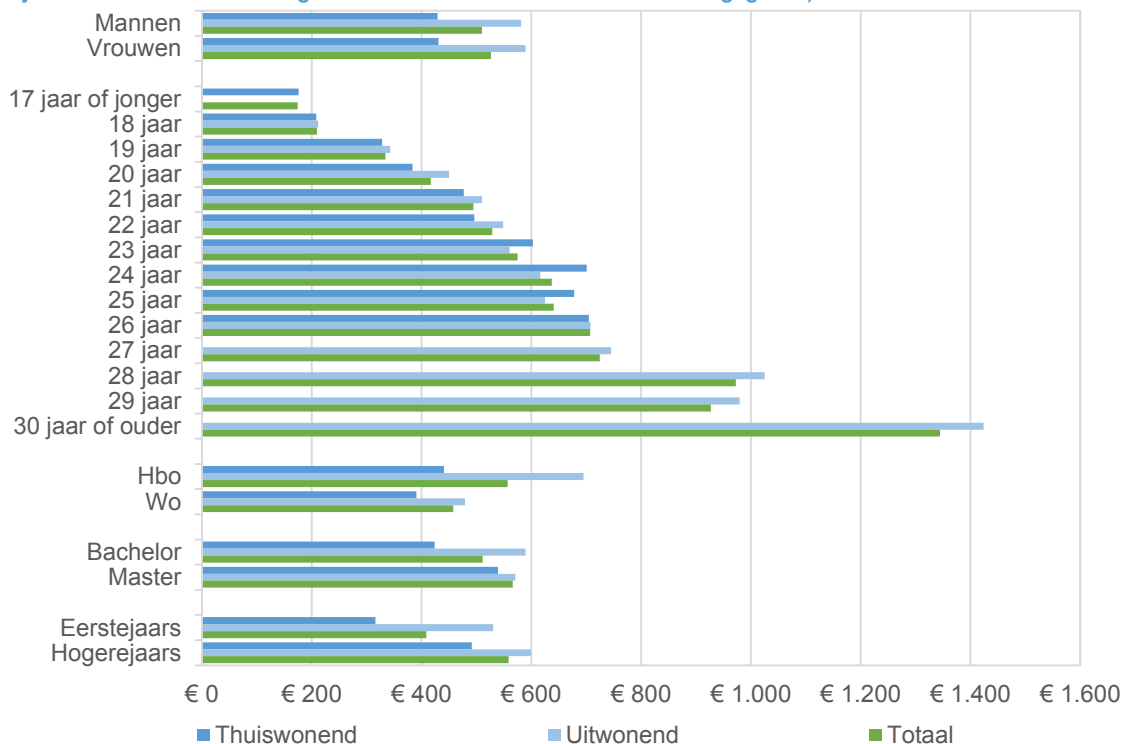
Figuur 3.1: Opbouw besteedbaar inkomen (definitie MS) van voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaar '14-'15 (bron: bewerking van CBS Inkomenspanelonderzoek 2014 en Nibud Studentenonderzoek 2015)

Figuur 3.2 geeft inzicht in de verschillen in het besteedbaar inkomen (definitie CBS) tussen verschillende groepen studenten. Mannen verdienen 3 procent minder dan vrouwen. Leeftijd en inkomen hangen sterk met elkaar samen. Het inkomen neemt structureel toe. Hiermee hangt samen dat master- en hogerejaarsstudenten een hoger besteedbaar inkomen hebben dan respectievelijk bachelor- en eerstejaarsstudenten. Onder universitaire studenten ligt het besteedbaar inkomen 18 procent lager dan onder hbo-studenten.

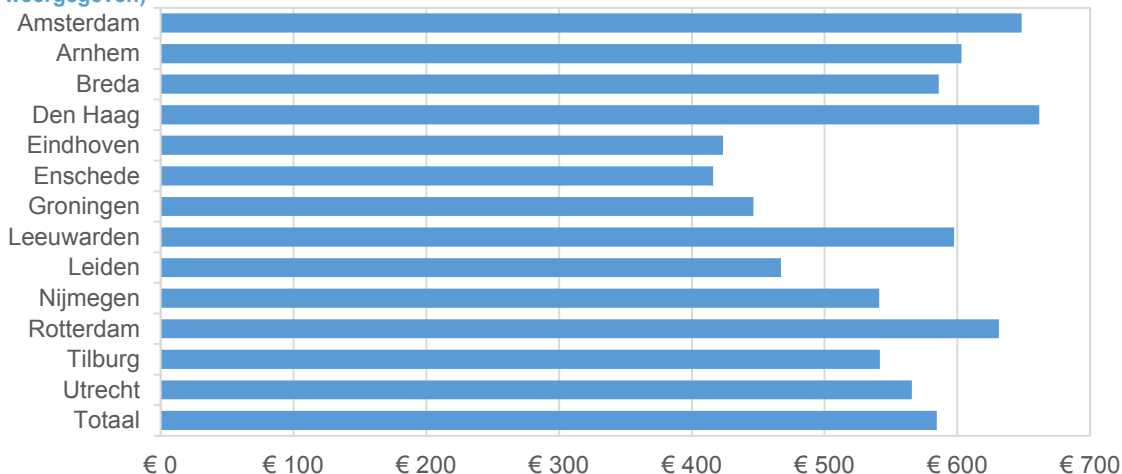
Bij 26 procent van de uitwonende studenten maakt huurtoeslag onderdeel uit van het besteedbaar inkomen. Bij studenten tot en met 22 jaar ontvangt slechts 15 procent huurtoeslag en bij 23 jaar en ouder 38 procent. Het recht op huurtoeslag is leeftijdsafhankelijk. Uitwonende hbo- en masterstudenten zijn gemiddeld ouder en ontvangen dan ook vaker huurtoeslag.

Figuur 3.2: Besteedbaar inkomen (definitie CBS) van voltijdstudenten naar woonsituatie, geslacht, leeftijd, opleidingssoort, opleidingsfase en jaar van studie, collegejaar '14-'15 (bron: CBS Inkomenspanelonderzoek 2014, bij minder dan 30 waarnemingen is het besteedbaar inkomen niet weergegeven)

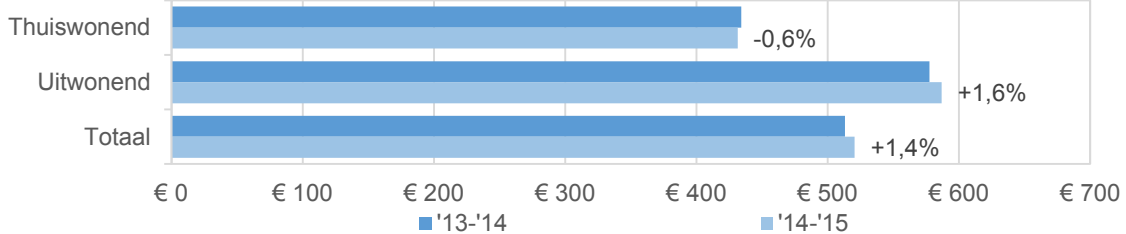
Tussen de verschillende steden zijn er grote verschillen in gemiddeld besteedbaar inkomen (definitie CBS). Deze hangen samen met de gemiddelde leeftijd van de studenten in de steden. Steden met relatief oude studenten hebben ook een hoger gemiddeld inkomen.

Figuur 3.3: Besteedbaar inkomen (definitie CBS) van uitwonende studenten naar woonstad, collegejaar '14-'15 (bron: CBS Inkomenspanelonderzoek 2014, bij minder dan 30 waarnemingen is het besteedbaar inkomen niet weergegeven)

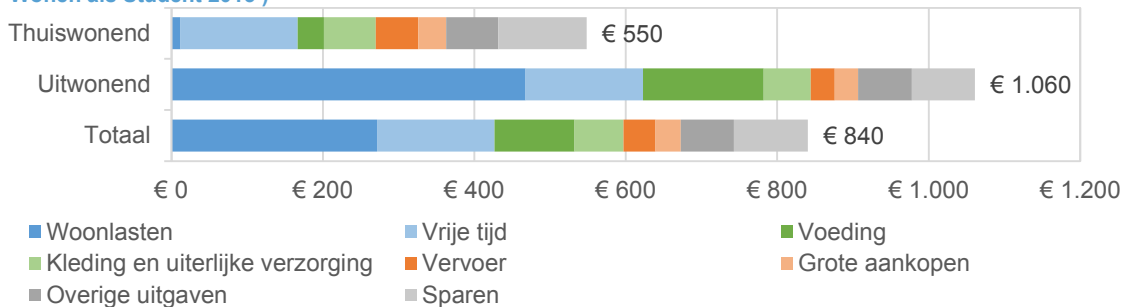
Figuur 3.4 laat zien dat het gemiddeld besteedbaar inkomen (definitie CBS) het laatste jaar bij thuiswonende studenten is gedaald (-0,6 procent) en bij uitwonende studenten is gestegen (+1,6 procent). Studenten hebben steeds vaker een baan naast de studie ¹.

Figuur 3.4: Ontwikkeling gemiddeld netto inkomen (gecorrigeerd voor inflatie, definitie CBS) van voltijdstudenten naar type woonsituatie, collegejaren '13-'14 tot en met '14-'15 (bron: CBS Inkomenspanelonderzoek 2013-2014)

Figuur 3.5 geeft inzicht in het uitgavenpatroon van studenten. Door de lage uitgaven aan wonen en voeding bij de thuiswonende studenten lijkt het uitgavenpatroon heel anders dan bij de uitwonende studenten. Bij uitwonende studenten bestaat in collegejaar '14-'15 44 procent van de uitgaven uit woonlasten en nog eens 15 procent wordt besteed aan boodschappen. Zonder deze twee kostenposten komen de uitgaven van uitwonende studenten sterk overeen.

Figuur 3.5: Uitgaven uit het besteedbaar inkomen (definitie MS, dus exclusief studiekosten en zorgverzekering) van voltijdstudenten naar woonsituatie, collegejaar '14-'15 (bron: Nibud Studentenonderzoek 2015 en enquête 'Wonen als Student 2015')

De uitgaven en inkomsten zijn bij thuiswonende studenten waarbij de studiebeurs een gift is ongeveer gelijk aan elkaar en zij bouwen hierdoor gemiddeld genomen geen schuld op. Bij uitwonende studenten zijn de uitgaven doorgaans hoger dan de inkomsten waardoor de schuld gemiddeld per maand met 220 euro toeneemt. Als er uitgegaan wordt van gelijkblijvende inkomsten en uitgaven, maar de studiebeurs als lening wordt beschouwd, dan stijgt de schuld bij thuiswonende studenten met 100 euro per maand en bij uitwonende studenten met 420 euro per maand.

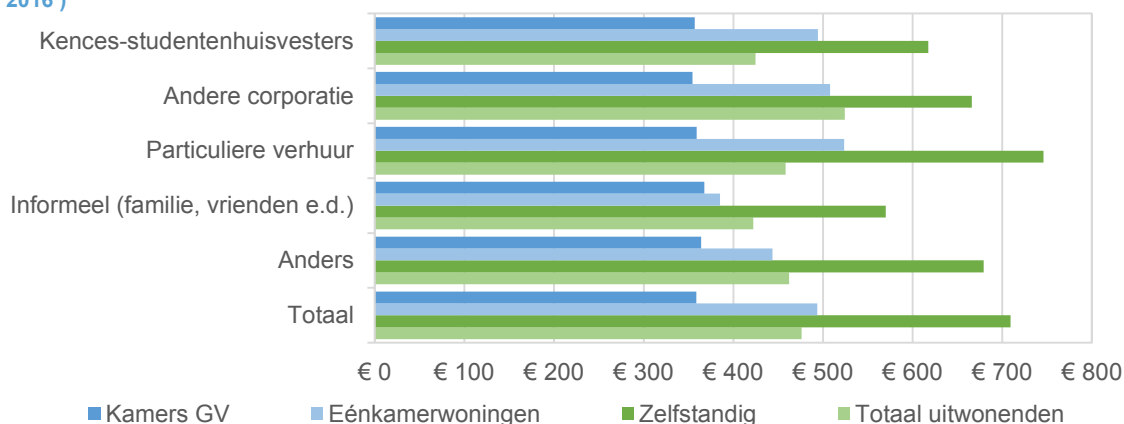
3.2 Woonlasten

Gemiddeld betalen uitwonende studenten in collegejaar '15-'16 400 euro aan woonlasten per maand (inclusief de bijkomende lasten en na aftrek van de huurtoeslag). Aangezien de huurtoeslag onderdeel is van het besteedbaar inkomen worden de woonlasten vóór aftrek van huurtoeslag gepresenteerd (480 euro per maand). Figuur 3.6 laat zien dat de huur het laagst is bij Kences-studentenhuisvesters en bij informele verhuur. Zoals verwacht mag worden zijn de woonlasten van kamers met gedeelde voorzieningen met afstand het laagst.

¹ Van Echtelt, Croezen, Vlasblom, De Voogd-Hamelink en Mattijssen (2016), 'Aanbod van Arbeid 2016', Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag.

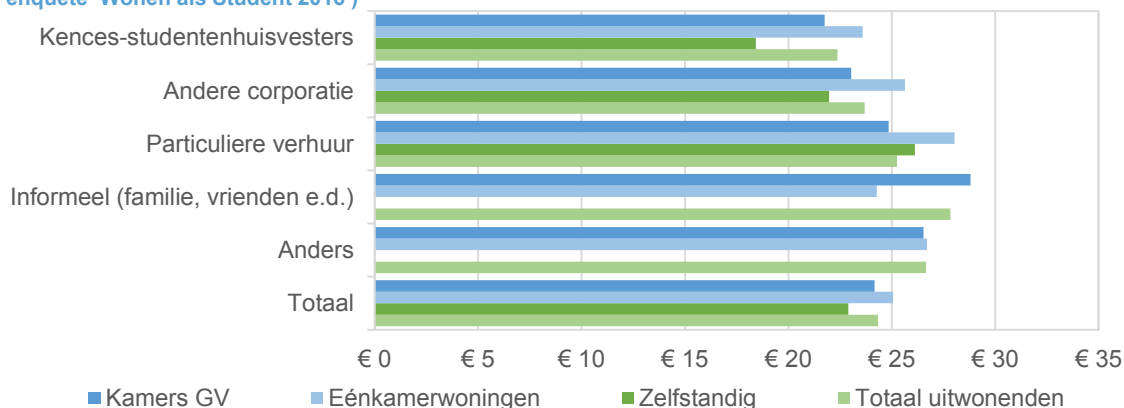

Figuur 3.6: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

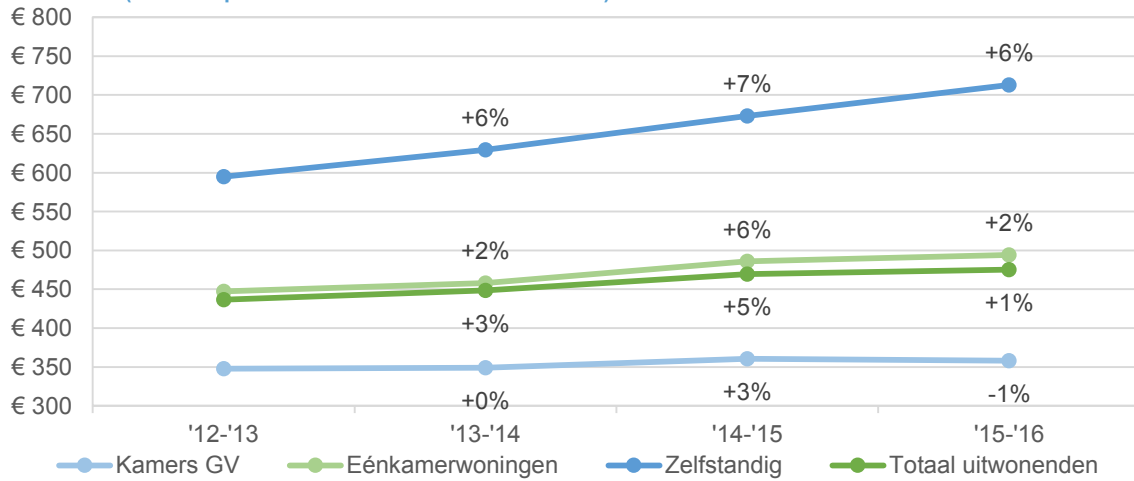
De prijs per vierkante meter is 20 euro. De prijs per vierkante meter is echter niet voldoende nauwkeurig als het om prijsverschillen gaat. Dit heeft te maken met de samenstelling naar type woonruimte, de gemiddelde totale oppervlakte van woonruimten en de woonlocatie. In figuur 3.7 is daarom de prijs per vierkante meter uitgesplitst naar type woonruimte en type verhuurder en is er alleen gekeken naar woonruimten van maximaal 35 vierkante meter, gelegen op een A-locatie binnen de stad en naar steden waar een Kences-studentenhuisvesters actief is. Opvallend genoeg blijkt uit deze vergelijking dat de prijs per vierkante meter voor een zelfstandige woning het laagst is. Ondanks dat er alleen naar woonruimten van maximaal 35 vierkante meter wordt gekeken is dit nog steeds een effect van een hoger gemiddeld vloeroppervlak bij dit type woonruimte. De prijzen voor kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen zijn vergelijkbaar. De prijs per vierkante meter is bij corporaties en met name Kences-huisvesters het laagst. Particuliere verhuur laat zoals verwacht een bovengemiddelde prijs zien. Tegengesteld aan het beeld dat de totale woonlasten laat zien kent informele verhuur de hoogste woonlasten per vierkante meter.

Figuur 3.7: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag per vierkante meter voor kamers tot en met 35 vierkante meter, op een A-locatie en in een stad waar een Kences-deelnemer actief is van uitwonende voltijdstudenten naar type verhuurder en type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

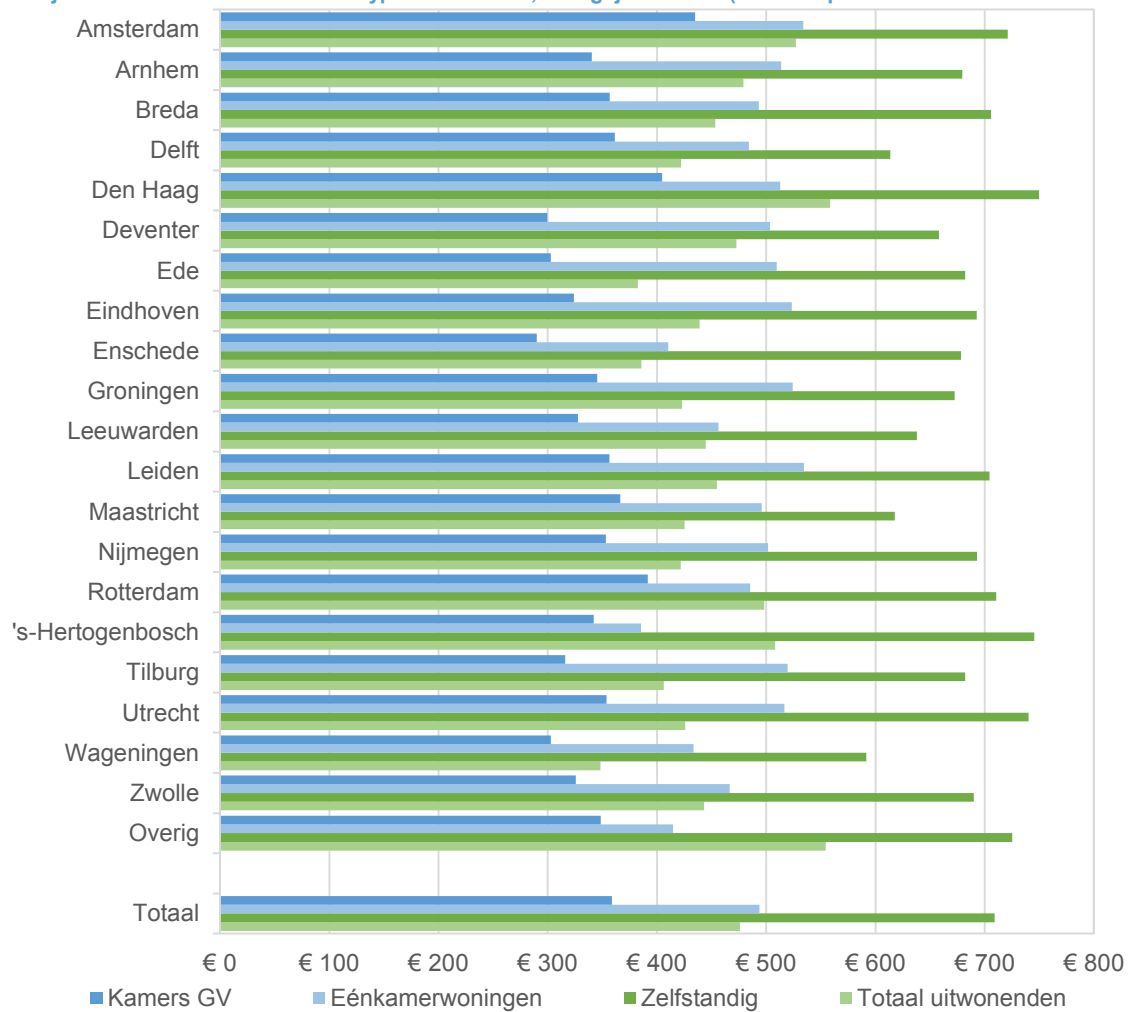
Gecorrigeerd voor inflatie zijn de woonlasten per woonruimte sinds het collegejaar '12-'13 gemiddeld met 2,9 procent per jaar gestegen. De woonuitgaven van studenten met een éénkamerwoning of een zelfstandige woonruimte liggen beduidend hoger dan het gemiddelde van alle uitwonende studenten. Vooral deze duurdere woonruimten zijn de afgelopen jaren in prijs gestegen. In collegejaar '12-'13 kostte een zelfstandige woonruimte 54 procent meer dan een kamer met gedeelde voorzieningen. In collegejaar '14-'15 is dit verschil gestegen tot 74 procent.

Figuur 3.8: Ontwikkeling gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en zonder aftrek van de huurtoeslag (gecorrigeerd voor inflatie) van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaren '12-'13 tot en met '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2012 - 2016')

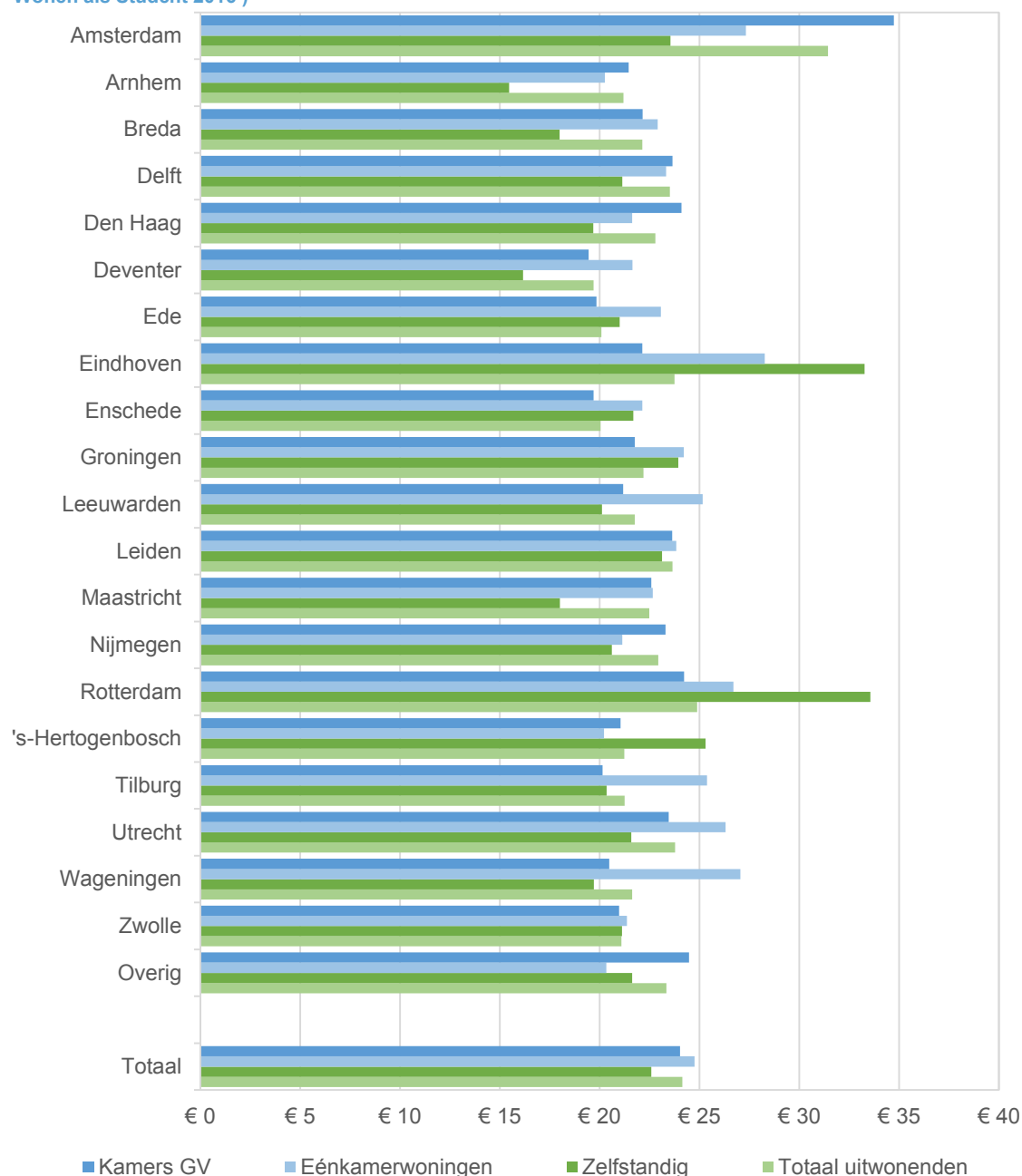
Figuur 3.9 geeft inzicht in de hoogte van de woonlasten per stad. De woonlasten in Den Haag, 's-Hertogenbosch, Rotterdam, Amsterdam en Arnhem zijn hoger dan gemiddeld. De woonlasten in Wageningen, Ede en Enschede zijn beduidend lager dan in alle andere steden.

Figuur 3.9: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

Kanttekening bij de totale woonlasten is dat de gemiddelde woonlasten per stad voor een groot deel worden bepaald door de samenstelling van de woningvoorraad. De woonlasten per vierkante meter voor alleen wooneenheden tot en met maximaal 35 vierkante meter, op een A-locatie en in steden waar een Kences-deelnemer actief zijn daarom beter te vergelijken. Figuur 3.10 laat zien dat de woonlasten per vierkante meter het hoogst zijn in Amsterdam. De top-10 bestaat verder volledig uit steden met een universiteit. De gemiddelde oppervlakte van de woonruimten in deze top-10 is ruim ondergemiddeld. De vraag is of de prijzen hoog zijn door de gemiddeld kleine oppervlakte van de woonruimten of dat de woonruimten klein zijn door de hoge prijs per vierkante meter. Deze vraag kan met de beschikbare informatie niet beantwoord worden.

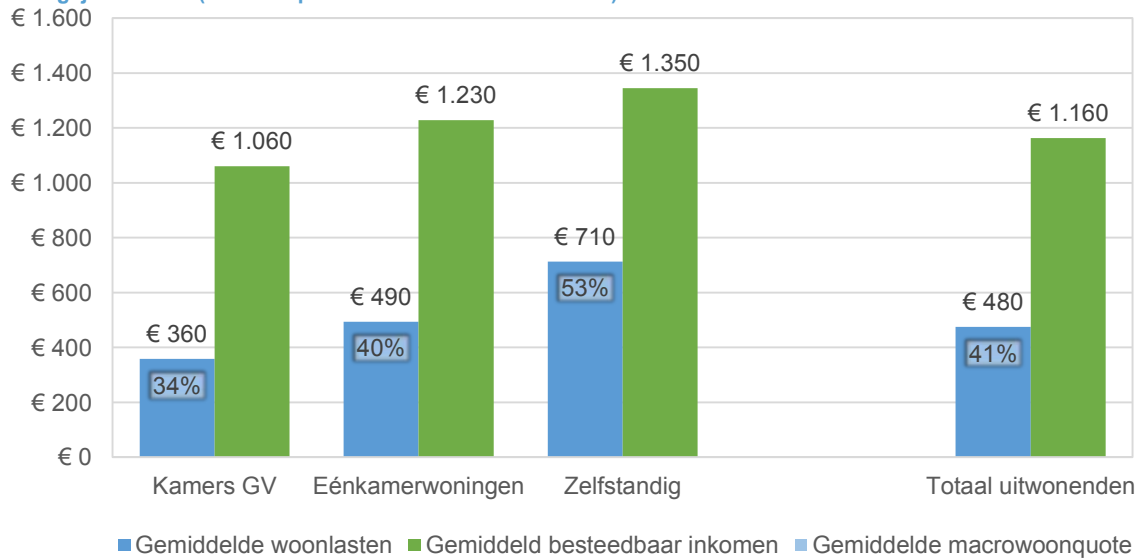
Figuur 3.10: Gemiddelde woonlasten inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag per vierkante meter voor kamers tot en met 35 vierkante meter, op een A-locatie en in een stad waar een Kences-deelnemer actief is van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad en type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

3.3 Woonquote²

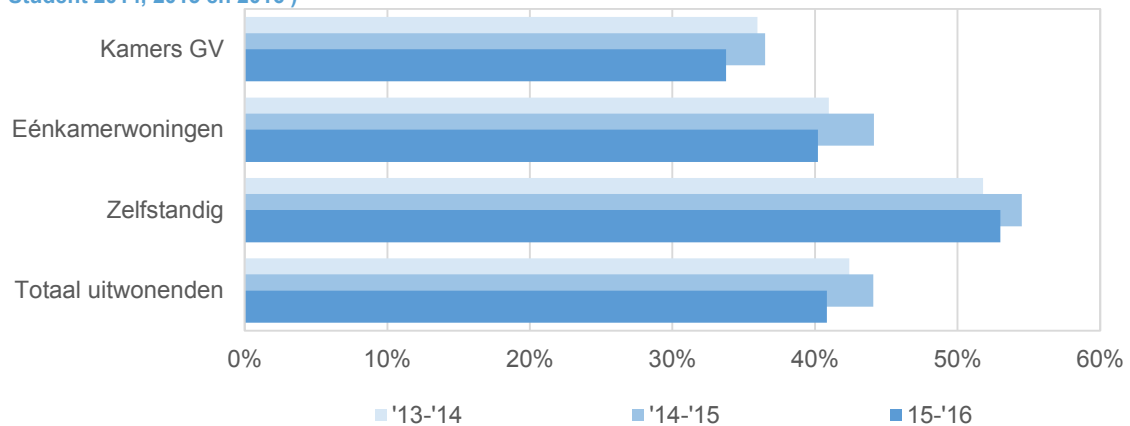
Wanneer de totale woonuitgaven (480 euro) gerelateerd worden aan het gemiddelde inkomen per maand (1.160 euro) blijkt 41 procent van het inkomen aan wonen te worden uitgegeven. Ondanks dat het inkomen van studenten met een zelfstandige woonruimte hoger ligt dan het gemiddelde inkomen van uitwonende studenten, is de woonquote van 53 procent ook hoger dan gemiddeld. Dit komt doordat de woonlasten voor studenten in deze type woonruimte relatief nog hoger liggen dan het gemiddelde. Figuur 3.11 geeft een overzicht van de gemiddelde woonlasten, inkomens en woonquotes naar type woonruimte.

Figuur 3.11: Gemiddelde woonlasten (inclusief bijkomende woonlasten en vóór aftrek van huurtoeslag), besteedbaar inkomen (definitie MS) en woonquote van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

Doordat de woonlasten minder sterk zijn gestegen dan het inkomen is de woonquote over het afgelopen jaar gedaald van 44 naar 41 procent, zoals weergegeven in figuur 3.12. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat de betaalbaarheid van studentenhuysvesting gestegen is.

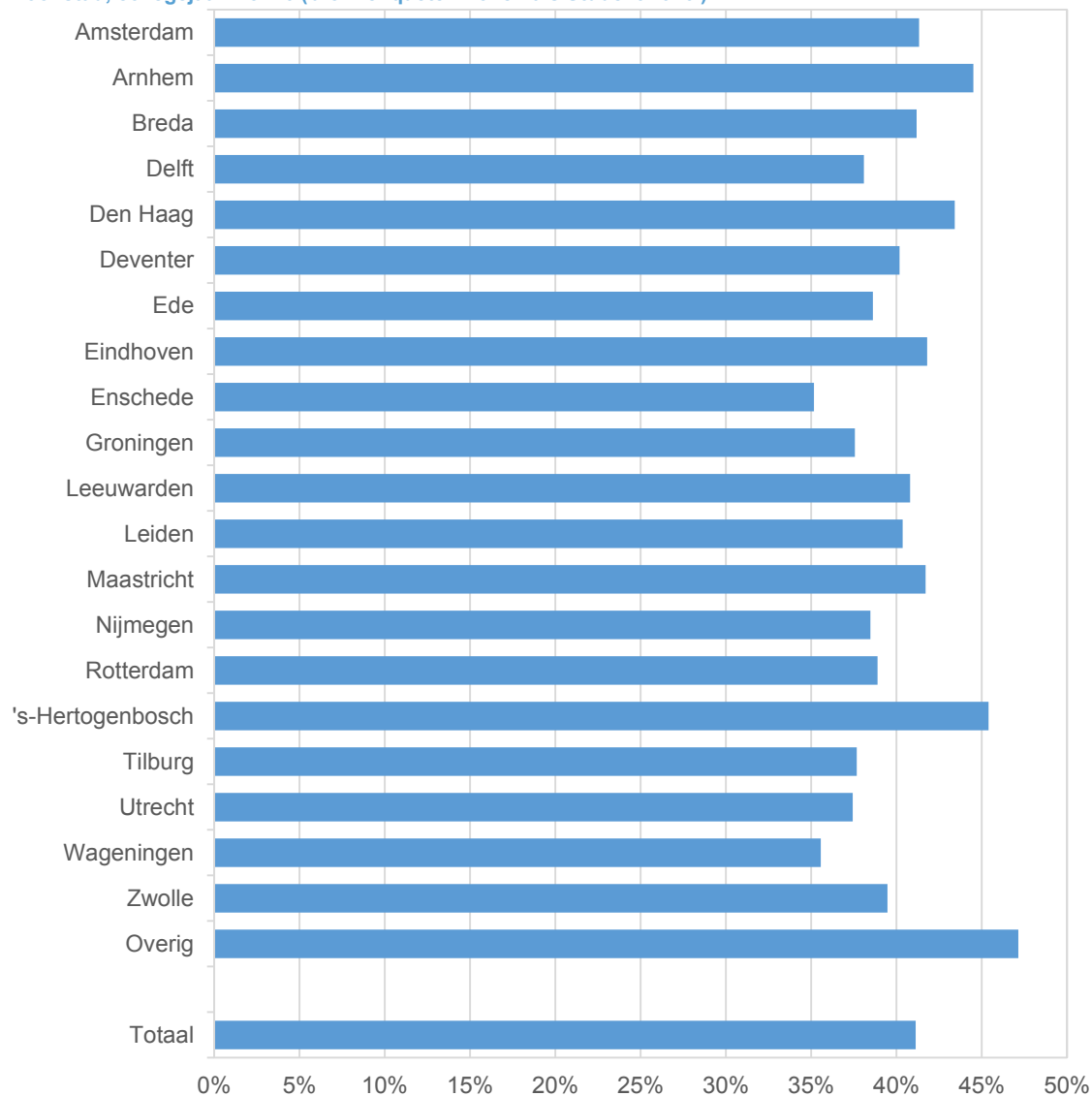
Figuur 3.12: Ontwikkeling gemiddelde woonquote inclusief bijkomende lasten (gecorrigeerd voor inflatie) van uitwonende voltijdstudenten naar type woonruimte, collegejaren '13-'14 en '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2014, 2015 en 2016')

² De definitie van de woonquote is niet vergelijkbaar met andere onderzoeken, omdat de woonquote met een andere definitie van zowel het inkomen als de woonlasten is berekend.

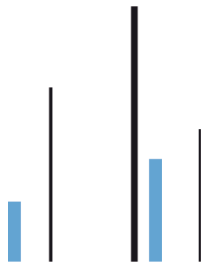
De verschillen tussen de woonquote per stad, zoals te zien in figuur 3.13, zijn kleiner dan bij de woonlasten omdat studenten hun inkomenspatroon aanpassen aan hun woonlasten. Arnhem en Den Haag vallen op door een relatief hoge woonquote. Wageningen en Enschede hebben juist een lage woonquote.

Figuur 3.13: Gemiddelde macro-woonquote inclusief bijkomende lasten van uitwonende voltijdstudenten naar woonstad, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

4

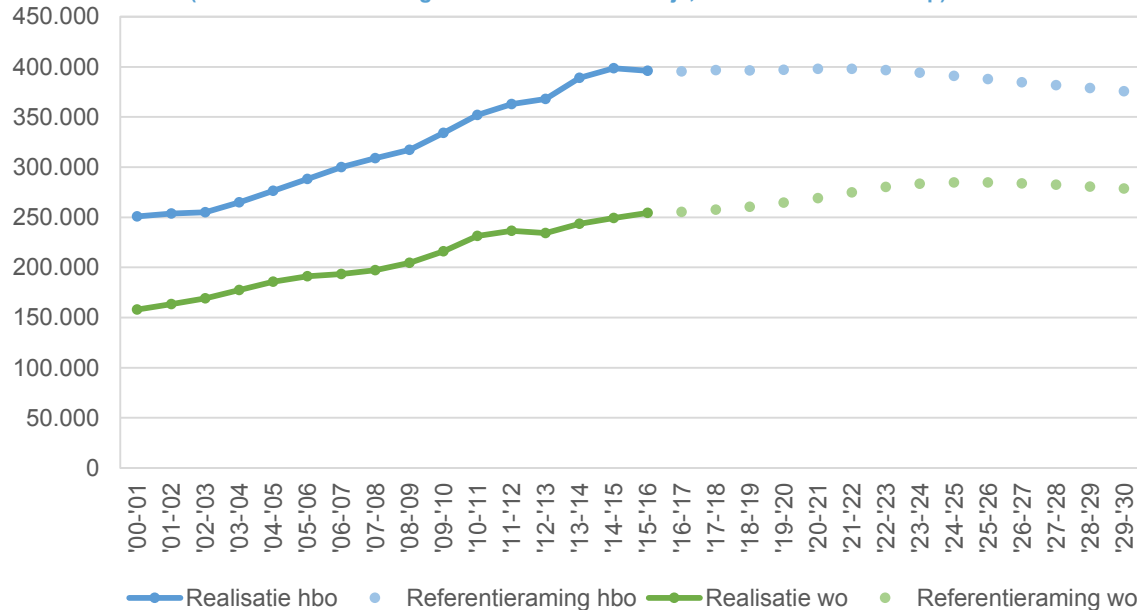
Kwantitatieve prognose

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de kwantitatieve verwachtingen tot en met collegejaar '23-'24. In paragraaf 4.1 wordt de verwachte ontwikkeling van de studentenpopulatie beschreven. Eerst worden veranderingen in het aantal studenten over de afgelopen jaren en de prognoses voor de komende jaren beschreven. Vervolgens wordt nader gekeken naar de samenstelling van de populatie naar leeftijd en geslacht en de verschillen tussen de studiesteden. In paragraaf 4.2 wordt inzicht gegeven in de veranderingen van woonsituatie voor studenten in de komende 8 jaar. Hierbij wordt eerst gekeken naar de verschillen tussen het scenario 'weinig effect' en scenario 'veel effect' (zie paragraaf 1.3 voor de beschrijvingen van de twee scenario's). Tot slot, wordt voor het gemiddelde van de twee scenario nog de verandering van het aantal studenten per studiestad en woonstad behandeld.

4.1 Studentenpopulatie

In de afgelopen acht jaar nam het aantal hbo-studenten met gemiddeld 10.900 studenten per jaar toe. Het aantal universitaire studenten groeide in deze periode met 7.200 studenten per jaar. Voor de komende jaren wordt een minder sterke groei verwacht. De referentieraming, zie figuur 4.1, laat een gemiddelde afname van 200 hbo-studenten per jaar zien tussen collegejaar '15-'16 en '23-'24 (-0,1 procent). Met een jaarlijkse groei van 3.600 universitaire studenten is de toename bij universiteiten minder sterk (+1,4 procent). In acht jaar tijd komt dit voor het gehele hoger onderwijs neer op een groei van 4,2 procent. Na deze periode van acht jaar van groei wordt voor het gehele hoger onderwijs, als gevolg van demografische krimp, een daling van het aantal studenten verwacht. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat prognoses meer onzekerheden vertonen naarmate ze verder vooruit kijken.

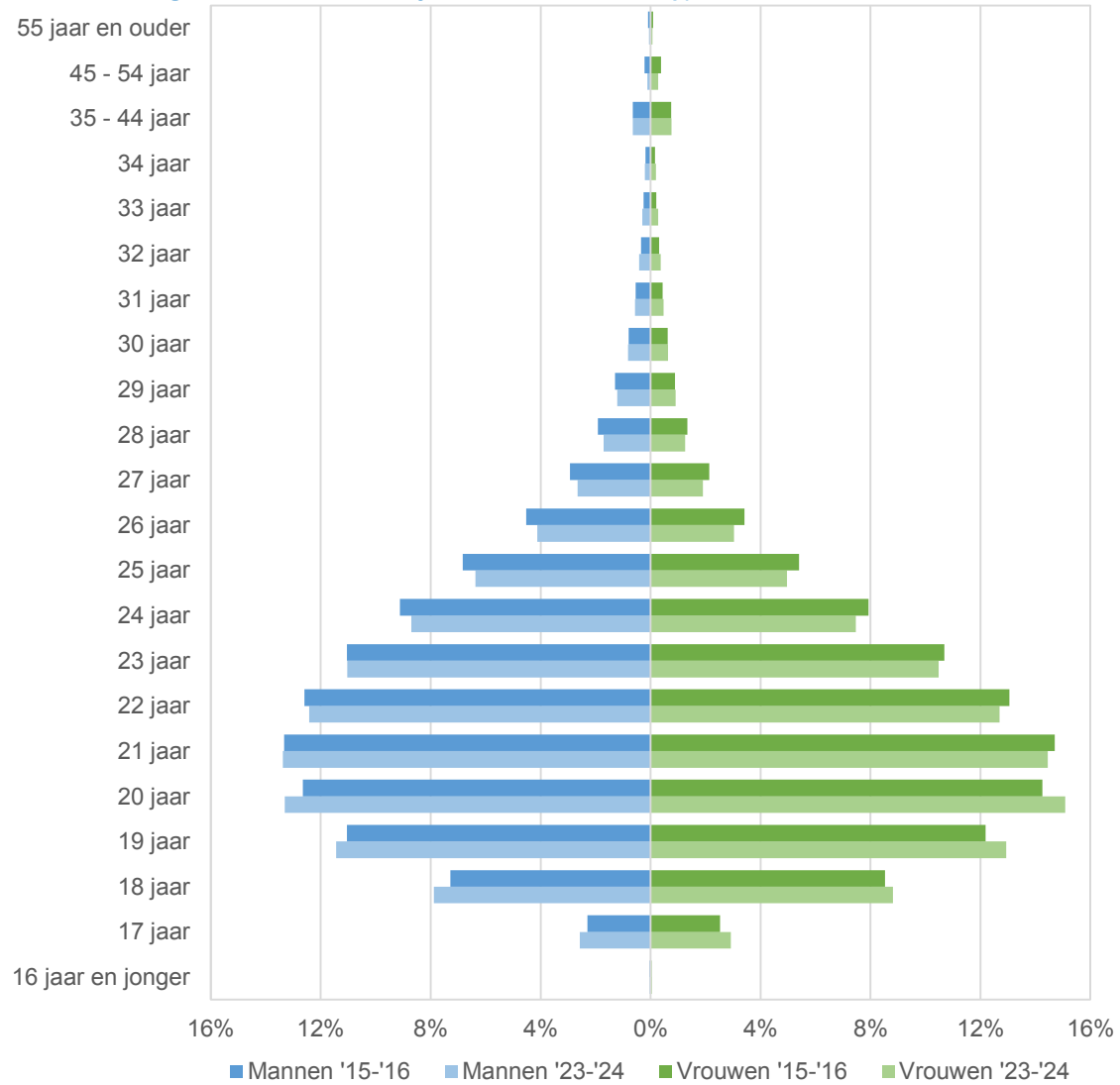
Figuur 4.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten hoger onderwijs naar type onderwijs, collegejaren '00-'01 tot en met '29-'30 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)

4.1.1 Leeftijd & geslacht

Figuur 4.2 laat zien dat in de komende 8 jaar de leeftijdsopbouw licht zal verschuiven. De gemiddelde leeftijd van de studentenpopulatie zal afnemen met gemiddeld 2 maanden. Het aandeel jonge studenten (jonger dan 21 jaar) neemt toe van 49 procent naar 52 procent. Het aandeel vrouwen neemt naar verwachting de komende acht jaar toe van 50,8 tot 51,3 procent.

Figuur 4.2: Aandeel voltijdstudenten hoger onderwijs naar geslacht, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)

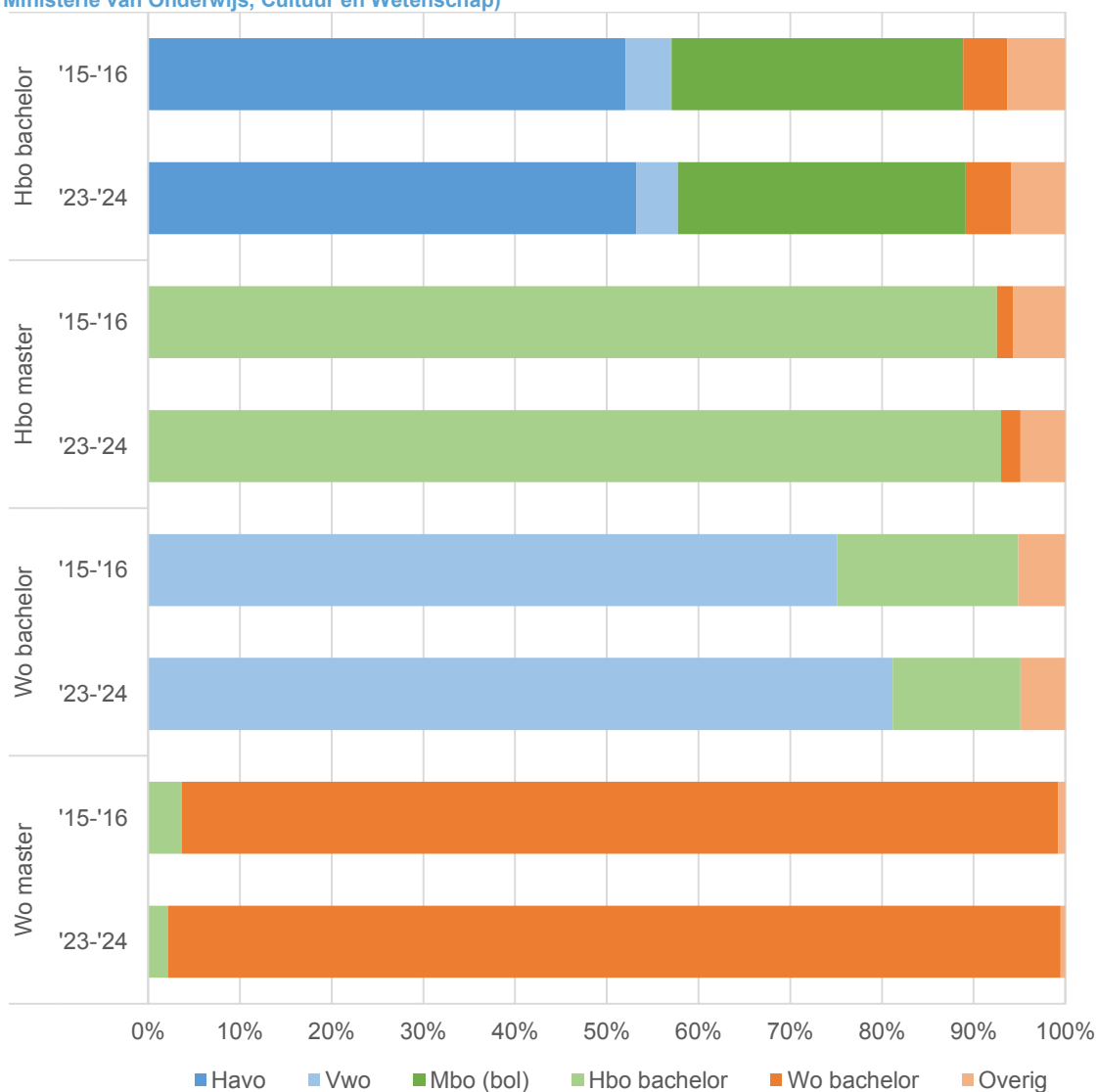

4.1.2 Vorige opleiding

Figuur 4.3 geeft inzicht in welke vooropleiding eerstejaarsstudenten hebben gevolgd (exclusief doorstroom tussen opleidingen van hetzelfde type). Zoals te verwachten hebben de meeste hbo-bachelor studenten voorafgaand aan de studie havo (52 procent) of beroepsopleidende leerweg binnen het mbo (32 procent) als vooropleiding gevolgd. Bij een universitaire bacheloropleiding komen de meest studenten vanuit het vwo (75 procent) of een hbo-bachelor (20 procent). Bij een hbo- of universitaire master heeft meer dan 90 procent een bacheloropleiding van het hbo dan wel wo gevolgd. De verwachting is dat dit beeld over acht jaar vergelijkbaar is.

Figuur 4.3: Aandeel eerstejaarsvoltijdstudenten hoger onderwijs per type opleiding (exclusief doorstroom tussen opleidingen van hetzelfde type) naar vorige opleiding, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)

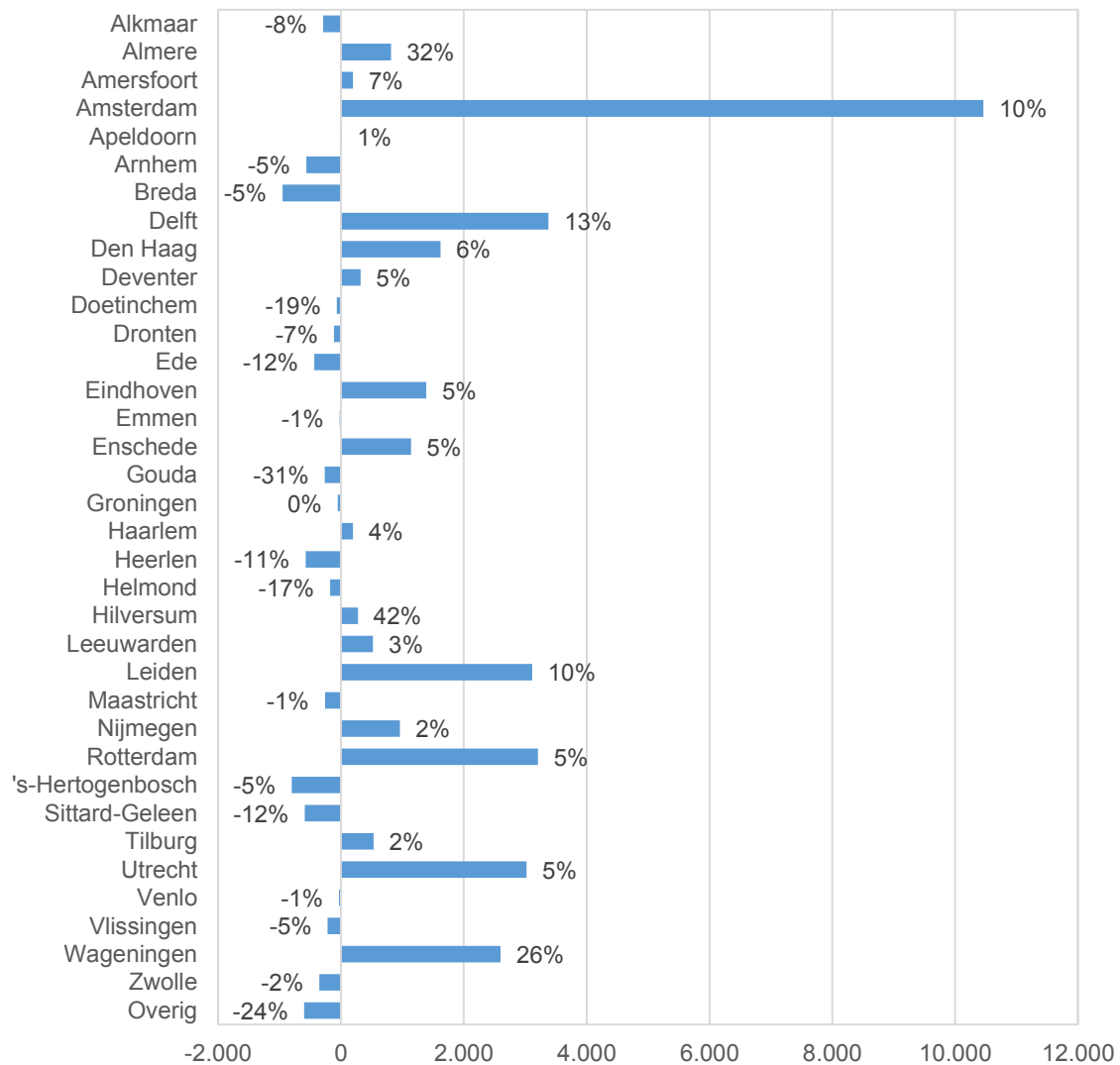

4.1.3 Studiesteden

De nationale groei van het aantal studenten in de komende acht jaar met 4,2 procent, zoals besproken aan het begin van paragraaf 4.1, is bij de meeste studiesteden terug te zien. Van de 24 studiesteden met minstens 4.000 studenten wordt alleen een krimp van ten minste 6 procent verwacht in de Zuid-Limburgse steden Sittard-Geleen (-12 procent) en Heerlen (-11 procent). Zuid-Limburg is een demografisch krimpgebied waar bovendien het aandeel jongeren daalt. Dat verklaart de ontwikkeling in deze twee steden.

Wageningen (26 procent), Delft (13 procent), Leiden (10 procent) en Amsterdam (10 procent) zijn de steden met minimaal 4.000 studenten en een groei van ten minste 6 procent. Delft, Leiden en Amsterdam liggen in demografische groeiregio's. Wageningen huisvest een specialistische universiteit en op basis van trends uit het verleden wordt verwacht dat deze een sterke groei door zal blijven maken.

Figuur 4.4: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten t.o.v. collegejaar '15-'16 naar studiestad, collegejaar '23-'24 (bron: Apollo 2016, ABF Research)¹

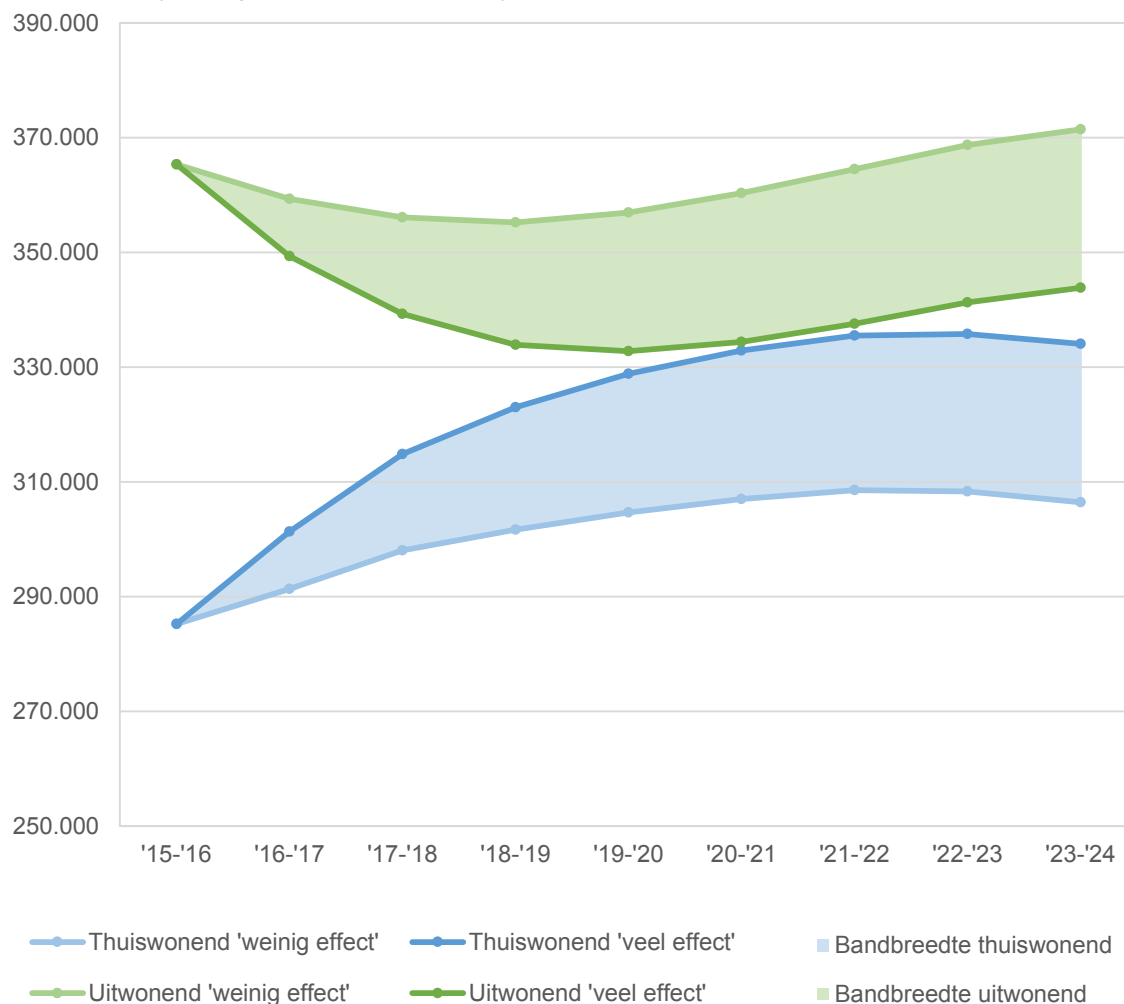
4.2 Woonsituatie

Bij prognoses is er altijd sprake van onzekerheden. Als gevolg van de invoering van het studievoorschot zijn deze onzekerheden voor prognoses van het aantal thuis- en uitwonende studenten nog groter. Deze situatie heeft zich nog niet eerder voorgedaan, zoals ook reeds aangegeven in paragraaf 1.3. Daarom moet er rekening worden gehouden met een bandbreedte, zoals weergegeven in figuur 4.5. De scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' vormen een bandbreedte die het te verwachten minimale en maximale effect van de invoering van het studievoorschot weergeven. Het eerste jaar waarin het studievoorschot is ingevoerd heeft wel al laten zien dat de invoering een drukkend effect had op het aantal eerstejaarsstudenten dat het ouderlijk huis verlaat, zoals reeds besproken in paragraaf 2.2.4. De verwachting is dat dit effect de komende jaren zal doorwerken op het aantal uitwonenden als steeds meer studenten vallen onder het studievoorschotstelsel.

¹ Voor gemeenten met een beperkt aantal studenten is de nauwkeurigheid van een prognose vanzelfsprekend minder groot dan bij gemeenten met grote aantallen studenten. Daarnaast worden onvoorziene verplaatsingen van onderwijsinstellingen niet meegenomen.

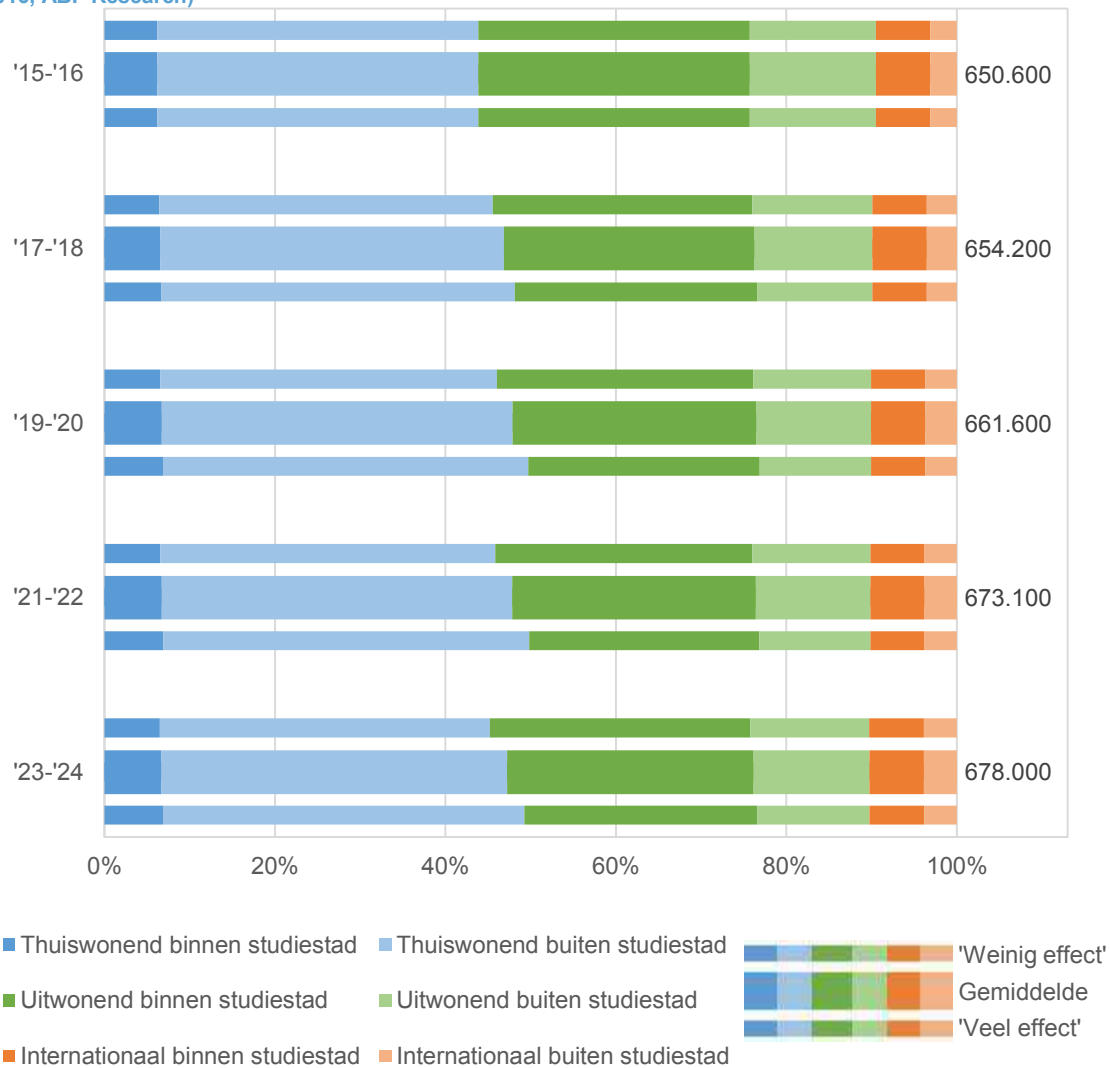
In het collegejaar '15-'16 zijn 364.000 studenten uitwonend inclusief internationale diplomastudenten. Dit aantal zou op basis van het scenario 'weinig effect' de komende acht jaar toenemen naar 371.000 uitwonende studenten. Dit komt neer op een groei van 2 procent. Bij het scenario 'veel effect' wordt er uitgegaan van een daling naar 344.000 uitwonende studenten in collegejaar '23-'24 (-6 procent).

Figuur 4.5: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie per scenario, collegejaren '15-'16 tot en met '23-'24 (bron: Apollo 2016, ABF Research)

Als gevolg van de invoering van het studievoorschot is de verwachting dat studenten langer thuis blijven wonen. Echter, als ze ouder worden zullen ze vaak alsnog het ouderlijk huis verlaten. Het studievoorschot heeft dan ook vooral invloed op de woonsituatie van de jonge studenten en met name op de jonge studenten van wie de ouders niet in de studiestad wonen. Studenten van wie de ouders in de studiestad wonen verlieten ook in het verleden al op latere leeftijd het ouderlijk huis. Hierdoor is het effect van het studievoorschot op de thuiswonende studenten binnen de studiestad beperkt. Ook de groep van uitwonende studenten buiten de studiestad wordt door het studievoorschot slechts beperkt beïnvloed. Deze groep bestaat voornamelijk uit oudere studenten. Figuur 4.6 laat zien dat in de komende acht jaar met name het aandeel studenten dat thuis blijft wonen als de ouders buiten de studiestad wonen toeneemt. Dit gaat ten koste van het aantal uitwonende studenten binnen de studiestad.

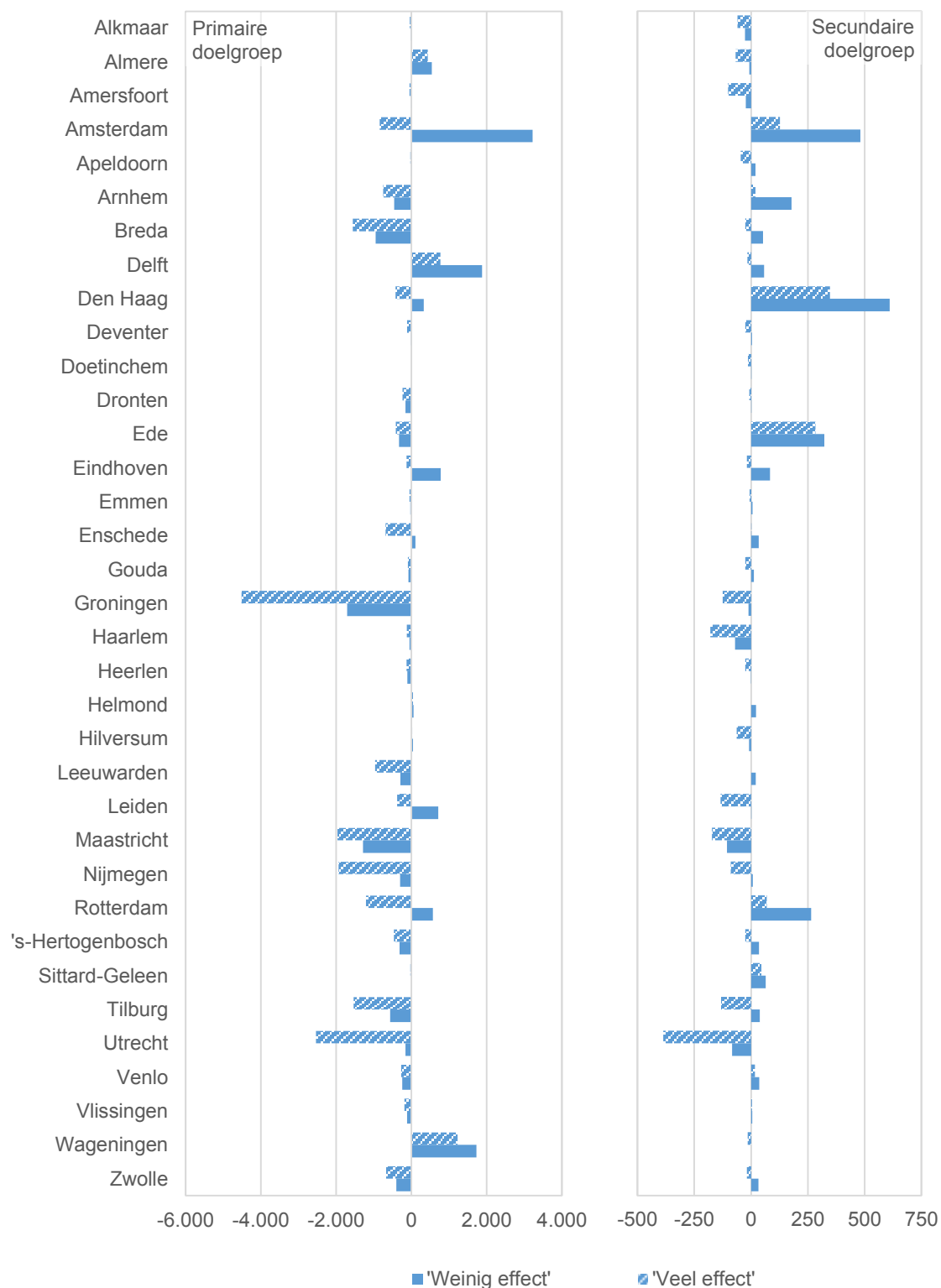
Figuur 4.6: Aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie per scenario, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: Apollo 2016, ABF Research)

4.2.1 Woonsteden

Uit figuur 4.7 blijkt dat de primaire doelgroep bij de meeste steden in de komende acht jaar zal afnemen volgend uit beide scenario's. Bij het scenario 'veel effect' neemt de primaire doelgroep alleen toe in Wageningen, Delft en Almere. Voor Delft en Wageningen hangt dit samen met de bovengemiddelde groei van het aantal studenten. Zoals reeds toegelicht wordt er als gevolg van de invoering van het studievoorschot van uitgegaan dat studenten minder snel het ouderlijk huis zullen verlaten. Aangezien dit vooral effect heeft op jonge studenten en de secundaire doelgroep juist vooral uit oudere studenten bestaat, zijn de ontwikkelingen binnen deze doelgroep in de komende acht jaar beperkt. Alleen Utrecht kent een daling van meer dan 200 studenten op basis van het scenario 'veel effect'. In Den Haag, Amsterdam en Ede wordt de grootste groei verwacht.

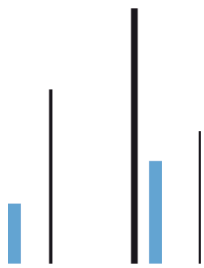
Figuur 4.7: Ontwikkeling van de primaire en secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '15-'16 naar woonstad en per scenario, collegejaar '23-'24 (bron: Apollo 2016, ABF Research)²

² Voor gemeenten met een beperkt aantal studenten is de nauwkeurigheid van een prognose vanzelfsprekend minder groot dan bij gemeenten met grote aantallen studenten. Daarnaast worden onvoorziene verplaatsingen van onderwijsinstellingen niet meegenomen.

5

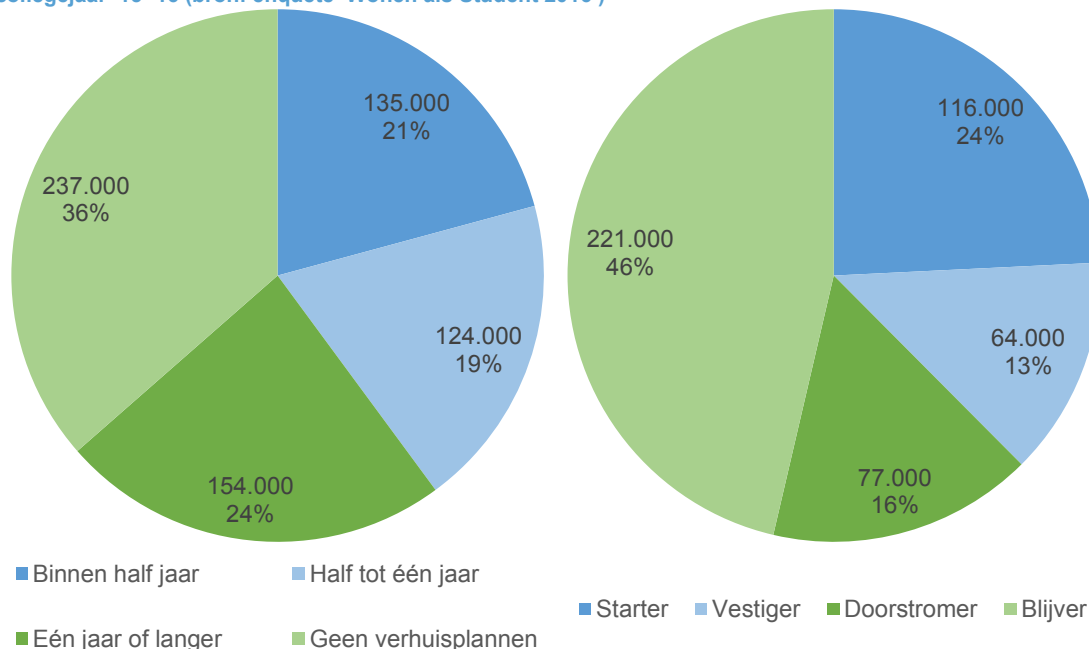
Verhuiscapaciteit & woonwensen

In hoofdstuk 4 is besproken hoeveel studenten er de komende jaren naar verwachting zijn en hoeveel woonruimten zij nodig hebben. In dit hoofdstuk wordt de verwachte vraag naar woonruimte meer kwalitatief ingevuld. In paragraaf 5.1 wordt de verhuiscapaciteit van studenten belicht. De woonwensen van verhuiscapaciteits studenten worden behandeld in paragraaf 5.2. Door de woonwensen van alle uitwonende studenten af te zetten tegen de huidige situatie presenteert paragraaf 5.3 de kwalitatieve afwijkingen tussen vraag en aanbod op dit moment. Tot slot geeft paragraaf 5.4 inzicht in het verschil tussen vraag en aanbod op korte termijn.

5.1 Verhuiscapaciteit

Van alle studenten heeft 64 procent verhuiscapaciteit. Uit figuur 5.1 blijkt dat 259.000 studenten (40 procent) verhuiscapaciteit voor het komende jaar hebben. Deze groep, ook wel de verhuiscapaciteits studenten genoemd, bestaat uit 116.000 starters (verlaten het ouderlijk huis), 64.000 vestigers (verhuizen tussen steden) en 77.000 doorstromers (verhuizen binnen de stad). Daarnaast zijn er 66.000 verlaters (vertrekken uit een stad). Deze groep bestaat uit alle vestigers en studenten die terugkeren naar het ouderlijk huis.

Figuur 5.1: Verhuiscapaciteit voltijdstudenten naar verhuiscapaciteitsperiode en gewenste verhuiscapaciteitsbeweging binnen één jaar, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

In Maastricht is het aandeel verhuiscapaciteits studenten met 48 procent beduidend hoger dan gemiddeld. In Amsterdam, Arnhem, Leeuwarden, Zwolle en Den Haag is het aandeel met 42 à 44 procent licht hoger. Daartegenover staat een laag aandeel verhuiscapaciteits studenten in Ede (36 procent), Rotterdam (36 procent), Leiden (35 procent) en Wageningen (33 procent). Tabel 5.1 geeft inzicht in de studiesteden met een hoog of laag aandeel starters, vestigers, doorstromers, verlaters en blijvers.

Tabel 5.1: Verhuisplannen (gewenst) voltijdstudenten naar gewenste verhuisbeweging binnen één jaar voor de woonsteden met het hoogste en laagste aandeel van alle gewenst uitwonende studenten in de stad, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

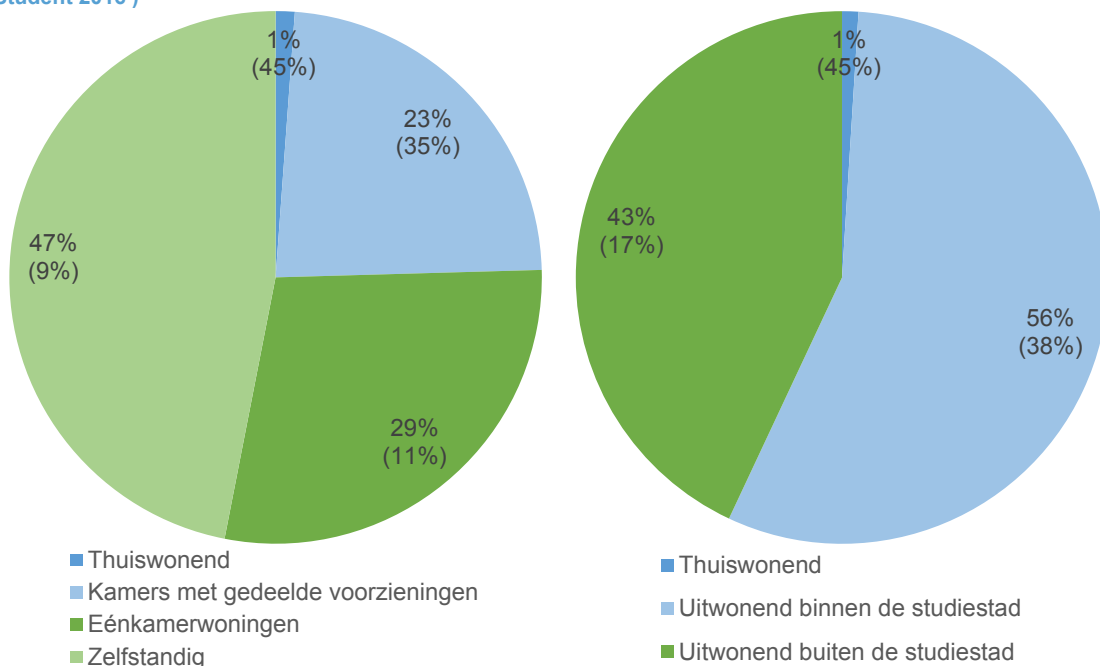
	Starters	Vestiger	Doorstromer	Verlater	Blijver
Top 3	1 Zwolle (47 %)	's-Hertogenbosch (18 %)	Amsterdam (23 %)	Maastricht (33 %)	Wageningen (63 %)
	2 Eindhoven (41 %)	Utrecht (14 %)	Maastricht (23 %)	Leeuwarden (28 %)	Maastricht (60 %)
	3 's-Hertogenbosch (39 %)	Zwolle (13 %)	Groningen (22 %)	Tilburg (24 %)	Delft (59 %)
Dal 3	18 Groningen (16 %)	Leeuwarden (5 %)	Zwolle (9 %)	Rotterdam (8 %)	Eindhoven (39 %)
	19 Utrecht (16 %)	Tilburg (5 %)	Deventer (9 %)	Zwolle (7 %)	's-Hertogenbosch (33 %)
	20 Maastricht (8 %)	Groningen (4 %)	Ede (8 %)	Amsterdam (6 %)	Zwolle (30 %)

5.2 Woonwensen

In deze paragraaf wordt er gekeken naar de woonwensen van de studenten die binnen een jaar wensen te verhuizen. Figuur 5.2 laat zien dat 23 procent op zoek is naar een kamer met gedeelde voorzieningen. In de steden Ede, Utrecht, Tilburg, Enschede en Leiden is dit aandeel tenminste 33 procent. In Den Haag, Arnhem, Breda en Zwolle is dit minder dan 24 procent. Met 29 procent is een iets grotere groep op zoek naar een éénkamerwoning. In Delft, Zwolle, Groningen en Breda is met circa 40 procent een relatief grote groep op zoek naar een éénkamerwoning. Deze groep studenten heeft in Rotterdam, Ede, 's-Hertogenbosch en Utrecht een aandeel onder de 25 procent. 47 procent van de verhuiscapabele studenten is op zoek naar een zelfstandige woonruimte. In Den Haag, Arnhem, Rotterdam en 's-Hertogenbosch is dit meer dan de helft. In dit segment zoeken in Ede en Delft slechts een kwart van de studenten.

56 procent van de verhuiscapabele studenten zoekt een woonruimte in de stad waar men studeert. 43 procent wil in een andere stad wonen dan waar de onderwijsinstelling is gevestigd. De laatste procent bestaat uit studenten die terug willen keren naar het ouderlijk huis.

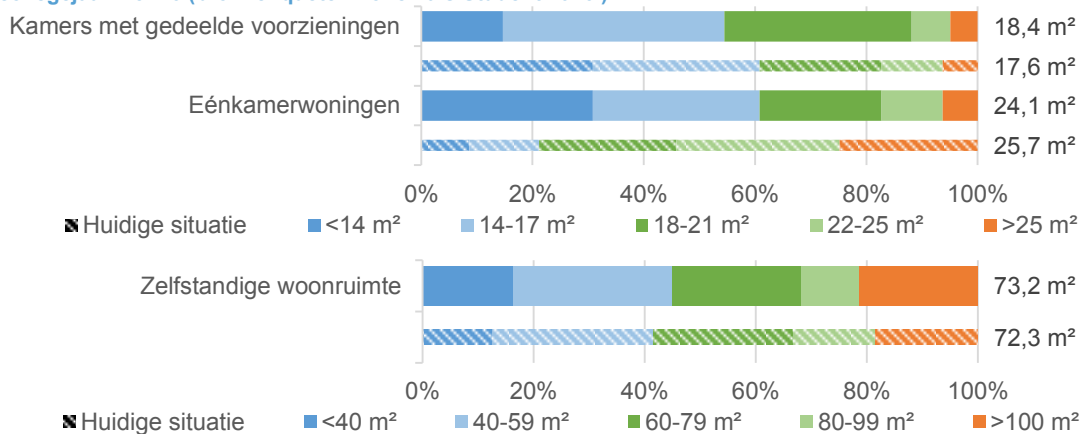
Figuur 5.2: Gewenste type woonruimte en woonlocatie van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen (tussen haakjes de huidige situatie van deze studenten), collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

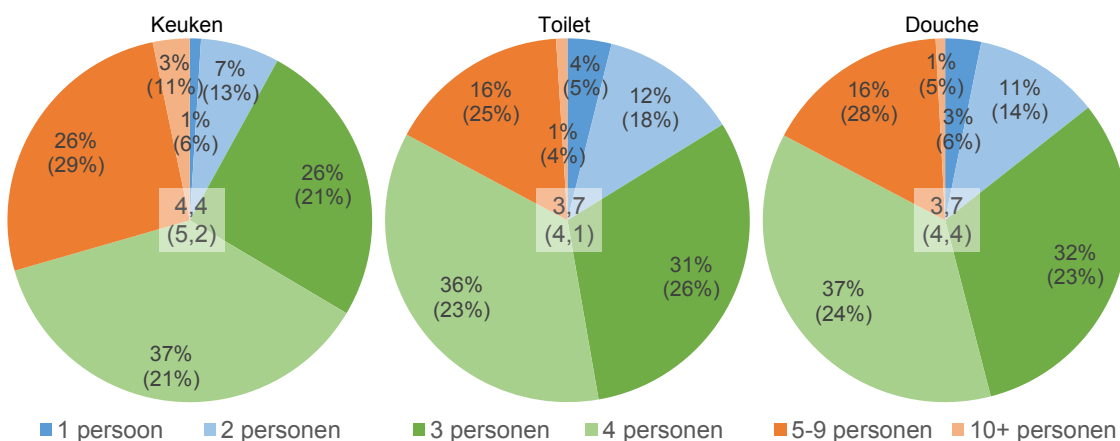
Studenten met verhuisplannen voor het komende jaar die een kamer met gedeelde voorzieningen wensen willen een kamer van gemiddeld 18 vierkante meter. Dit is één vierkante meter meer dan nu. Verhuiscandidate studenten met een voorkeur voor een éénkamerwoning wensen een kamer met een oppervlakte van 24 vierkante meter. Dit is opvallend genoeg minder groot dan het gemiddelde van de éénkamerwoningen op dit moment. Figuur 5.3 laat voor zelfstandige woonruimten zien dat verhuiscandidate studenten die in dit segment zoeken een woning wensen die qua omvang in lijn ligt met de huidige situatie.

Figuur 5.3: Gewenste en huidige woonoppervlakte van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

Figuur 5.4 geeft inzicht in met hoeveel huisgenoten studenten voorzieningen willen delen. De voorzieningen keuken, toilet en douche schetsen alle drie een vergelijkbaar beeld. Studenten wensen de voorzieningen met 3 tot en met 5 personen te delen. Dit aandeel is groter dan het percentage studenten dat in de huidige situatie deze voorzieningen met 3 tot en met 5 personen deelt.

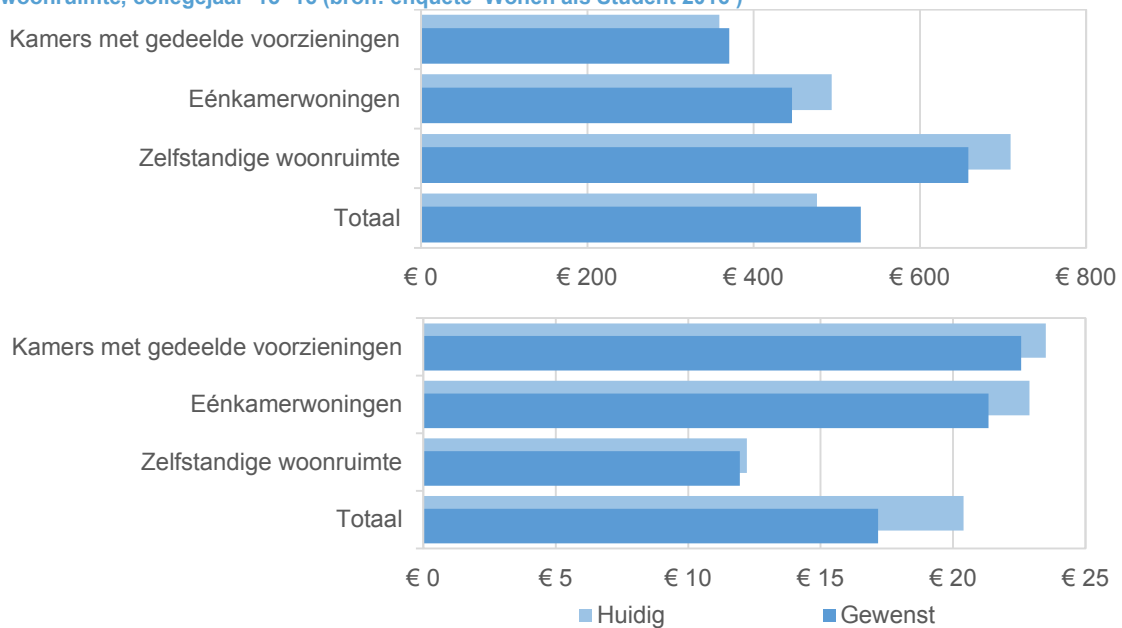
Figuur 5.4: Gewenst aantal huisgenoten voor keuken, toilet en douche van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen naar een kamer met gedeelde voorzieningen (tussen haakjes de huidige situatie en in het midden het gemiddelde), collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

Gemiddeld willen verhuiscandidate studenten 530 euro aan woonlasten betalen (inclusief bijkomende lasten en zonder aftrek van de huurtoeslag). Zoals te zien in figuur 5.5 wordt de hoogte van dit bedrag sterk beïnvloed door het gewenste type woonruimte. Voor kamers met gedeelde voorzieningen en éénkamerwoningen wil men respectievelijk 370 en 450 euro betalen. Voor zelfstandige woonruimte zijn studenten met 660 euro veel meer bereid te betalen. In totaal geven studenten aan meer te willen betalen

aan woonlasten, maar dit wordt veroorzaakt doordat meer studenten in een zelfstandige woonruimte willen wonen die gemiddeld duurder zijn dan kamers met gedeelde voorzieningen. Uitgesplitst naar type woonruimte willen studenten gemiddeld een vergelijkbaar bedrag betalen of minder. Tussen studiesteden zijn de verschillen erg groot. Als gecorrigeerd wordt voor de verschillen in woonwensen ten aanzien van type woonruimte dan zijn studenten in Amsterdam (+6 procent), Rotterdam (+4 procent) en Utrecht (+4 procent) bereid het meeste te betalen. In Leeuwarden (-15 procent) en Wageningen (-14 procent) willen studenten het minst betalen.

Figuur 5.5: Gewenste en huidige woonlasten inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag, totaal en per vierkante meter, van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen naar gewenst type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

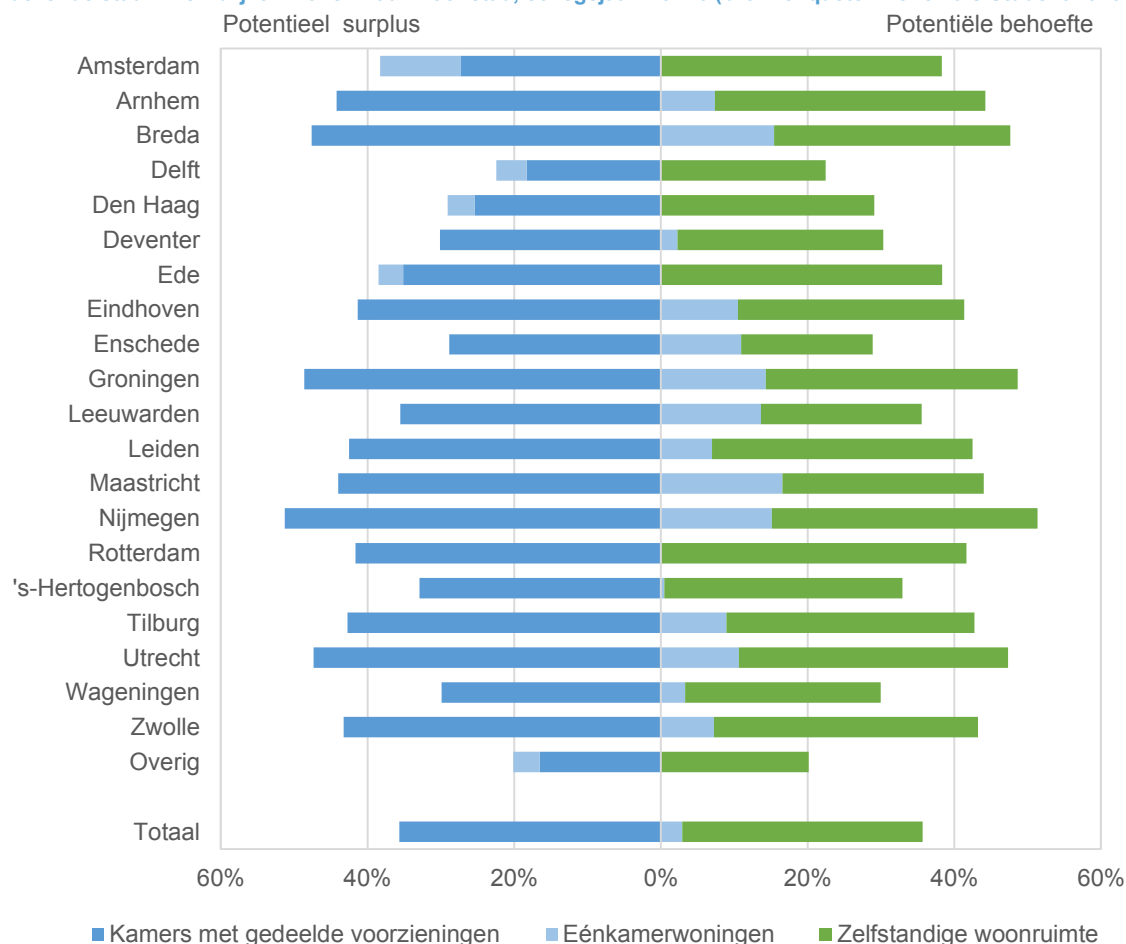

5.3 Woonsituatie versus woonwensen

Om een beeld te krijgen van kwalitatieve afwijkingen tussen vraag en aanbod op dit moment kan het huidige type woonruimte van degenen die in een stad wonen worden afgezet tegen de woonwensen van deze zelfde groep, mits zij in de stad willen blijven wonen. Kwantitatief gezien levert deze vergelijking per definitie een "0" op, maar kwalitatief laat deze vergelijking zien in welke richting studenten op dit moment hun type woonruimte zouden willen aanpassen. Een tekort of overschot van woonruimte dat zich vertaalt naar studenten die geen woonruimte kunnen vinden of naar leegstaande woonruimten wordt in deze paragraaf niet meegenomen.

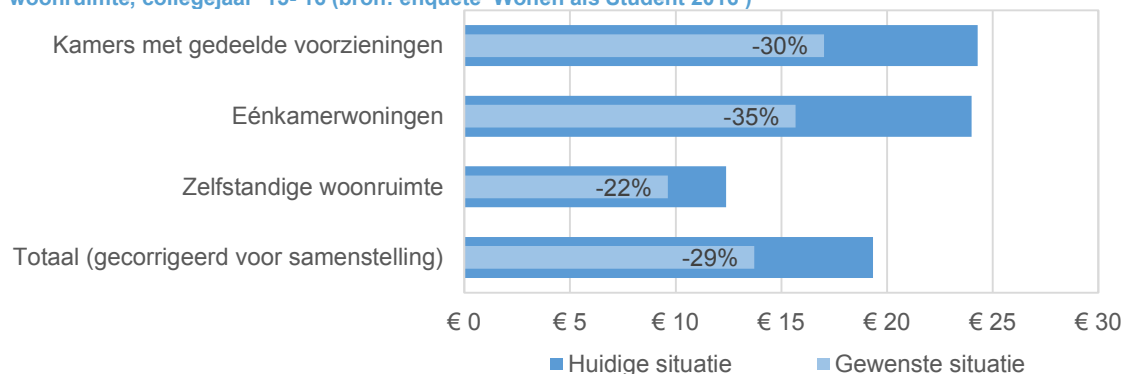
36 procent van de bewoonde voorraad sluit niet volledig aan op wat de bewoners ambiëren. Op nationaal niveau is er een potentieel surplus van circa 67.000 kamers met gedeelde voorzieningen en een aanvullende wens van meer éénkamerwoningen en zelfstandige woonruimten van respectievelijk 5.000 en 61.000. Het beeld in Amsterdam, Delft, Den Haag en Ede wijkt af van Nederland als totaal. In deze vier steden is sprake van een surplus van éénkamerwoningen. Figuur 5.6 laat zien dat er een grote variatie is tussen steden in hoeverre de bezette voorraad niet aansluit bij de eerste keus van studenten. In Delft, Enschede, Den Haag, Deventer en Wageningen is dit met maximaal 30 procent relatief laag. In Nijmegen, Groningen, Breda en Utrecht is dit aandeel met minstens 45 procent erg hoog.

Figuur 5.6: Afwijking tussen huidige en gewenste type woonruimte van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar woonstad, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

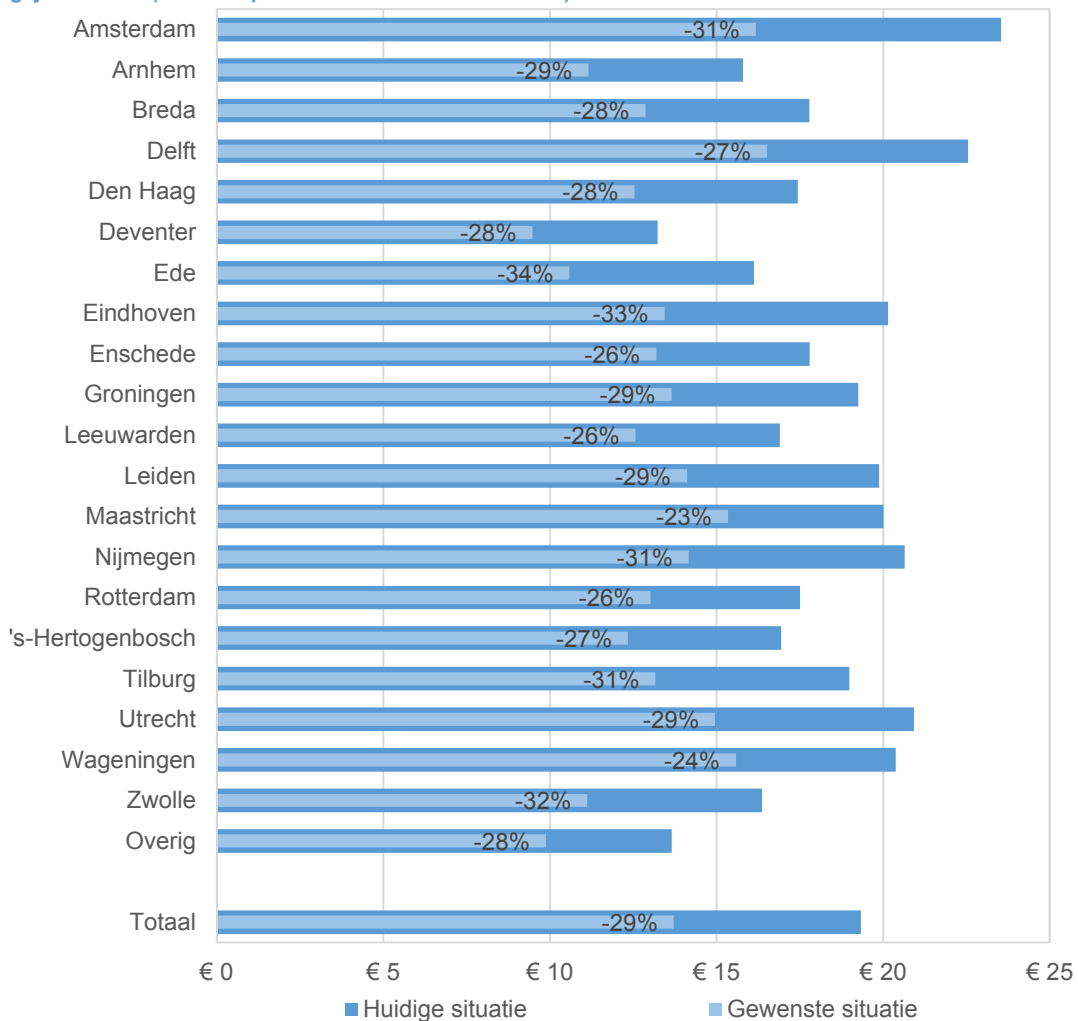

Studenten zijn gemiddeld bereid 16 procent meer te betalen dan dat ze nu doen. Daarbij wensen de studenten echter wel meer vierkante meter woonoppervlakte. Figuur 5.7 laat zien dat studenten per vierkante meter ruim een kwart minder willen betalen. Figuur 5.8 kijkt naar de verschillende studiesteden. Hierbij valt op dat het verschil tussen de huidige situatie en de woonwensen in Wageningen en Maastricht het kleinst zijn. In Ede, Eindhoven, Zwolle, Nijmegen, Amsterdam en Tilburg is de afwijking tussen wat men betaalt per vierkante meter en wat men wenst te betalen het grootst.

Figuur 5.7: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten per vierkante meter inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

Figuur 5.8: Afwijking tussen huidige en gewenste woonlasten per vierkante meter inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag van uitwonende voltijdstudenten die in dezelfde stad willen blijven wonen naar woonstad (gecorrigeerd voor verschillen in samenstelling naar type woonruimte tussen huidig en gewenst), collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

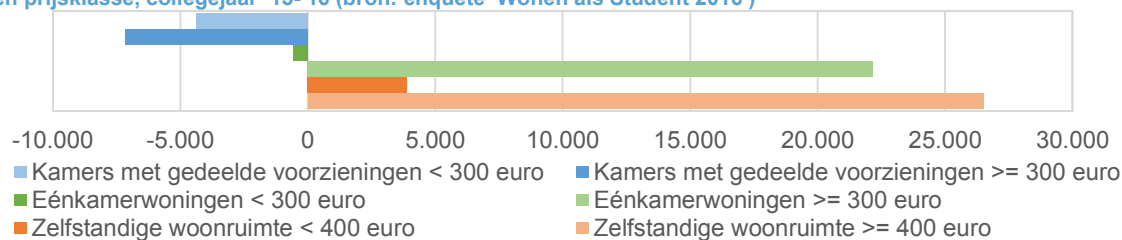

5.4 Vraag & aanbod

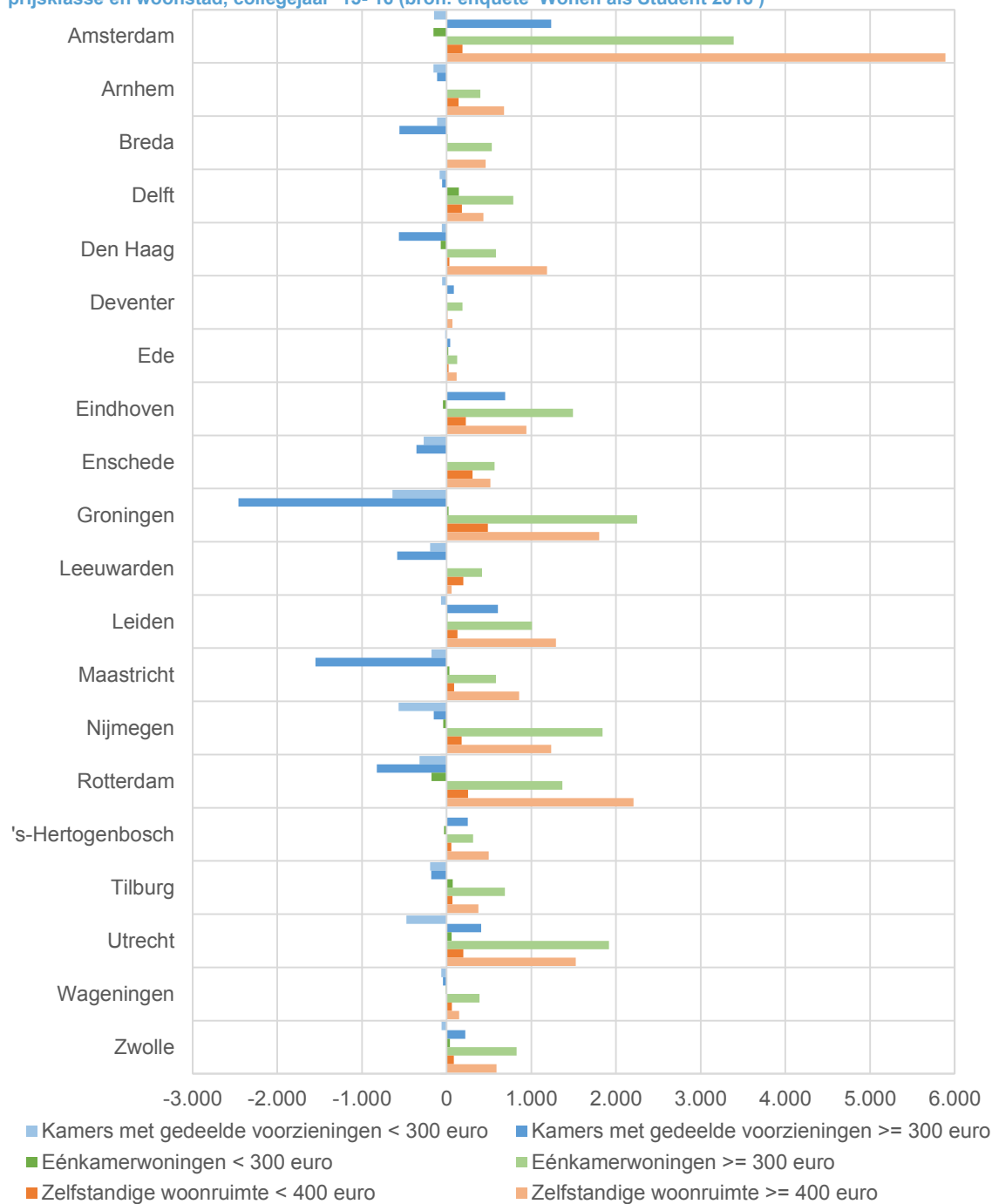
In deze paragraaf wordt er gekeken naar het verschil tussen vraag en aanbod op korte termijn. Het aanbod wordt gevormd door woonruimten die vrijkomen door studenten die de stad verlaten (verlaters) of doorstromen naar een andere woonruimte (doorstromers). De vraag bestaat uit studenten die voor het eerst op zich zelf willen gaan wonen (starters), uitwonende studenten die zich in de stad willen vestigen (vestigers) en uitwonende studenten die een andere woonruimte binnen dezelfde stad zoeken (doorstromers). Alleen studenten met een verhuiscens binnen een halfjaar vallen onder deze categorieën.

In figuur 5.9 is het verschil tussen vraag en aanbod per stad weergegeven. Nationaal is er een overschot van 4.400 kamers met gedeelde voorzieningen in het lage segment en 7.200 kamers in het hoge segment. Bij de eenkamerwoningen is er sprake van een overschot van 600 woonruimten in het lage segment en een tekort van 22.200 woonruimten in het hoge segment. 3.900 zelfstandige woonruimten in het lage segment en 26.500 zelfstandige woonruimten in het hoge segment zouden aan de voorraad toegevoegd moeten worden om aan de vraag op korte termijn te voldoen.

Figuur 5.9: Verschil tussen vraag en aanbod o.b.v. verhuiscandidate binnen een halfjaar naar type woonruimte en prijsklasse, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

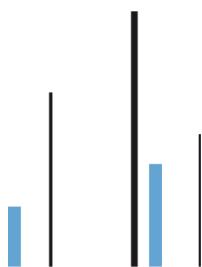

Figuur 5.10: Verschil tussen vraag en aanbod o.b.v. verhuiscandidate binnen een halfjaar naar type woonruimte, prijsklasse en woonstad, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

6

Internationale studenten

Naast internationale studenten die in Nederland een volledige opleiding volgen zijn er ook veel studenten die hier een kort programma doen. Dit zijn de zogeheten studiepuntmobiele of short stay- studenten. Zij komen voor een uitwisselingsprogramma, doen een korte cursus of zijn hier voor een heel collegejaar. Deze studenten zijn in de voorgaande hoofdstukken niet meegenomen. Het probleem is dat deze studenten minder eenduidig worden geregistreerd en ontwikkelingen wisselvalliger zijn. De studiepuntmobiele studenten bezetten met circa 4 procent echter wel een noemenswaardig deel van de studentenwoningen. Vanwege het belang van een compleet overzicht over studentenhuisvesting zijn de inkomende studiepuntmobiele studenten dit jaar als onderdeel van de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting in beeld gebracht en worden in dit hoofdstuk behandeld. De internationale diplomastudenten die integraal in de voorgaande hoofdstukken zijn meegenomen worden in dit hoofdstuk als aparte categorie ook besproken.

In paragraaf 6.1 wordt globaal het kader geschetst waarbinnen de nationale en lokale ontwikkelingen zich voordoen. In paragraaf 6.2 wordt de omvang en samenstelling van de internationale studentenpopulatie besproken. De woonsituatie wordt in paragraaf 6.3 behandeld, waarbij de vergelijking wordt gemaakt met de Nederlandse diplomastudenten. In paragraaf 6.4 worden prognoses weergegeven voor de verwachte kwantitatieve ontwikkeling. Tot slot wordt in paragraaf 6.5 de verschillen tussen woonwensen en woonsituatie besproken.

6.1 Internationale context

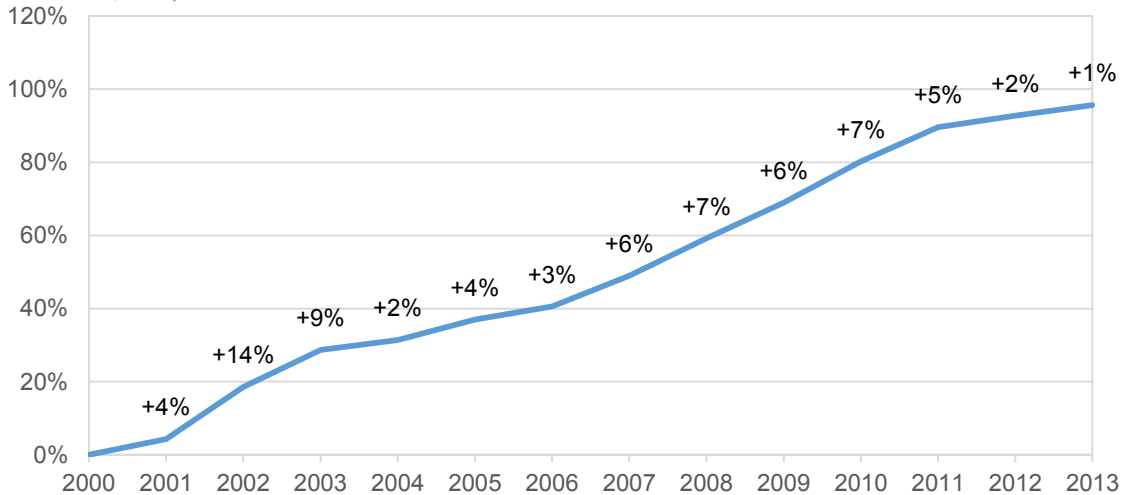
In 2013 volgden er wereldwijd, volgens de meest recente statistieken van Unesco¹, ongeveer 4 miljoen studenten een studie in het buitenland. Figuur 6.1 laat zien dat het aantal studenten dat in het buitenland studeert sinds 2000 structureel is toegenomen. Sinds 1980 is het aandeel van de wereldwijde studentenpopulatie dat in het buitenland gaat studeren ongeveer gelijk gebleven. De oorzaak van de toename van het aantal studenten dat in het buitenland studeert is daarom de groei van de wereldwijde studentenpopulatie. Deze toename komt hoofdzakelijk door toename van het aantal studenten in de voormalig tweedewereldlanden en in mindere mate derde wereld.

China telt de meeste uitgaande studenten, op ruime afstand gevolgd door India. China is als groot land, met een opkomende kenniseconomie symbolisch voor veel andere kenniseconomieën. De ontwikkeling van het hoger onderwijs in deze landen neemt toe in zowel kwaliteit als kwantiteit en zal waarschijnlijk leiden tot een betere kwalitatieve aansluiting van internationale studenten op Nederlandse universiteiten.

¹ Unesco (2016), "UIS Statistics", www.data.uis.unesco.org, 13 juli 2016.

In tabel 6.1 is te zien dat de top-5 verder bestaat uit Duitsland, Zuid-Korea en Frankrijk. Dit zijn landen die naast een grote uitgaande populatie ook een grote inkomende studentenstroom hebben. De klassering van landen als Saoedi-Arabië, Maleisië en Nigeria heeft te maken met de economische ontwikkelingen in de middenklasse. Studenten in deze landen hebben de financiële mogelijkheden voor een studie, maar de lokale universiteiten kunnen het topniveau (nog) niet aanbieden².

Figuur 6.1: Ontwikkeling aantal studenten wereldwijd dat in een ander land studeert, 2000-2013 (bron: UNESCO Datacentre, 2016)

Nederland staat met een uitgaande populatie van 13.000 à 14.000 studenten op een 63e plaats in deze ranglijst. Het aantal uitgaande studenten zegt niet alles. China en India staan bovenaan, maar hebben ook de grootste populatie 18-30-jarigen, en als gevolg daarvan ook een groot aantal studenten. Daarom is er ook gekeken naar welk deel van de studenten in het buitenland gaat studeren. In India blijkt dit slechts 0,6 procent te zijn. Van de landen in de top-10 steken Saoedi-Arabië en Maleisië erboven uit met 5,4 procent. In Nederland gaat 1,8 procent voor studie naar het buitenland. Dit is ondergemiddeld.

De studiepuntmobiliteit vanuit Nederland blijft ook achter bij die in andere Europese landen. De inkomende stroom aan studiepuntmobiele studenten hangt samen met de uitgaande stroom. De achterblijvende studiepuntmobiliteit vanuit Nederland zorgt dan ook voor een beperkte inkomende mobiliteit naar Nederland. Belangrijke oorzaken van de achterblijvende studiepuntmobiliteit vanuit Nederland zijn onvoldoende aansluiting bij het studieprogramma en onzekerheid over erkenning door de eigen instelling van elders toegekende studiepunten³. Steeds meer verschillende onderwijsinstellingen maken de keuze of willen dat gaan doen om studiepuntmobiliteit als de norm voor alle studenten te stellen⁴. Dit om de kwaliteit van het onderwijs te verhogen en kansen voor studenten op de arbeidsmarkt te vergroten. Hiervoor wordt er door de onderwijsinstellingen gewerkt aan afgestemde mobiliteitsvensters en automatische erkenning van studiepunten om zekerheid over aansluiting van het aanbod op het studieprogramma en duidelijkheid omtrent de erkenning van studiepunten te bieden. Daarom mag verwacht worden dat de uitgaande stroom studiepuntmobiele studenten de komende jaren gaat stijgen en daardoor ook de inkomende stroom.

² EP-Nuffic (2016), "Mobility statistics in international context", www.epnuffic.nl/en/internationalisation/mobility-statistics/international-context/sending-and-receiving-countries, 18 maart 2016.

³ ROA (2014) 'International mobility of students'.

⁴ Vereniging Hogescholen en VSNU (2014) 'Gezamenlijke Visie Internationaal'.

Tabel 6.1: Top-10 landen en Nederland uitgaande en inkomende studiemobiliteit, 2008 en 2013 en mobiliteitsratio 2013 (*voorgaand jaar vanwege ontbreken informatie, bron: UNESCO Datacentre, 2016)

Uitgaand	2008	2013	Ratio	Inkomend	2008	2013	Ratio
1 China	460.000	712.000	2,1%	1 Verenigde Staten	624.000	784.000	3,9%
2 India	184.000	182.000	0,6%	2 Verenigd Koninkrijk	342.000	417.000	17,5%
3 Duitsland	83.000	119.000	4,3%	3 Australië	231.000	250.000	18,0%
4 Zuid-Korea	118.000	117.000	3,5%	4 Frankrijk	243.000	229.000	10,2%
5 Frankrijk	46.000	84.000	3,6%	5 Duitsland		197.000	7,1%
6 Saoedi-Arabië	25.000	74.000	5,4%	6 Rusland	137.000		1,8%
7 Verenigde Staten	55.000	60.000	0,3%	7 Canada	93.000	151.000	2,7%*
8 Maleisië	56.000	56.000	5,4%*	8 Japan	127.000	136.000	3,5%
9 Vietnam	37.000	54.000	2,4%	9 China	51.000	96.000	0,3%
10 Nigeria	34.000	52.000	1,8%*	10 Italië	68.000	82.000	4,4%
63 Nederland	8.000	13.000	1,8%*	12 Nederland	30.000	69.000	7,2%*
Totaal	3.301.000	4.057.000	2,0%	Totaal	3.301.000	4.057.000	2,0%

Kijkend naar aantallen inkomende studenten voeren de Verenigde Staten de ranglijst aan, gevolgd door het Verenigd Koninkrijk en Australië. De top-3 wordt in zijn geheel gevormd door Engelstalige landen. In deze laatste twee landen is het aandeel internationale studenten binnen de totale populatie met 18 procent ook erg hoog. De landen net onder de top met de meeste inkomende studenten hebben veelal zelf ook een grote uitgaande populatie. Frankrijk en Rusland trekken veel studenten uit landen met dezelfde voertaal, Frankrijk uit voormalige kolonies en Rusland uit de voormalige Sovjetstaten. Nederland staat in 2013 op de twaalfde plaats en scoort qua ratio bovengemiddeld hoog.

In hoeverre onderwijsinstellingen er in slagen internationale studenten aan te trekken wordt in grote mate bepaald door een vijftal push- en pull-factoren⁵:

- Toegankelijkheid

Toegankelijkheid kent een aantal componenten. In eerste instantie is de vindbaarheid van informatie over de universiteit belangrijk. Uit een quickscan onder enkele gerenommeerde universiteiten wereldwijd (waaronder Harvard, MIT, Princeton, Cambridge, Jiaotong Shanghai, National University of Singapore) blijkt dat het betrekkelijk eenvoudig is om op de website informatie over 'study abroad' te vinden. Voor minder bekende universiteiten, zoals de University of Nairobi, Bangladesh University of Engineering and Technology, Universidad de Buenos Aires en Université d'Antananarivo is het lastiger om dergelijke informatie te vinden. In Nederland is deze informatie, zeker bij universiteiten, relatief eenvoudig terug te vinden.

De door studenten waargenomen kans om, gegeven hun vooropleiding, geselecteerd te worden voor bepaalde instellingen, studierichtingen of specialisaties is ook van belang bij de keuze van een onderwijsinstelling en land. Omdat in Nederland een bepaalde vooropleiding meestal volstaat, is de toegankelijkheid van Nederlandse instellingen groot in vergelijking met toonaangevende instellingen in het buitenland. Een numerus fixus of minimaal (gemiddeld) rapportcijfer kan de toegankelijkheid beperken.

⁵Van Elk, R. (2012), "De economische effecten van internationalisering in het hoger onderwijs", CPB: Den Haag.

Specifiek voor de studiepuntmobiele studenten geldt dat de partneruniversiteiten de toegankelijkheid vergroten en deze universiteiten zijn dan ook populair onder studenten. Door de bestaande contacten wordt de drempel verlaagd om een tijd aan de betreffende instelling te studeren. Vaak gaat de samenwerking zelfs nog verder, met onderlinge afspraken tussen de instellingen over aantallen studenten die uitgewisseld worden.

Naast de toegankelijkheid van de opleiding kan de kans op het tijdig verwerven van een verblijfsvergunning de keuze voor een bepaald land bepalen. Binnen de Europese Economische Ruimte (EER) is er sprake van vrij verkeer van werknemers en studenten. Voor studenten uit andere landen is er niet altijd een garantie dat zij een verblijfsvergunning voor Nederland kunnen verwerven en kan een visum een onoverbrugbare drempel vormen. In Nederland is het echter zo geregeld dat hoger onderwijsinstellingen het aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst doorgeven als een internationale student is toegelaten tot een opleiding. Het verkrijgen van een visum is daarna in principe geen probleem.

Tot slot speelt de medewerking van de onderwijsinstelling bij onder andere het vinden van geschikte huisvesting een rol. Voor internationale studenten is het zaak bij aankomst reeds over huisvesting te beschikken⁶. In Nederland is het voor studenten heel gewoon om naar kijkavonden te gaan en te hospiteren. Voor internationale studenten bestaat deze mogelijkheid in eerste instantie niet. Zij dienen direct bij aankomst een kamer te hebben, bij voorkeur gemeubileerd. Ook het krijgen van een visum en het formeel regelen van een inschrijving zijn zaken die internationale studenten reeds vooraf geregeld willen of zelfs moeten hebben. Het is dan ook noodzakelijk dat universiteiten hierin meedenken, begeleiden en sturen.

■ Taalbarrières en culturele afstand

Een andere factor die een rol speelt bij de internationale studiekeuze is de taal van het te volgen onderwijs en de noodzaak om een andere taal te beheersen om zich in het dagelijks leven goed te kunnen redden. Aanbod van Engelstalig onderwijs zorgt ervoor dat taalbarrières verdwijnen voor de inkomende internationale studenten. Bovendien draagt Engelstalig aanbod bij aan samenwerkingsverbanden, internationaal aanzien, bekendheid en internationale competenties van nationale studenten. In Noord- en West-Europa worden relatief veel opleidingen volledig in het Engels aangeboden⁷. Nederland is wat het aanbod van Engelstalige studies koploper in Europa (exclusief Engelstalige landen). Daar staat tegenover dat de groei in Nederland van het aanbod sinds collegejaar '07-'08 relatief laag is en andere landen dus een inhaalslag maken. Engels is in Nederland ook diep doorgedrongen in de samenleving, zodat voor de meeste internationale studenten geen praktische noodzaak bestaat Nederlands te leren. Dit verlaagt de drempel om voor een land als Nederland te kiezen. Naast taal kan een groot cultuurverschil tussen landen de mobiliteit van studenten remmen. Het is overigens ook denkbaar dat cultuurverschillen studenten juist prikkelen om in het buitenland te gaan studeren, wanneer zij nut ontleen aan de kennismaking met een nieuwe cultuur.

⁶ Kelo, M., T. Rogers en L.E. Rumbley (2010), *International Student Support in European Higher Education: Needs, Solutions, and Challenges*, Lemmens Medien GmbH, Bonn.

⁷ Wächter B. (2014), *English-Taught Programmes in European Higher Education: The State of Play in 2014*, Lemmens Medien GmbH, Bonn.

■ **Onderwijskwaliteit**

De kwaliteit van het onderwijs is in belangrijke mate bepalend voor de instellingskeuze van studenten. Studenten kunnen daarbij verschillende dimensies van kwaliteit in acht nemen. Een goede reputatie van de instelling kan belangrijk zijn, net als kleinschaligheid van de opleiding of de goede begeleiding. De meeste van deze overwegingen zijn subjectief. Voor objectieve vergelijkingen wordt er gekeken naar rankings. Deze zijn schaars en vooral gebaseerd op onderzoeksprestaties van universiteiten. Voorbeelden zijn topuniversities.com, Times Higher Education World University Ranking en Academic Ranking of World Universities / Shanghai Ranking. Deze rankings zijn alle in meer of mindere mate discutabel. Tegelijk zijn zij het voornaamste houvast waar het gaat om internationale vergelijkingen. Dat alle universiteiten in Nederland hoog geklasseerd staan (zie tabel 6.2) heeft tot een top-10 klassering van Nederland als 'studieland' geleid (zie tabel 6.3).

Tabel 6.2: Positie Nederlandse universiteiten in rankings, 2015 (bron: A, Ranking Web of Universities 2016; B, ARWU World University Rankings 2015; C, Times Higher Education World University Rankings 2015-2016; D, QS World University Rankings 2016)

A	B	C	D	Onderwijsinstelling	A	Onderwijsinstelling
56	56	62	94	Universiteit Utrecht	4265	Fontys Hogescholen
98	101-150	58	55	Universiteit van Amsterdam	4576	ArtEZ hogeschool voor de kunsten
104	75	74	100	Rijksuniversiteit Groningen	4635	Avans Hogeschool
117	201-300	65	64	Technische Universiteit Delft	4695	Amsterdamse Hogeschool voor de K.
133	82	67	95	Universiteit Leiden	4794	Hogeschool Leiden
134	98	154	176	Vrije Universiteit Amsterdam	5017	De Haagse Hogeschool
197	301-400	149	188	Universiteit Twente	5906	Hogeschool Rotterdam
207	101-150	125	177	Radboud Universiteit Nijmegen	6179	Hogeschool der Kunsten Den Haag
215	301-400	176	117	Technische Universiteit Eindhoven	6536	Design Academy Eindhoven
254	151-200	71	126	Erasmus Universiteit Rotterdam	6794	Gerrit Rietveld Academie
356	101-150	47	135	Wageningen University	7379	Christelijke Hogeschool Ede
589	201-300	88	169	Maastricht University	8100	Stenden Hogeschool
825	201-250	293		Tilburg University	8650	Codarts Rotterdam
2242				Hanzehogeschool Groningen	8720	Hotelschool The Hague
2245				Hogeschool Utrecht	11818	Hogeschool Van Hall Larenstein
2248				Hogeschool van Amsterdam	12730	Marnix Academie
2282				Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	13156	STOAS Vilentum
2592				Saxion	13175	Pedagogische Hogeschool De Kempel
2759				Hogeschool Zuyd	13423	HAS Hogeschool
2801				Hogeschool Inholland	13829	Viaa Gereformeerde Hogeschool
2906				NHTV Breda	14465	Katholieke Pabo Zwolle
3350				Hogeschool Windesheim	15418	Hogeschool Ipabo
3540				NHL Hogeschool	17603	Iselinge Hogeschool
3813				Hogeschool voor de Kunsten Utrecht	-	Driestar educatief
4204				HZ University of Applied Sciences	-	Thomas More Hogeschool

Tabel 6.3: Positie Nederland op verschillende rankings, 2015 (bron: ARWU World University Rankings 2015 en Times Higher Education World University Rankings 2015-2016)

THE 2014 - Universiteiten in de top 200	ARWU 2015 - Universiteiten in de top 500
1 Verenigde Staten	Verenigde Staten
2 Verenigd Koninkrijk	Duitsland
3 Duitsland	Verenigd Koninkrijk
4 Nederland	China
5 Canada	Frankrijk
6 Australië	Australië
7 Zwitserland	Canada
8 Frankrijk	Japan
9 Zweden	Spanje
10 Japan	Nederland

- Studie- en verblijfkosten

De door studenten waargenomen directe kosten van studeren spelen een rol bij de studiekeuze. Het gaat hierbij om de hoogte van het collegegeld, maar ook om de hoogte van tegemoetkomingen in studiekosten door instanties in het herkomstland en in de mogelijke bestemmingslanden. Het hoger onderwijs in Nederland is gesubsidieerd en hierdoor zijn de studiekosten laag. Voor voltijdse en duale internationale studenten geldt dat zij onder de Nederlandse regelgeving vallen, mits zij een verblijfsvergunning of nationaliteit hebben die dezelfde rechten geeft als Nederlandse staatsburgers. Hierdoor bedragen de kosten voor EU-studenten ongeveer 1.950 euro per jaar. Voor niet-EU-studenten variëren de kosten voor bacheloropleidingen tussen 6.000 en 15.000 euro en voor masteropleidingen tussen 8.000 en 20.000 euro. Studenten van binnen de EU krijgen bovendien vaak beurzen of andere financiële ondersteuning van de overheid in hun thuisland.

De studiekeuze wordt ook beïnvloed door de indirecte kosten van studeren zoals kosten van levensonderhoud en (reis)kosten om contact te onderhouden met het thuisland. Reiskosten nemen toe met afstand, waardoor fysieke afstand mogelijk een remmende factor is op mobiliteit. Nederland kent goede en relatief goedkope internationale vervoersverbindingen met veel herkomstlanden.

- Arbeidsperspectieven

De kansen op de arbeidsmarkt kunnen voor studenten een rol spelen in de keuze voor een opleiding. Vooral landen met een lage werkloosheid en hoge lonen kunnen interessante landen zijn om na de studie te blijven wonen. Het is daarmee evident dat studenten hierop voorsorteren in hun keuze voor een opleiding. Ook de hoogte van bescherming die bestaande en lokale werknemers genieten op de arbeidsmarkt kan van belang zijn. Op de ranglijst van landen met de laagste werkloosheid staat Nederland op de 79^e plaats en neemt hiermee een onopvallende plaats in de middenmoot in.

6.2 Studentenpopulatie

In totaal zijn er in collegejaar '15-'16 circa 14.900 studiepuntmobile studenten en 61.300 internationale diplomastudenten. Hiermee vormen deze groepen studenten respectievelijk 2,2 en 9,2 procent van de gehele studentenpopulatie. Van de internationale studenten studeert circa 60 procent aan een universiteit. Dit is een beduidend groter aandeel dan bij de Nederlandse studenten (37 procent).

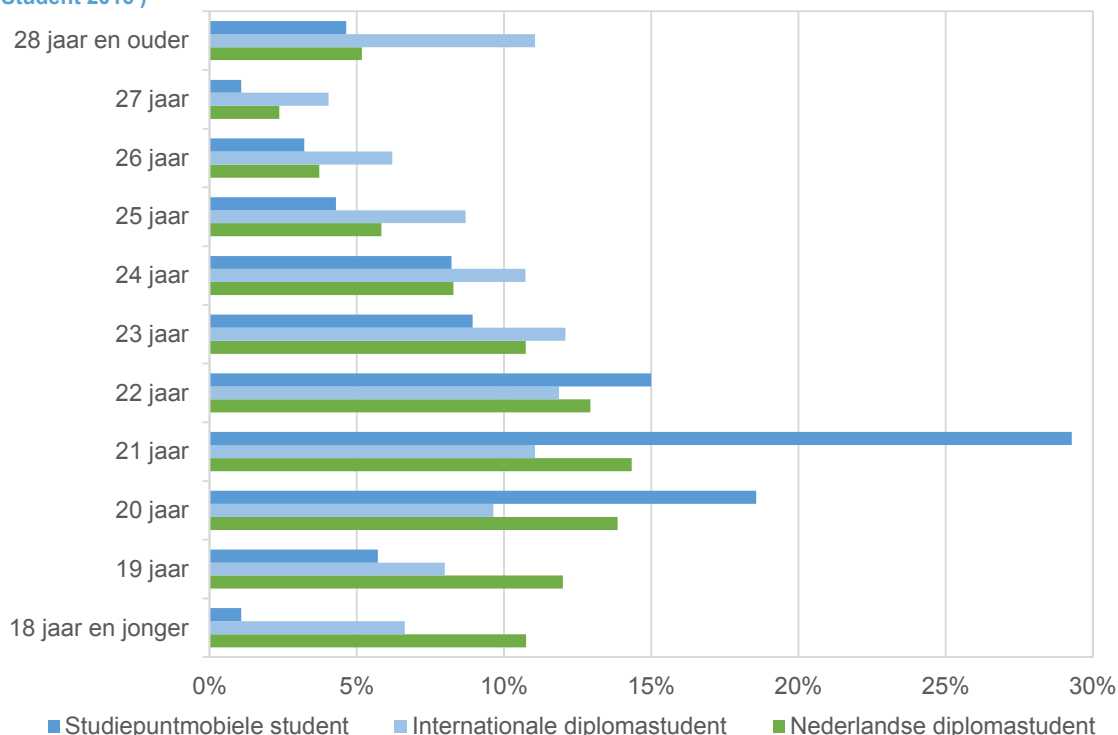
Een studiepuntmobiele student blijft gemiddeld circa 7 maanden in Nederland. 60 procent van de studiepuntmobiele studenten studeert in Nederland via een Erasmusbeurs. Tabel 6.4 laat zien dat de meeste Erasmus-studenten uit Spanje, Duitsland, Frankrijk, Italië en Verenigd Koninkrijk komen. 36 procent komt naar Nederland via een ander uitwisselingsprogramma en de resterende 4 procent op eigen gelegenheid. Voor de niet-Erasmus-studenten zijn Brazilië, China en Verenigde Staten de hofleveranciers.

Tabel 6.4: Herkomstlanden studiepuntmobiele studenten, collegejaar '15-'16 (bron: EP-Nuffic en ABF)

1 Spanje	9,0%	12 Oostenrijk	1,8%	23 Slovenië	0,4%
2 Duitsland	7,0%	13 Portugal	1,6%	24 Slowakije	0,3%
3 Frankrijk	6,9%	14 Denemarken	1,5%	25 Estland	0,3%
4 Italië	4,9%	15 Hongarije	1,4%	26 Bulgarije	0,2%
5 Verenigd Koninkrijk	4,2%	16 Zwitserland	1,1%	27 Cyprus	0,1%
6 Turkije	3,3%	17 Ierland	0,9%	28 Kroatië	0,1%
7 Finland	3,0%	18 Griekenland	0,9%	29 IJsland	0,1%
8 België	2,4%	19 Noorwegen	0,9%	30 Macedonië	0,0%
9 Zweden	2,3%	20 Litouwen	0,6%	31 Luxemburg	0,0%
10 Polen	2,0%	21 Letland	0,5%	32 Liechtenstein	0,0%
11 Tsjechië	1,9%	22 Roemenië	0,5%	Niet Erasmus	39,8%

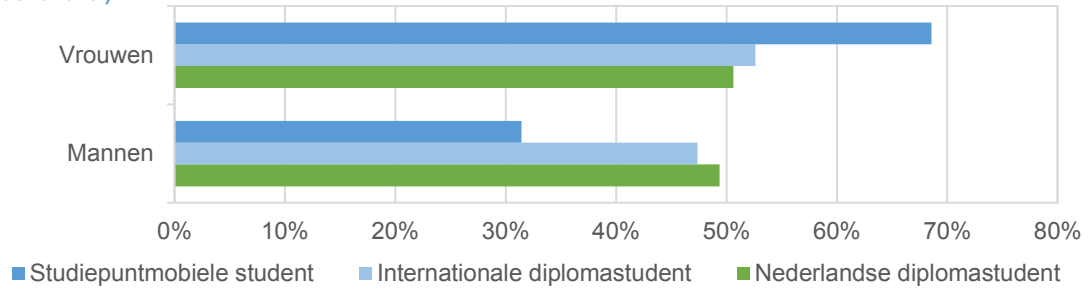
Figuur 6.2 geeft de bevolkingspiramide van de internationale studenten weer in vergelijking met de Nederlandse studenten. Studiepuntmobiele studenten en internationale diplomastudenten zijn gemiddeld respectievelijk 2 en 14 maanden ouder dan Nederlandse diplomastudenten. Opvallend is dat bij de studiepuntmobiele studenten 63 procent tussen de 20 en 22 jaar is. Deze piek is ook terug te zien bij de Nederlandse studenten, maar met 41 procent veel minder extreem. Bij internationale diplomastudenten ligt de piek 2 jaar later en zijn er relatief ook veel studenten 28 jaar of ouder.

Figuur 6.2: Studenten naar leeftijd en type student, collegejaar '15-'16 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2016')

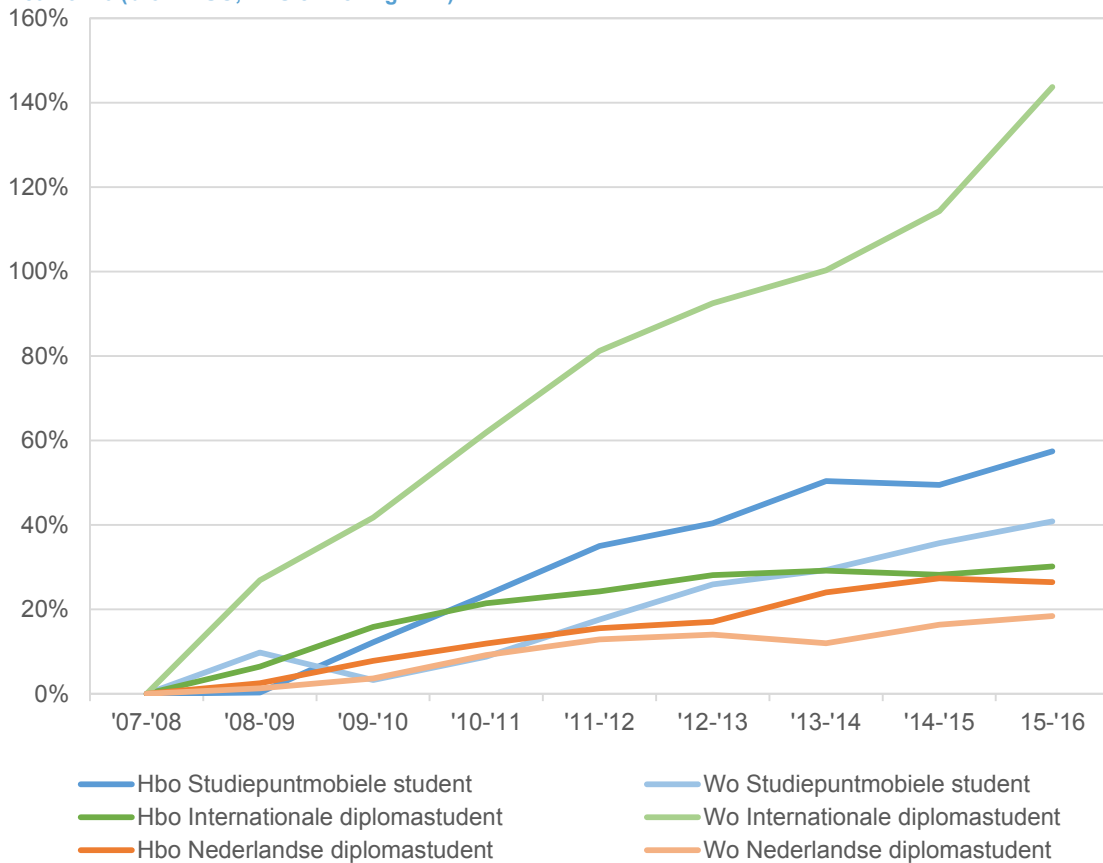
Bij de Nederlandse studenten vormen, zoals te zien in figuur 6.3, de vrouwen een kleine meerderheid (51 procent). Het aandeel vrouwen is bij de internationale diplomastudenten met 53 procent iets groter. Onder de studiepuntmobiele studenten is met 69 procent de oververtegenwoordiging van vrouwen zeer sterk. Dat vrouwen de meerderheid vormen onder internationale studenten is niet vreemd gezien het feit dat wereldwijd er meer vrouwen dan mannen studeren (bron: UNESCO).

Figuur 6.3: Studenten naar geslacht en type student, collegejaar '15-'16 (bron: DUO, CBS en enquête 'Wonen als Student 2016')

Figuur 6.4 geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal internationale studenten in de afgelopen 8 jaar. Het aantal internationale studenten is beduidend harder gegroeid dan het aantal Nederlandse studenten. De aantallen studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten zijn jaarlijks gemiddeld met 6 en 10 procent gegroeid tegenover een jaarlijkse groei van 3 procent bij de Nederlandse studenten. De groei van de internationale diplomastudenten is vooral te zien bij de universiteiten.

Figuur 6.4: Ontwikkeling aantal studenten t.o.v. collegejaar '07-'08 naar type student, collegejaren '07-'08 tot en met '15-'16 (bron: DUO, CBS en Telling ABF)

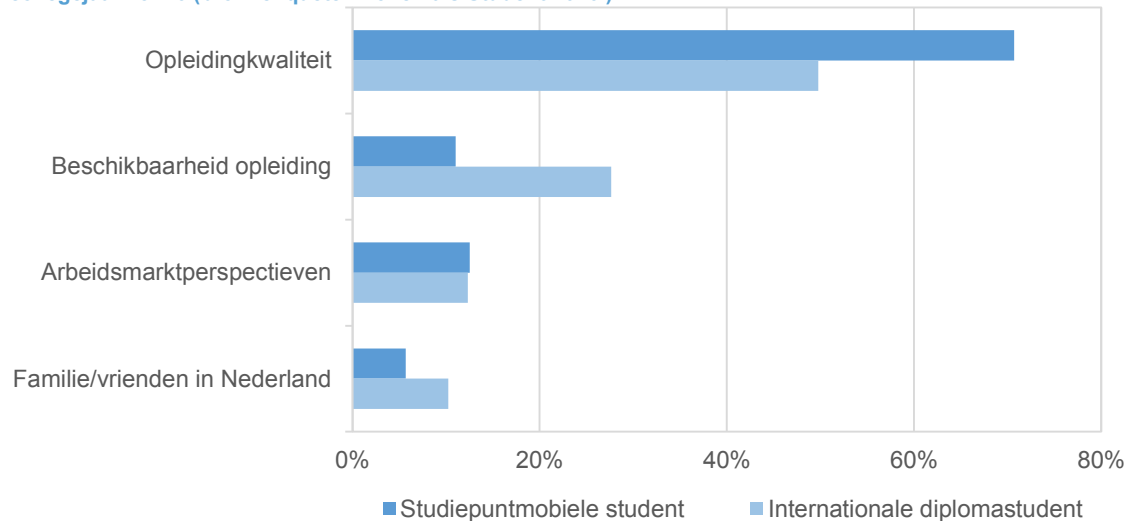
Figuur 6.5 geeft inzicht in het aantal internationale studenten per studiestad. Amsterdam, Groningen, Maastricht en Rotterdam zijn de steden met de meeste studiepuntmobiele en internationale diplomastudenten. Samen zijn deze vier steden goed voor bijna de helft van alle studiepuntmobiele studenten. 44 procent van de internationale diplomastudenten studeert in één van deze vier steden. In Maastricht en Venlo is het aandeel internationale studenten binnen de totale studentenpopulatie met afstand het grootst.

Tabel 6.5: Aantal internationale studenten en aandeel internationale studenten binnen de totale studentenpopulatie naar studiestad en type internationale student in collegejaar '15-'16 (bron: DUO, CBS en Telling ABF)

	Studiepuntmobiele student		Internationale diplomastudent	
	Aantal	Aandeel	Aantal	Aandeel
Alkmaar	10	0,2%	10	0,1%
Almere	40	1,6%	30	1,2%
Amersfoort	0	0,0%	0	0,1%
Amsterdam	2.360	2,2%	7.500	6,9%
Apeldoorn	0	0,0%	70	8,5%
Arnhem	290	2,5%	1.130	9,6%
Breda	260	1,3%	1.200	6,0%
Delft	580	2,3%	3.980	15,6%
Den Haag	650	2,2%	4.000	13,7%
Deventer	40	0,6%	320	4,7%
Doetinchem	10	1,5%	0	0,0%
Dronten	10	0,4%	200	11,6%
Ede	30	0,8%	10	0,1%
Eindhoven	710	2,3%	2.610	8,6%
Emmen	10	0,4%	280	15,9%
Enschede	370	1,5%	3.630	14,5%
Gouda	0	0,2%	0	0,0%
Groningen	1.920	3,5%	5.770	10,6%
Haarlem	70	1,4%	80	1,6%
Heerlen	0	0,0%	630	11,8%
Helmond	0	0,0%	0	0,3%
Hilversum	10	0,9%	10	2,1%
Leeuwarden	270	1,3%	2.010	9,9%
Leiden	810	2,6%	1.830	5,8%
Maastricht	1.640	7,5%	8.620	39,5%
Nijmegen	810	2,0%	2.280	5,7%
Rotterdam	1.220	2,0%	5.050	8,2%
's-Hertogenbosch	100	0,7%	90	0,6%
Sittard-Geleen	0	0,1%	30	0,7%
Tilburg	660	2,5%	1.740	6,7%
Utrecht	1.010	1,7%	2.470	4,0%
Venlo	240	5,2%	2.930	64,7%
Vlissingen	70	1,6%	410	8,6%
Wageningen	440	4,2%	1.980	18,8%
Zwolle	250	1,3%	130	0,7%
Overig	20	0,9%	260	10,0%
Totaal	14.910	2,2%	61.270	9,2%

Studiepuntmobiele studenten zijn in de meeste gevallen vanwege de kwaliteit van het onderwijs naar Nederland gekomen. Figuur 6.5 laat zien dat ook bij de internationale diplomastudent de opleidingskwaliteit de meest voorkomende reden is, maar voor veel studenten is in deze groep de beschikbaarheid van opleidingen ook de reden waarom voor Nederland is gekozen.

Figuur 6.5: Reden waarom internationale student in Nederland is gaan studeren naar type student, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

6.3 Woonsituatie

Het grote verschil met reguliere studentenhuysvesting is dat de studentenkamer voor een internationale student beschikbaar moet zijn op de dag van aankomst in Nederland. Meestal zijn de kamers voor internationale studenten dan ook volledig ingericht. 86 procent van de studiepuntmobiele studenten huurt een gemeubileerde woonruimte. Op veel universiteiten wonen studenten op een campus die gelieerd is aan de instelling. Huisvesting voor internationale studenten verschilt dus op een aantal punten van de praktijk van reguliere studentenhuysvesting in Nederland, waar de student niet gebonden is aan huysvesting bij de studiestart, er doorgaans geen sprake is van gemeubileerde kamers en er veel meer een cultuur van kamer zoeken via kijkavonden is.

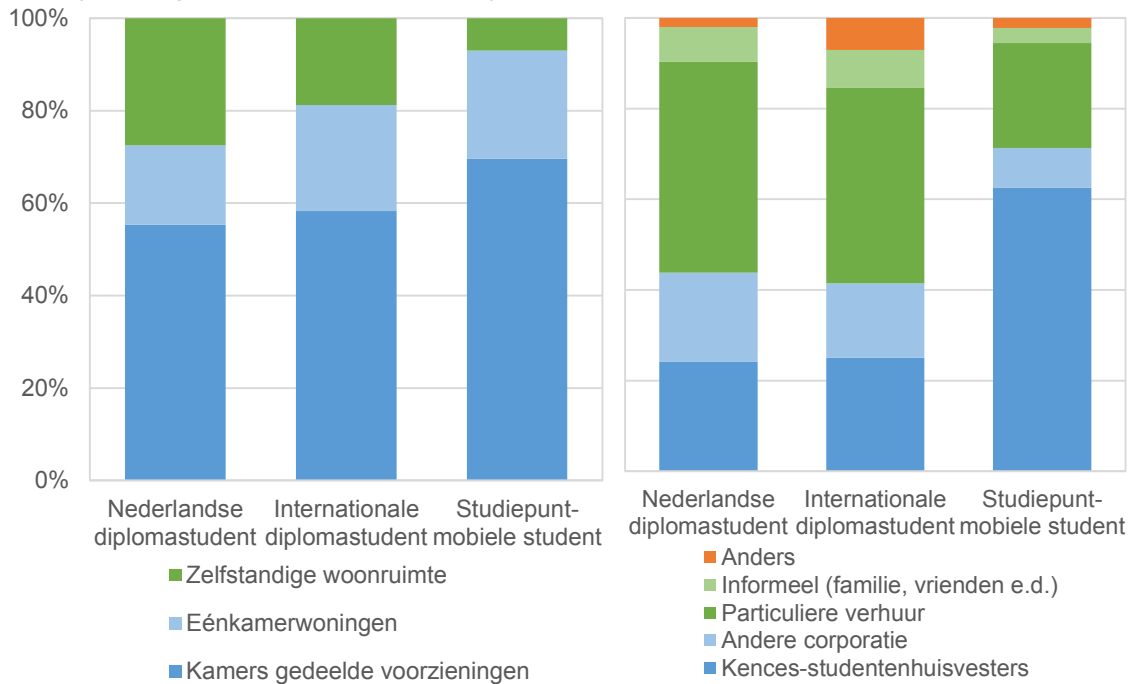
Zoals te verwachten is nagenoeg iedere internationale student uitwonend. 91 procent van de studiepuntmobiele studenten woont binnen de eigen studiestad. Dit is een duidelijk groter aandeel dan de uitwonende internationale en Nederlandse diplomastudent (respectievelijk 65 en 62 procent).

Met 7 procent zijn studiepuntmobiele studenten, zoals te zien in figuur 6.6, zelden gehuysvest in een zelfstandige woonruimte. Bij internationale diplomastudenten ligt dit aandeel met 19 procent dichterbij de Nederlandse diplomastudent. Woonruimten voor studenten worden doorgaans niet gemeubileerd verhuurd. De studiepuntmobiele studenten vormen hierop een uitzondering aangezien bij deze groep 86 procent van de woonruimte gemeubileerd wordt verhuurd.

Corporaties huysvesten in samenwerking met universiteiten en hogescholen 71 procent van de studiepuntmobiele studenten. Dit is een aanzienlijk groter deel dan bij de (internationale) diplomastudenten. Dit gaat ten koste van het aandeel particuliere en informele verhuur.

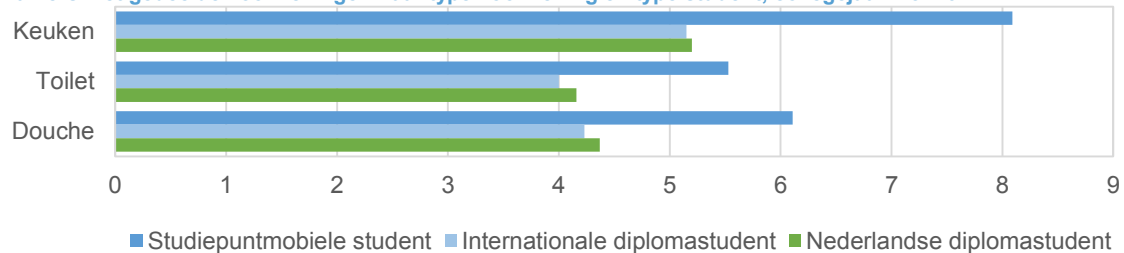

Figuur 6.6: Aandeel uitwonende studenten naar type woonruimte, type verhuurder en type student, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

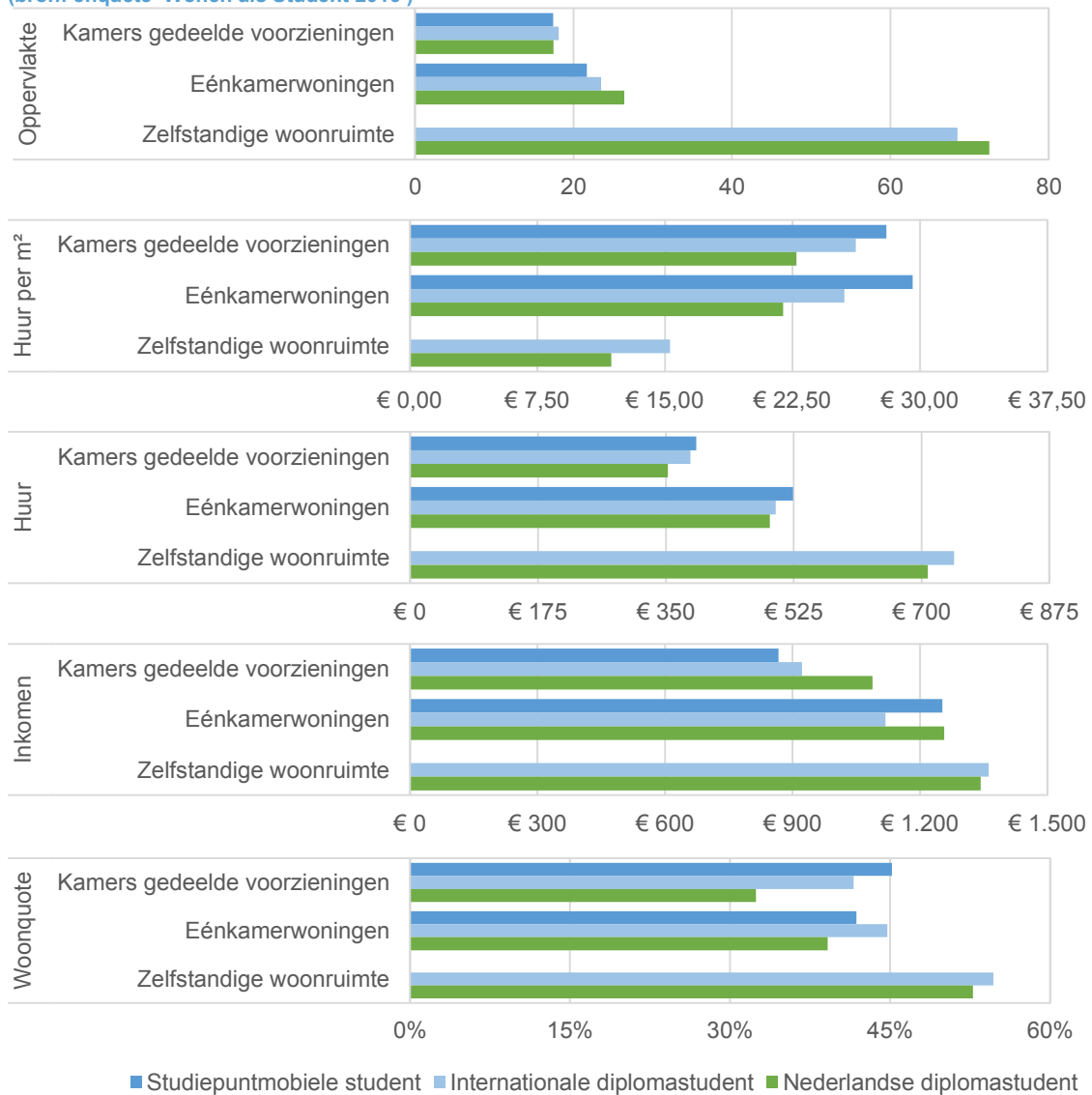
Studiepuntmobiele studenten die gehuisvest zijn in een kamer met gedeelde voorzieningen delen de voorzieningen gemiddeld met beduidend meer personen dan (internationale) diplomastudenten. De keuken wordt gemiddeld met 8 personen gedeeld, terwijl diplomastudenten deze voorziening gemiddeld met circa 5 personen delen. Een studiepuntmobiele student deelt een toilet of douche gemiddeld met 5 à 6 personen tegenover 4 personen bij diplomastudenten.

Figuur 6.7: Gemiddeld aantal huisgenoten voor keuken, toilet en douche bij uitwonende voltijdstudenten op kamers met gedeelde voorzieningen naar type voorziening en type student, collegejaar '15-'16

Figuur 6.8 geeft inzicht in de gemiddelde verschillen tussen studiepuntmobiele en (internationale) diplomastudenten wat betreft oppervlakte en betaalbaarheid. Eénkamerwoningen van internationale studenten zijn gemiddeld iets kleiner dan die van Nederlandse studenten. De woonlasten vóór aftrek van huurtoeslag per vierkante meter zijn bij internationale studenten gemiddeld hoger dan bij de Nederlandse student. Bij de éénkamerwoningen is dit voor een deel te verklaren door het feit dat kleinere kamers doorgaans een hogere vierkantemeterprijs hebben dan grotere kamers. Twee andere belangrijke verschillen zijn dat internationale studenten en vooral de studiepuntmobiele studenten grotendeels gehuisvest zijn in studiesteden waar de woonlasten relatief hoog zijn en in gemeubileerde kamers..

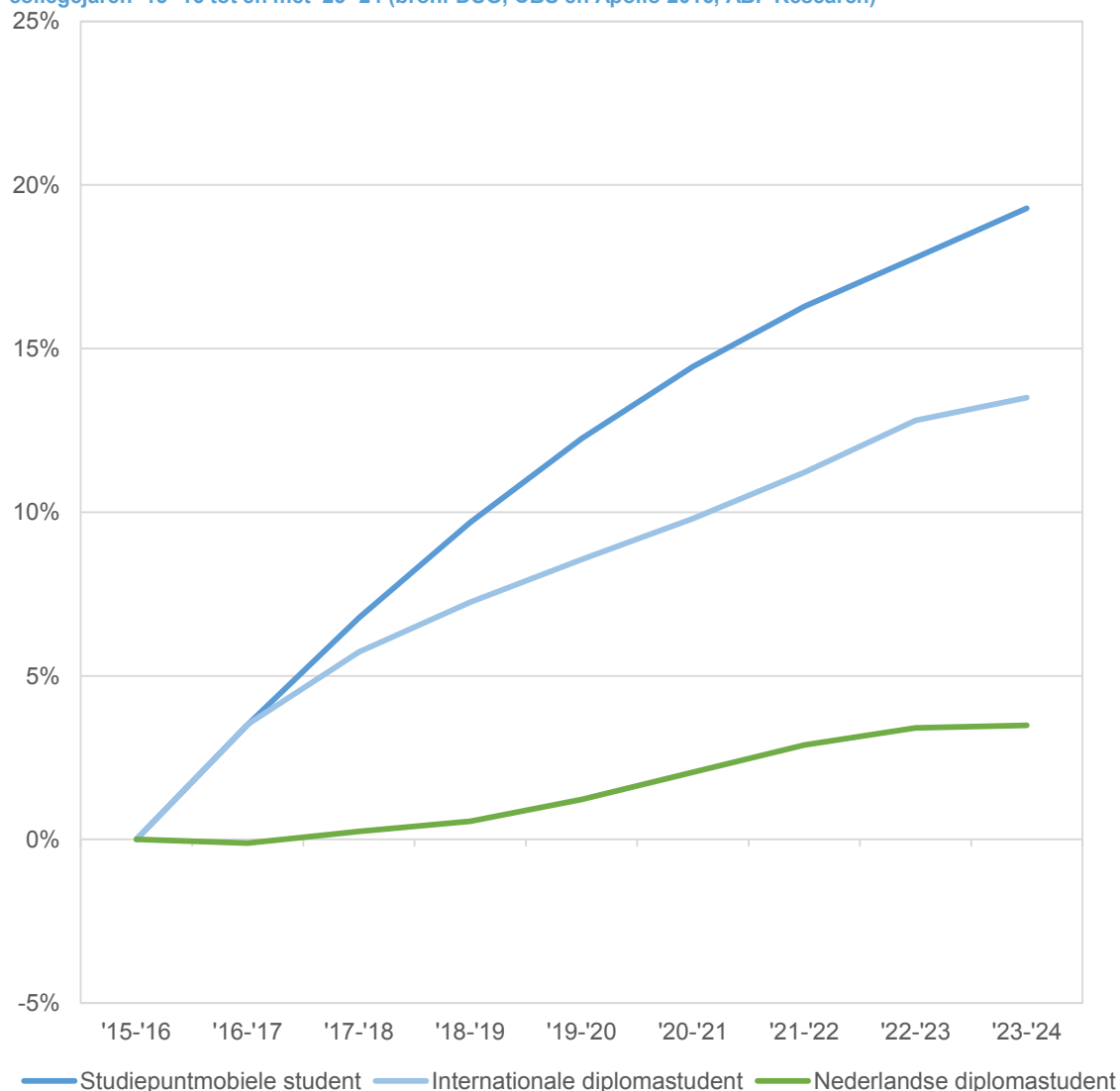
Figuur 6.8: Gemiddelde oppervlakte, woonlasten per vierkante meter, woonlasten (inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag), inkomen en woonquote naar type woonruimte en type student, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

6.4 Kwantitatieve prognose

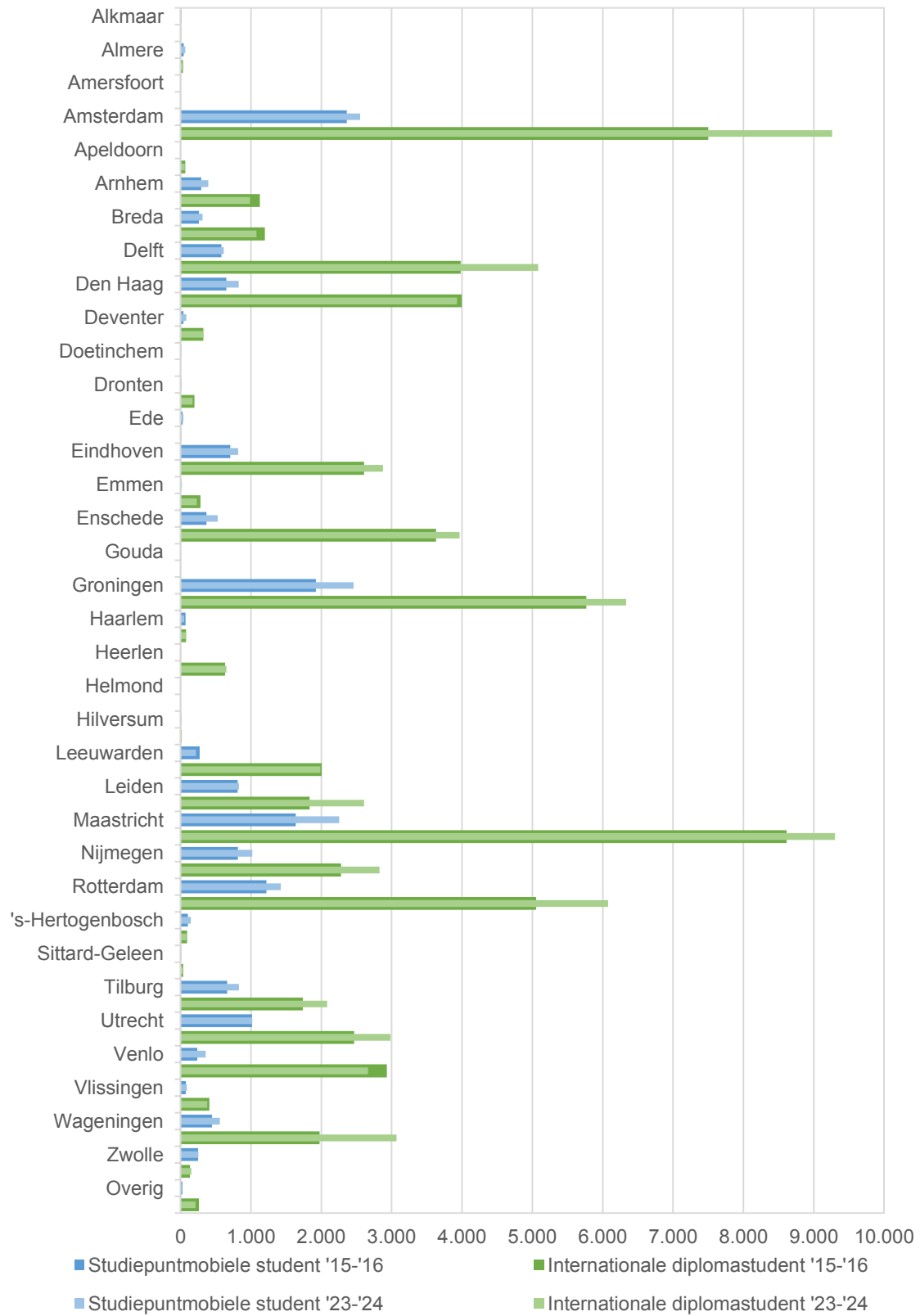
Figuur 6.9 laat zien dat voor het aantal internationale studenten, zowel diplomastudenten als studiepuntmobiele studenten, in tegenstelling tot het aantal Nederlandse studenten een duidelijke groei wordt verwacht. In de komende 8 jaar wordt een groei van 19 procent studiepuntmobiele studenten en 14 procent internationale diplomastudenten verwacht. Voor de Nederlandse en internationale diplomastudenten wordt gebruik gemaakt van de Apollo-prognoses. De prognoses van de studiepuntmobiele studenten zijn gebaseerd op de trend uit de afgelopen acht jaar gecombineerd met de wereldwijde demografische prognoses van het aantal jongeren.

Figuur 6.9: Ontwikkeling van het aantal studenten hoger onderwijs t.o.v. collegejaar '15-'16 naar type student, collegejaren '15-'16 tot en met '23-'24 (bron: DUO, CBS en Apollo 2016, ABF Research)

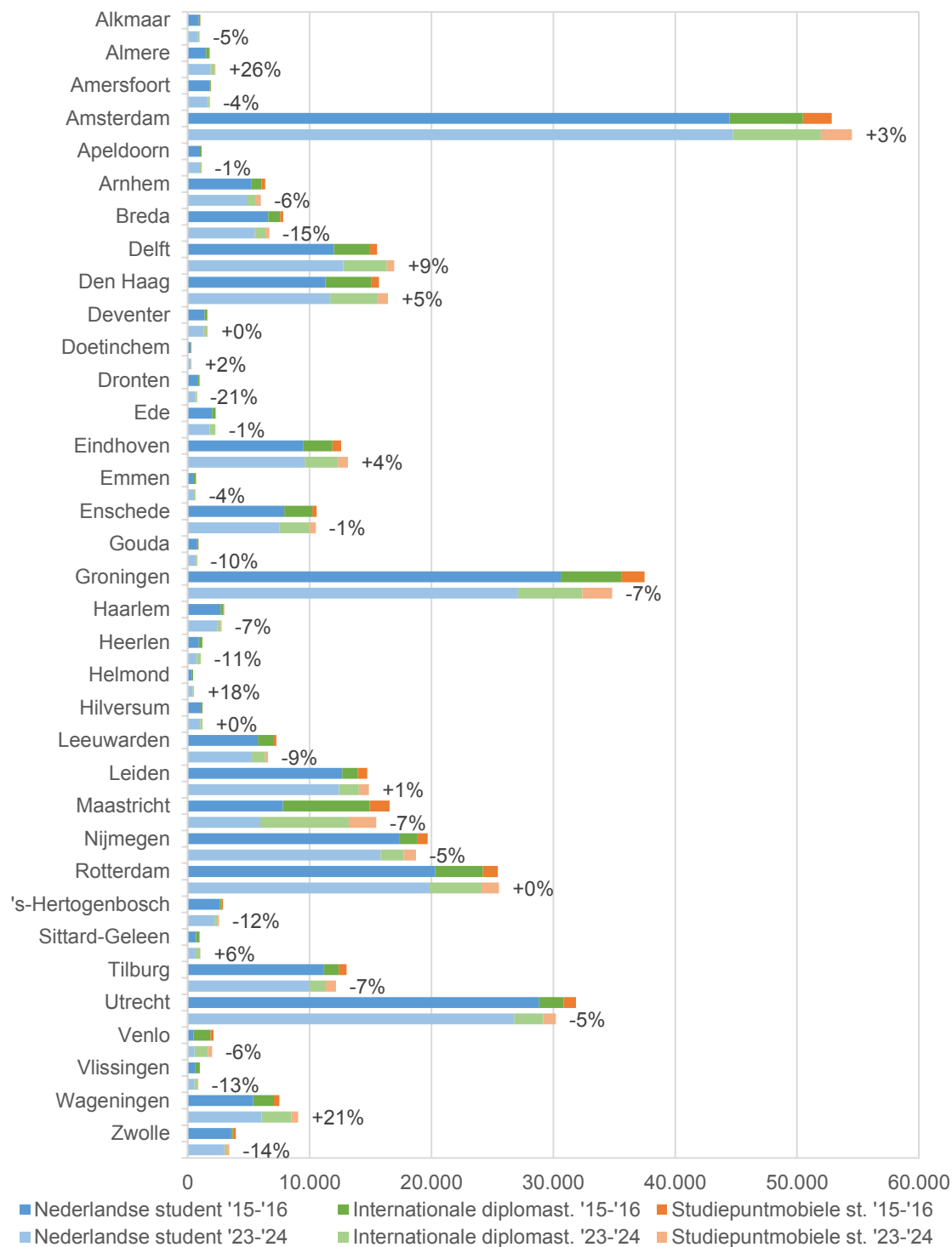
Figuur 6.10 geeft inzicht in de ontwikkeling van het aantal internationale studenten per studiestad. Van de steden met minstens 500 studiepuntmobiele studenten vallen Maastricht, Groningen, Den Haag, Nijmegen en Tilburg op met een verwachte toename van 25 procent of meer in de komende 8 jaar. Bij de internationale diplomastudenten wordt de grootste relatieve groei verwacht in Leiden en Wageningen van de steden met minstens 500 internationale diplomastudenten. Ook de meeste andere steden laten een groei zien met uitzondering van Arnhem, Breda en Venlo.

Figuur 6.10: Ontwikkeling van het aantal internationale studenten t.o.v. collegejaar '15-'16 naar type student en studiestad, collegejaar '23-'24 (bron: Apollo 2016, ABF Research)

Figuur 6.11 geeft door de combinatie van Nederlandse en internationale diplomastudenten samen met de studiepuntmobiele studenten een compleet beeld van de ontwikkeling van het aantal uitwonenden in een stad. Bij de steden met minstens 2.000 uitwonende studenten wordt de grootste relatieve groei voorspeld in Wageningen en de grootste krimp in Breda en Zwolle.

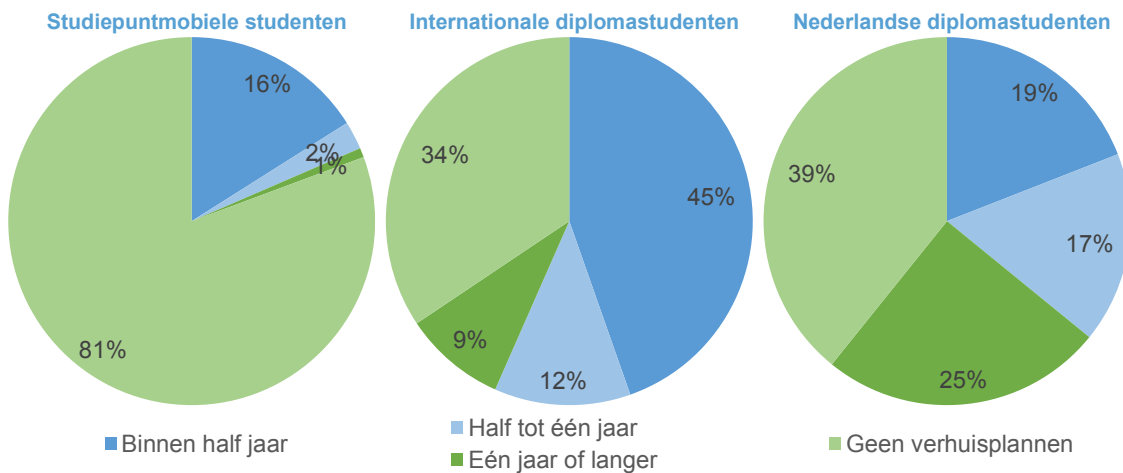
Figuur 6.11: Aantal uitwonende studenten naar type student en woonstad, collegejaar '15-'16 en '23-'24, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' (bron: Apollo 2016, ABF Research)

6.5 Verhuiscgenigheid & woonwensen

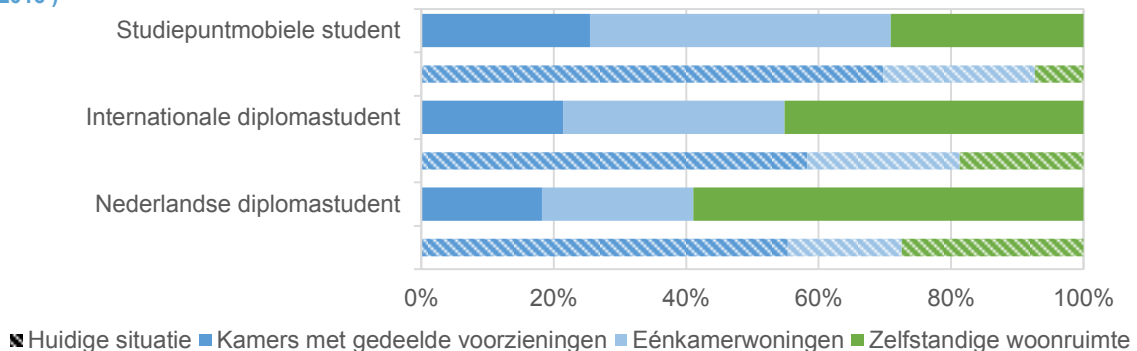
Figuur 6.12 laat zien dat studiepuntmobiele studenten zelden verhuisplannen hebben binnen de periode dat ze in Nederland verblijven. Internationale diplomastudenten wensen met 45 procent opvallend vaak binnen een halfjaar te verhuizen.

Figuur 6.12: Verhuisplannen studenten naar verhuistermijn en type student, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

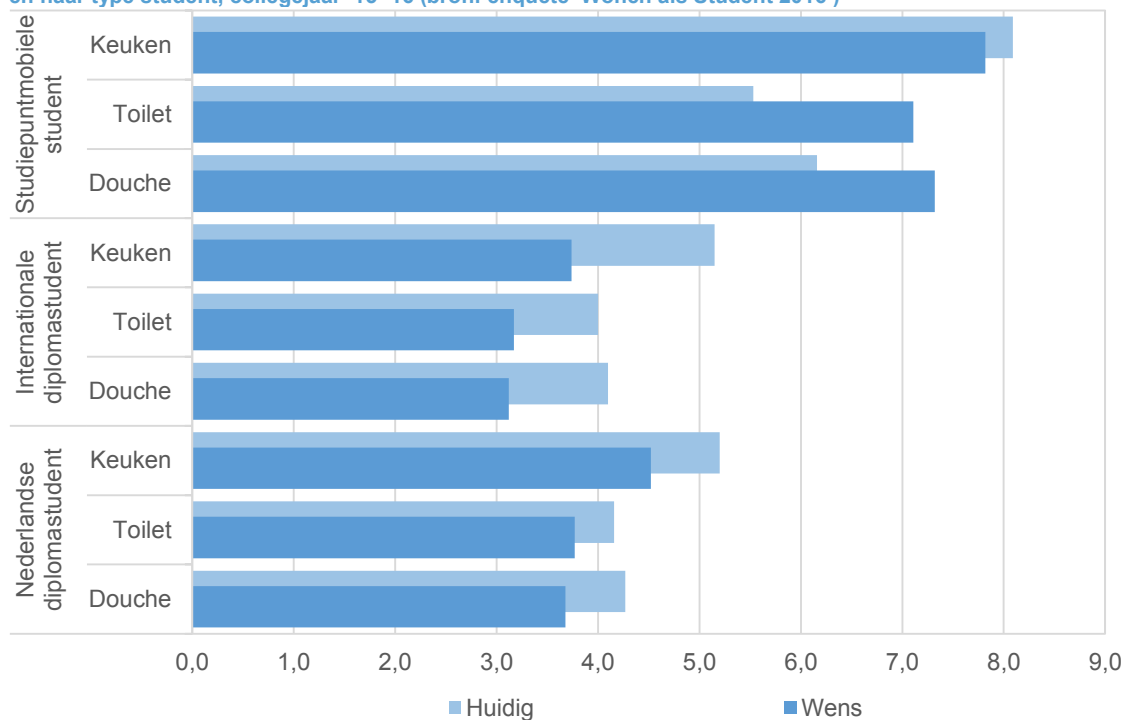
In figuur 6.13 is te zien dat het huidige type woonruimte van studiepuntmobiele studenten minder aansluit bij de woonwensen dan dat van de diplomastudenten. 7 op de 10 van deze studenten is in een kamer met gedeelde voorziening gehuisvest. Driekwart van de studenten wil echter een woonruimte met meer zelfstandigheid. 86 procent van de studiepuntmobiele studenten heeft een gemeubileerde kamer. Dit komt redelijk in de buurt van de 92 procent die een gemeubileerde kamer wenst te hebben. De internationale diplomastudenten wonen iets minder vaak in een zelfstandige woonruimte dan de Nederlandse studenten, maar wensen hier ook iets minder vaak te wonen. Het verschil tussen de huidige en gewenste situatie is voor beide groepen diplomastudenten vergelijkbaar.

Figuur 6.13: Gewenste type woonruimte naar type student, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

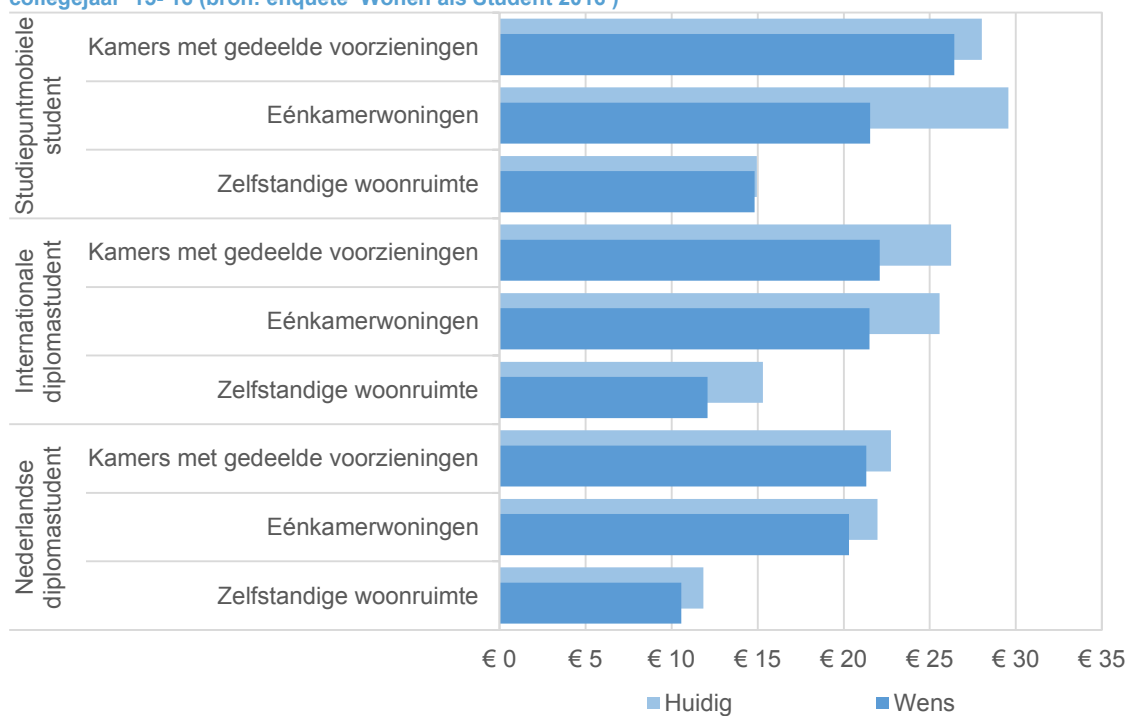
Figuur 6.14 toont aan dat diplomastudenten op kamers met gedeelde voorzieningen de voorzieningen met minder personen wensen te delen dan dat zij nu doen. Opvallend is dat studiepuntmobiele studenten de voorzieningen al met meer mensen delen dan de diplomastudenten en bovendien toilet en keuken met nog meer personen zouden willen delen.

Figuur 6.14: Gemiddeld gewenst aantal huisgenoten bij kamers met gedeelde voorzieningen voor keuken, toilet en naar type student, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

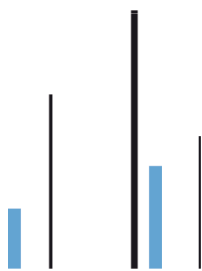
Figuur 6.15 geeft inzicht in het verschil tussen de huidige en gewenste woonlasten. Bij de Nederlandse studenten is dit verschil beperkt. Zowel de studiepuntmobiele studenten als de internationale studenten wensen beduidend minder te betalen.

Figuur 6.15: Totale gewenste woonlasten inclusief bijkomende lasten en vóór aftrek van huurtoeslag en per vierkante meter van voltijdstudenten die binnen één jaar wensen te verhuizen naar gewenst type woonruimte, collegejaar '15-'16 (bron: enquête 'Wonen als Student 2016')

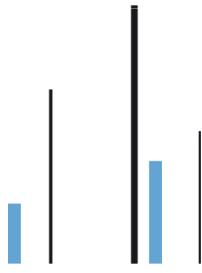

Bijlage A: Begrippenlijst

Besteedbaar inkomen (definitie CBS)	Inkomen met inkomsten uit arbeid, sociale premies, belastingen (-), studiebeurs, huurtoeslag, zorgtoeslag en zorgverzekeringspremie (-).
Besteedbaar inkomen (definitie MS)	Besteedbaar inkomen (definitie CBS) plus studiekosten (-), ouderlijke bijdrage en leningen.
Bijkomende woonlasten	Kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.
Internationale diplomastudenten	Studenten met een buitenlandse nationaliteit en een internationale vooropleiding. Het gaat hierbij alleen om studenten die een regulier onderwijsprogramma volgen (bachelor of master).
Diplomastudenten	Nederlandse en internationale studenten die, in tegenstelling tot studiepuntmobiele studenten, een volledig bachelor- of mastertraject volgen.
Doorstromers	Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken in de stad.
Frictieleegstand	Woningen die tijdelijk leegstaan als gevolg van verhuizing, verkoop of verbouwing.
Eénkamerwoning	Eénkamerwoning met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken).
Kamer met gedeelde voorzieningen	Kamer (met gedeeld gebruik van sanitair en/of keuken).
Primaire doelgroep	De groep studenten die woont in de stad waar ook de studie wordt gevolgd.
Secundaire doelgroep	De groep studenten die uitwonend is in een stad, maar in een andere stad de studie volgt.
Spanningsindicator	Het verschil tussen het huidige aantal uitwonende studenten in een stad (als indicatie voor de voorraad) en het aantal studenten dat in de stad wil wonen (als indicatie voor de gewenste voorraad). Het aantal studenten dat in de stad wil wonen is bepaald door het huidige aantal uitwonende studenten te nemen en daarbij de studenten op te tellen die binnen een half jaar naar de stad wensen te verhuizen en de studenten die binnen een half jaar willen verhuizen of klaar zijn met studeren ervan af te trekken.
Starters	Thuiswonende studenten die woonruimte zoeken in de stad.

Studiepuntmobiele studenten	Studenten die bij een internationale onderwijsinstelling staan ingeschreven en een verkort programma aan een Nederlandse hogeronderwijsinstelling volgen. Deze groep is ook wel bekend als short stay-studenten.
Stad	Stad waar een hogeschool of universiteit is gevestigd. En voor een student de stad waar de studie wordt gevolgd.
Thuiswonend	Student wonend bij de ouders of verzorgers.
Type woonruimte	Onderscheid naar kamers met gedeelde voorzieningen, éénkamerwoning en zelfstandige woonruimten.
Uitwonend	Student niet wonend bij de ouders of verzorgers.
Verhuisgeneigdheid	Wens om binnen één jaar te verhuizen.
Verlaters	Uitwonende studenten van binnen de stad die woonruimte zoeken buiten de stad.
Vestigers	Uitwonende studenten van buiten de stad die woonruimte zoeken in de stad.
Woonquote	Woonlasten gedeeld door het inkomen. Dit geeft een indicatie van de zwaarte van de woonlasten ten opzichte van het inkomen voor een student. Er is gerekend met een macro-woonquote, oftewel de gemiddelde woonlasten zijn gedeeld door het gemiddelde inkomen. De definitie van de woonquote is niet vergelijkbaar met andere onderzoeken, omdat de woonquote met een andere definitie van zowel het inkomen als de woonlasten is berekend.
Woonsituatie	De woonsituatie van een student geeft aan of deze uitwonend, thuiswonend of internationaal is (en of de woonruimte zich binnen of buiten de studiestad bevindt).
Zelfstandige woonruimte	Een zelfstandige woonruimte (eventueel bewoond met partner en/of kinderen). Dit kan huur of koop zijn.

Bijlage B: Toelichting en terugblik op de cijfers door de jaren heen

Zoals beschreven in de inleiding wordt de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting jaarlijks uitgevoerd. De gegevens van een nieuw collegejaar worden gebruikt om nieuwe prognoses te bepalen. Hierbij wordt opnieuw gekeken wat de trends in het onderwijs zijn en welke beleidseffecten verwacht mogen worden. Dit moment wordt tevens aangegrepen om het prognosemodel verder te verbeteren. Deze jaarlijkse cyclus geldt zowel voor de nationale referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap als de regionale prognoses die uit het Apollo-model volgen. De nieuwe gegevens en aanpassingen in de rekenmodellen leiden tot verschuivingen in de prognoses van jaar op jaar. In deze bijlage worden de verschuivingen in beeld gebracht.

Studentenpopulatie

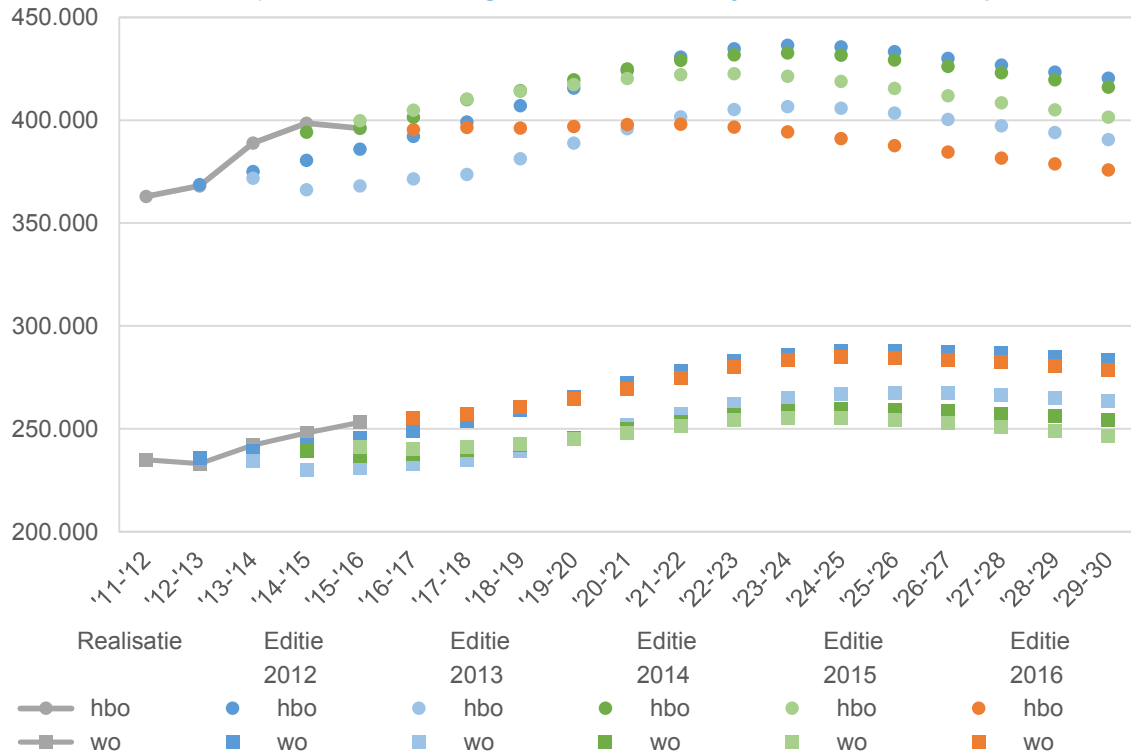
Aangezien voor het collegejaar '15-'16 de studentaantallen feitelijk bekend zijn, kunnen deze gegevens vergeleken worden met de ramingen van de afgelopen jaren. Voor het hbo blijkt dat het aantal studenten in collegejaar '15-'16 is onderschat bij de referentieramingen van 2012 en 2013. De raming van 2014 komt nagenoeg exact overeen en bij de raming van 2015 is sprake van een beperkte overschatting. Bij het universitair onderwijs blijkt dat het aantal studenten ieder jaar is onderschat. Sinds 2013 is deze onderschatting steeds kleiner geworden. Opvallend is dat de raming van 2012 met een afwijking van 8.000 studenten voor het collegejaar '15-'16 het dichtst bij de realisatiecijfers in de buurt komt. De raming van 2016 lijkt zeer sterk op de raming van 2012.

Structureel lijkt er in de referentieraming van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap sprake te zijn van een onderschatting van het aantal studenten. Het ministerie geeft aan dat de schattingen van de afgelopen jaren minder goed zijn geweest vanwege een grote afwijking bij de raming van het boeggolfeffect. Vanwege de aangekondigde invoering van het nieuwe leenstelsel was het uitgangspunt dat veel jongeren die in collegejaren '12-'13 en '13-'14 hun havo- of vwo-diploma hebben gehaald in plaats van eerst een tussenjaar te nemen direct zijn gaan studeren om nog binnen het oude leenstelsel te vallen. Dit heeft in eerste instantie een tijdelijke stijging van het aantal eerstejaars als gevolg en na de invoering van het studievoorschot juist een tijdelijke daling. Als bijvoorbeeld de stijging door het boeggolfeffect in de realisatiejaren wordt overschat, dan wordt een te klein deel van de gerealiseerde groei gezien als duurzame lange termijn groei die ook terugkomt in de trends die in de prognoses worden doorgetrokken. Nu de invoering van het studievoorschot heeft plaatsgevonden hoeft het boeggolfeffect niet langer ingeschat te worden en verwacht het ministerie dat de referentieraming een betere inschatting zal geven van de aantallen die gerealiseerd zullen worden.

De referentieraming van 2016 is de meest recente referentieraming en vormt de basis van de prognoses in dit rapport. De referentieraming van dit jaar is, zoals te zien in figuur B.1, op de lange termijn ten opzichte van de raming uit 2015 voor hbo-studenten naar beneden en voor universitaire naar boven bijgesteld. De verwachte groei van hbo-studenten voor de komende 8 jaar is met 27.000 studenten verlaagd en bij

universitaire studenten met 28.000 studenten verhoogd. Dit betekent dat de prognoses voor het totaal aantal studenten nagenoeg gelijk zijn gebleven. Dit is opvallend gezien de structurele onderschatting.

Figuur B.1: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar versie referentieraming en type onderwijsinstelling, '11-'12 tot en met '23-'24 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, DUO en CBS)

Tabel B.1 laat zien dat de toename van het aantal studenten de laatste jaren bij iedere prognose voor de periode '15-'16 tot en met '23-'24 naar beneden is bijgesteld. De groei tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 is in de nieuwste prognose met 1.000 studenten per jaar naar beneden bijgesteld ten opzichte van de prognose uit 2015.

Tabel B.1: Toename van het aantal studenten, primaire doelgroep en secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '15-'16 per editie raming, collegejaar '23-'24, trendscenario bij editie 2012 en 2013, gemiddelde trendscenario en SV scenario bij editie 2014 en 2015 en gemiddelde scenario 'weinig effect' en scenario 'veel effect' bij editie 2016 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Apollo, ABF Research, 2012 tot en met 2016)

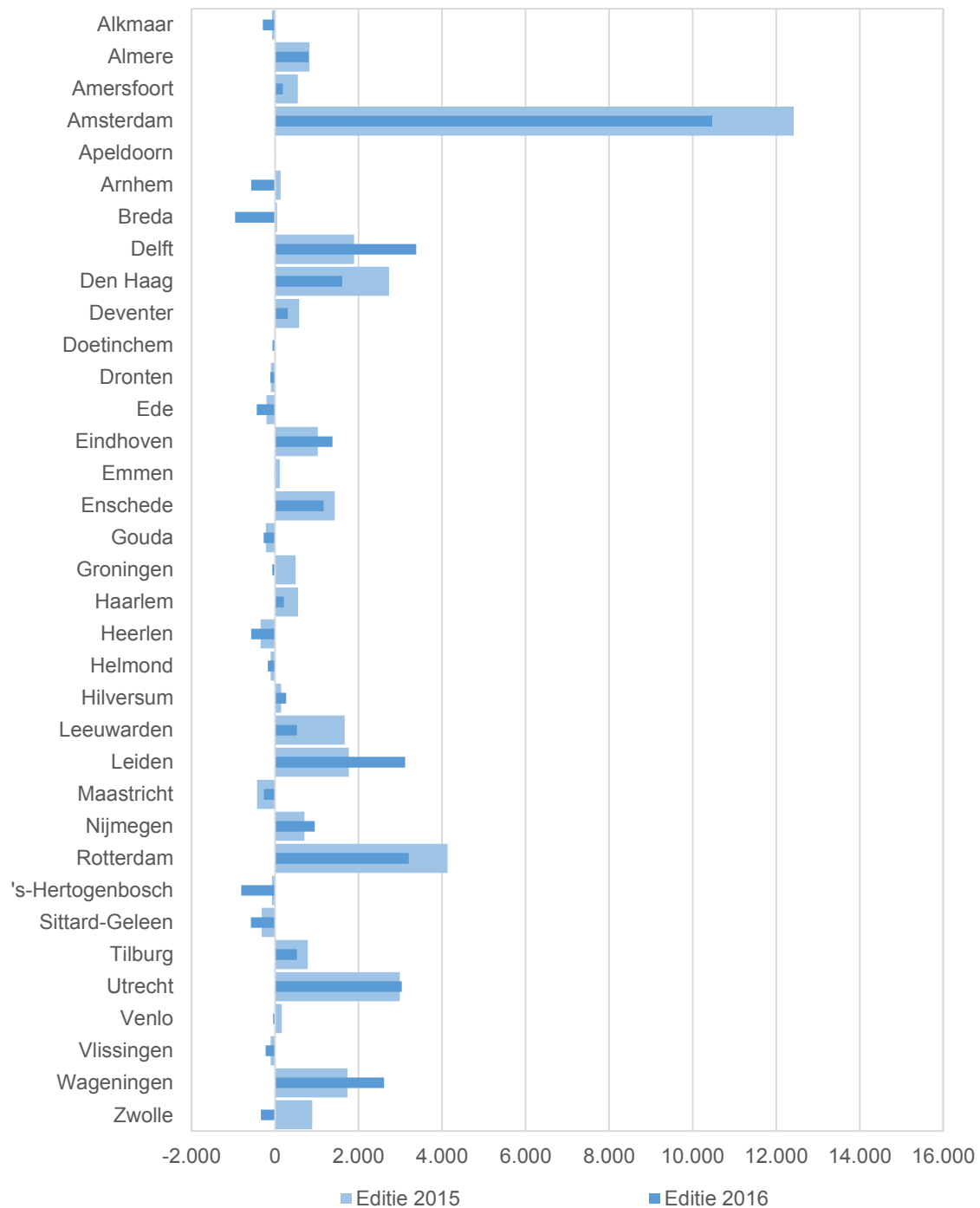
	Editie 2012	Editie 2013	Editie 2014	Editie 2015	Editie 2016
Aantal studenten	91.000	73.000	60.000	36.000	27.000
Primaire doelgroep	39.000	30.000	15.000	7.000	-9.000
Secundaire doelgroep	23.000	19.000	17.000	7.000	2.000

Stadesteden

Om de landelijke referentieramingen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap te vertalen naar de diverse stadesteden is gebruik gemaakt van het rekenmodel Apollo (zie paragraaf 1.2). De verwachte ontwikkeling van het aantal studenten tussen de collegejaren '15-'16 en '23-'24 laat voor de meeste steden een vergelijkbaar beeld zien met de prognoses van 2015. In steden met een hoog aandeel hbo-studenten zijn de prognoses in de meeste gevallen naar beneden bijgesteld en bij steden met een hoog aandeel universitaire studenten naar boven. Dit sluit aan bij de bijstelling van de ontwikkeling van het aantal studenten op nationaal niveau in de nieuwste referentieraming.

Figuur B.2 geeft inzicht in de verschillen per stad tussen de ramingen die de afgelopen twee jaar zijn opgesteld. Als er wordt gecorrigeerd voor het verschil in de nationale ontwikkeling van de twee ramingen, dan verschillen alleen Almere, Amersfoort, Apeldoorn, Doetinchem, Hilversum, Vlissingen en Wageningen meer dan 3 procent tussen de raming van 2015 en de raming van 2016. Met uitzondering van Wageningen betreffen dit allemaal kleine studiesteden, waardoor de veranderingen in absolute zin beperkt blijven. De verschuivingen op stedelijk niveau als gevolg van aanpassingen in het prognosemodel Apollo en de beschikbaarheid van gegevens van een nieuw collegejaar zijn dus beperkt.

Figuur B.2: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten t.o.v. collegejaar '15-'16 naar studiestad per versie referentieraming, collegejaar '23-'24 (bron: Referentieraming Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Apollo 2015 en 2016, ABF Research)

Voor het collegejaar '15-'16 zijn de studentaantallen feitelijk bekend en deze gegevens kunnen worden vergeleken met de ramingen van het voorgaande jaren. Tabel B.2 geeft inzicht in de verschillen tussen de prognoses en de realisaties per studiestad. In de steden Almere, Delft, Doetinchem, Haarlem en Hilversum is het verschil meer dan 7 procent. Dit betreffen met uitzondering van Delft steden met minder dan 5.000 studenten. Van de steden met meer dan 5.000 studenten wijken alleen Arnhem, Delft, Leiden en Maastricht meer dan 4 procent af. Als er gekeken wordt naar de absolute verschillen dan vallen Amsterdam, Delft, Leiden, Rotterdam en Eindhoven op met een verschil van meer dan 1.000 studenten.

Tabel B.2: Toename van het aantal studenten volgens DUO-cijfers en Apollo-prognoses t.o.v. collegejaar '14-'15, collegejaar 15-'16 (bron: DUO, CBS en Apollo 2015, ABF Research)

	Toename 15-'16 t.o.v. '14-'15		Verschil DUO en prognose 2015	
	DUO	Prognose	Absoluut	Relatief
Alkmaar	-110	0	110	3%
Almere	400	170	-230	-10%
Amersfoort	-140	50	200	7%
Amsterdam	-3.050	-820	2.230	2%
Apeldoorn	40	0	-30	-5%
Arnhem	710	-10	-720	-7%
Breda	-160	170	320	2%
Delft	1.620	-470	-2.090	-9%
Den Haag	-110	160	270	1%
Deventer	50	70	20	0%
Doetinchem	-50	-10	40	11%
Dronten	70	0	-70	-4%
Ede	-80	-10	60	2%
Eindhoven	1.200	160	-1.030	-4%
Emmen	-50	-10	40	2%
Enschede	210	-150	-360	-1%
Gouda	-30	-10	20	2%
Groningen	250	-740	-990	-2%
Haarlem	-410	-30	370	7%
Heerlen	-160	-60	100	2%
Helmond	10	10	10	1%
Hilversum	-410	10	420	40%
Leeuwarden	-160	60	220	1%
Leiden	1.360	-450	-1.810	-6%
Maastricht	580	-330	-910	-5%
Nijmegen	570	-370	-940	-2%
Rotterdam	1.250	-370	-1.620	-3%
's-Hertogenbosch	70	240	170	1%
Sittard-Geleen	-220	-80	140	3%
Tilburg	240	-280	-520	-2%
Utrecht	-190	-860	-670	-1%
Venlo	90	110	20	0%
Vlissingen	10	60	50	1%
Wageningen	80	30	-50	-1%
Zwolle	-140	-40	100	1%
Overig	-660	120	780	24%
Totaal	2.680	-3.680	-6.360	-1%

De prognoses sloten de afgelopen jaren niet voor alle steden aan bij de verwachtingen van gemeenten en onderwijsinstellingen. Per stad zijn hiervoor verschillende verklaringen. Deze verschillen tussen de prognoses en de lokale verwachtingen en de verklaringen hiervoor zijn met verschillende gemeenten en studentenhuysvesters besproken. De belangrijkste verklaringen voor de verschillen zijn:

1. Doordat de nationale referentieraming als basis wordt gebruikt komt de nationale onderschatting ook terug in de studentensteden. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap geeft aan, zoals aan het begin van deze bijlage besproken, dat de schattingen van de afgelopen jaren minder goed zijn geweest vanwege een grote afwijking bij de raming van het boeggolfeffect. Nu de invoering van het studievoorschot heeft plaatsgevonden hoeft het boeggolfeffect niet langer ingeschat te worden en verwacht het ministerie dat de referentieraming een betere inschatting zal geven van de aantallen die gerealiseerd zullen worden.
2. In een prognose wordt er gekeken naar de ontwikkelingen die de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden en deze worden simpel gezegd naar de toekomst doorgetrokken (geëxtrapoleerd). Naast trends wordt er in de prognoses van de Monitor Studentenhuisvesting rekening gehouden met de onderwijsdeelname aan vooropleidingen. Deze worden onder andere beïnvloed door demografische ontwikkelingen. Voor alle steden vindt deze berekening op dezelfde manier plaats. In de prognoses wordt geen rekening gehouden met nieuwe of gestopte opleidingen en plannen van steden en onderwijsinstellingen. Veranderingen van die aard zijn niet eenduidig in beeld en de effecten hiervan zijn lastig objectief te kwantificeren. Dit betekent dat de prognoses niet de ambities weergeven, maar een trend.
3. Studiepuntmobile studenten zijn in voorgaande jaren niet meegenomen terwijl deze studenten wel onderdeel uitmaken van het lokale beeld over de studentenpopulatie en studentenhuisvesting. Dit jaar is deze groep studenten aan de monitor toegevoegd om een completer beeld te schetsen.
4. Niet door overheid bekostigd onderwijs wordt niet meegenomen in deze monitor. Voor sommige steden is deze groep studenten wel beeldbepalend.

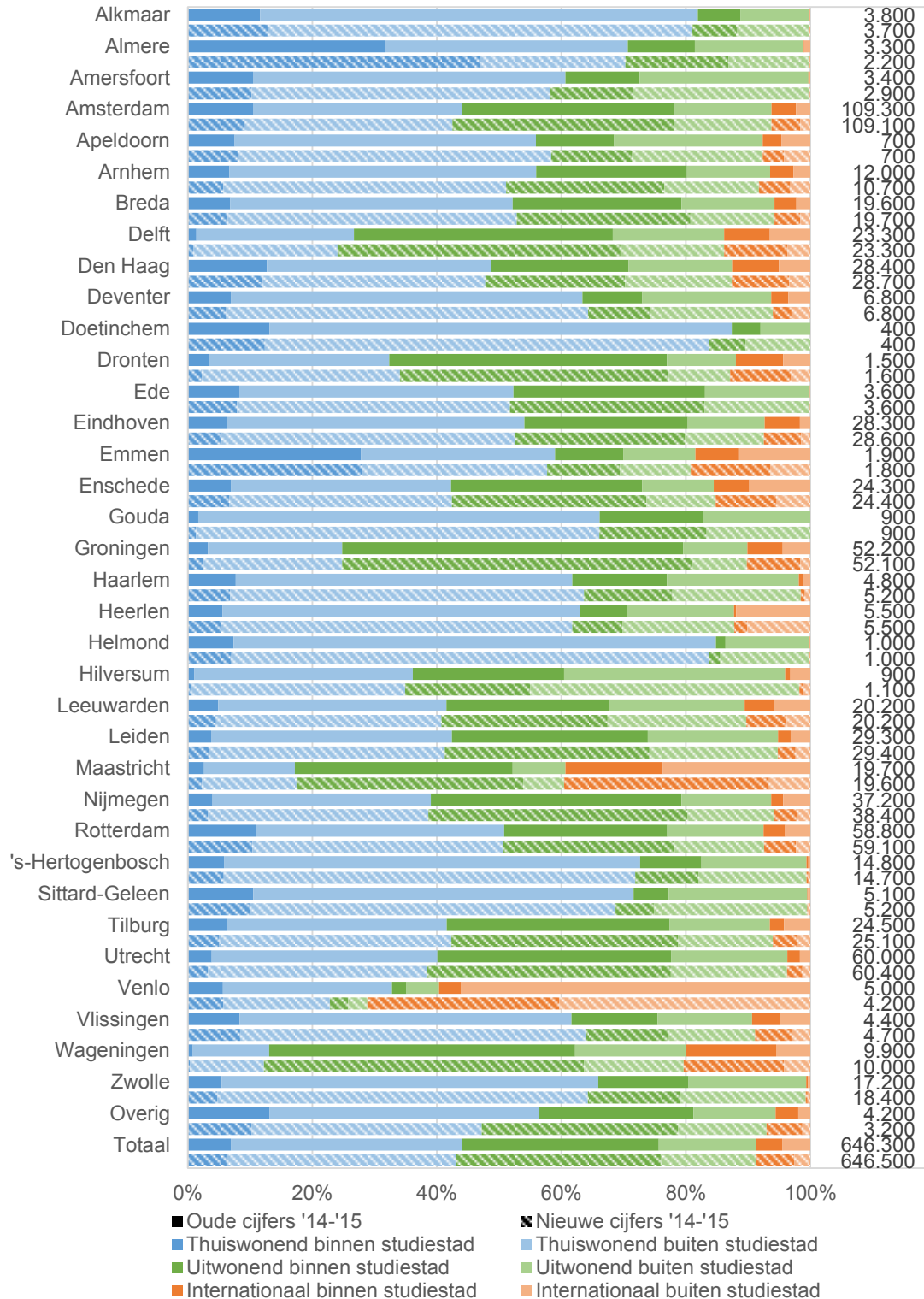
Woonsituatie

Het aantal studenten voor realisatiejaren was in voorgaande edities gebaseerd op gegevens van DUO waarbij de studiestad werd geschat op basis van de onderwijsinstelling, opleiding en de stad waar de student woont. Voor onderwijsinstellingen die in één stad gevestigd waren was de studiestad duidelijk. Hetzelfde geldt voor opleidingen die slechts bij één vestiging beschikbaar waren van onderwijsinstellingen met meerdere vestigingssteden. Er waren echter ook opleidingen bij één onderwijsinstelling in meerdere steden. Dit geldt voor ongeveer 17 procent van alle studenten. In dit geval werd als studiestad de stad geselecteerd het dichtstbij de woonlocatie van de student.

Dit jaar heeft DUO extra gegevens over de studiestad verstrekt voor de collegejaren '13-'14 tot en met '15-'16 en is voor nagenoeg alle studenten bekend waar zij woonachtig op basis van gegevens van het CBS. Op basis hiervan is een zuiverdere telling beschikbaar van het aantal studenten per stad en of studenten binnen of buiten de studiestad wonen. Dit heeft, zoals te zien in figuur B.3, verschuivingen tussen de studiesteden en de woonsituatie als gevolg. In Almere, Amersfoort, Arnhem en Venlo betekent dit een bijstelling van meer dan 300 studenten naar beneden. Bij Haarlem, Nijmegen, Tilburg, Utrecht en Zwolle is het aantal studenten met minstens 300 studenten naar boven bijgesteld. In Maastricht en Venlo is het aantal internationale studenten dat binnen de studiestad woont naar boven bijgesteld ten koste van het aantal

internationale studenten dat buiten de studiestad woont. Deze verschuiving heeft ook in andere steden plaatsgevonden, maar is minder goed zichtbaar door de beperkte omvang van het aantal internationale studenten. De correctie van buiten naar binnen de studiestad woonachtig heeft te maken met het feit dat voor een selectieve groep de stad waar men woonachtig is niet bekend was. Met terugwerkende kracht bleken bijna al deze studenten in de studiestad te wonen.

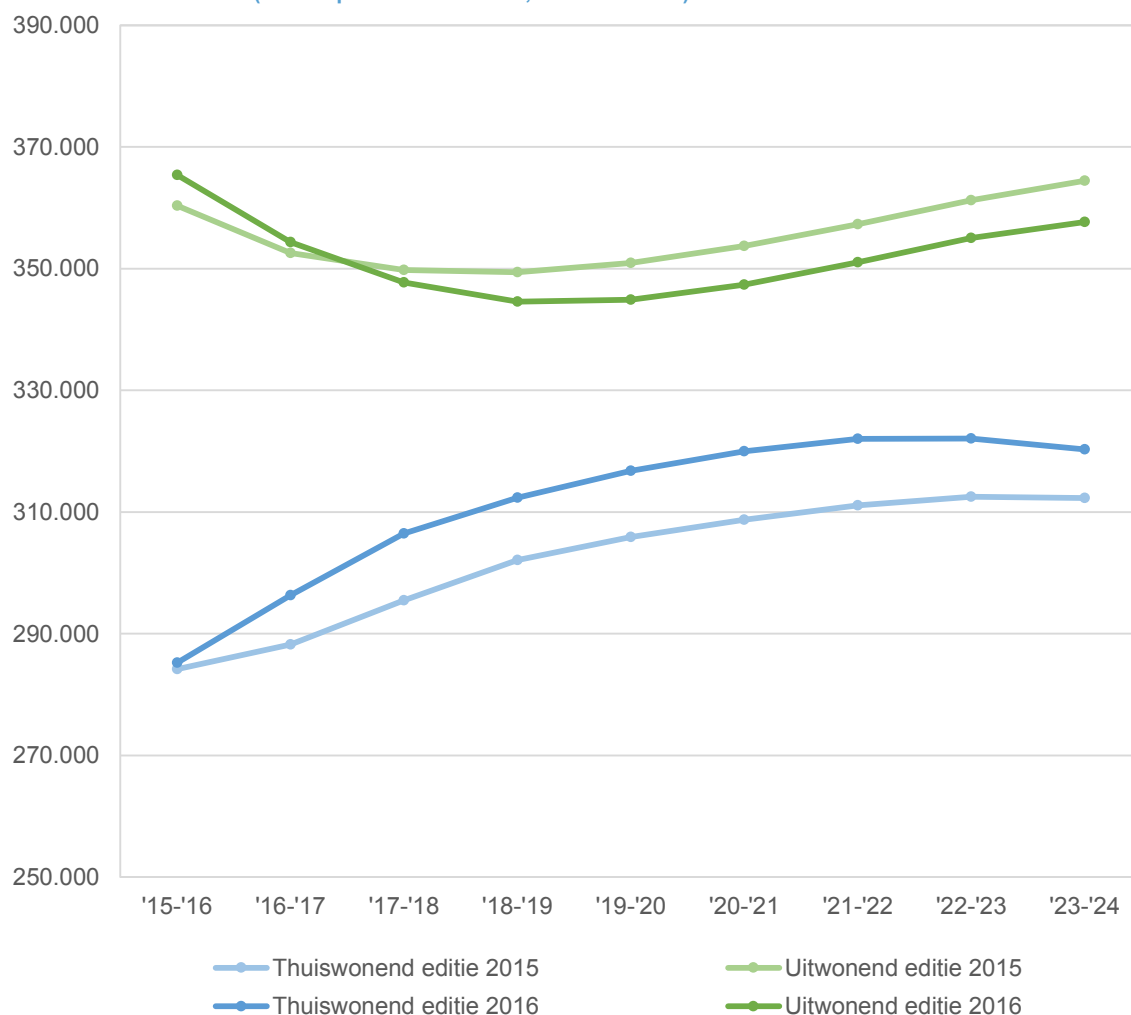
Figuur B.3: Aandeel voltijdstudenten naar woonsituatie en editie raming, collegejaar '14-'15 (bron: DUO en CBS)

De ontwikkeling van het aantal thuis- en uitwonenden laat in de ramingen van 2015 en 2016 een in hoofdlijnen vergelijkbaar beeld zien (zie figuur B.4). Voor deze vergelijking is er voor de raming van 2015 het gemiddelde van het trendscenario en het SV-scenario gebruikt en voor de raming van 2016 het gemiddelde van de scenario's 'weinig effect' en 'veel effect'. In de nieuwste raming ligt het aandeel uitwonenden in collegejaar '23-'24 1,1 procentpunt lager dan in de raming van 2015. Het verschil komt hoofdzakelijk doordat er uitgegaan wordt van een groter effect van de invoering van het studievoorschot.

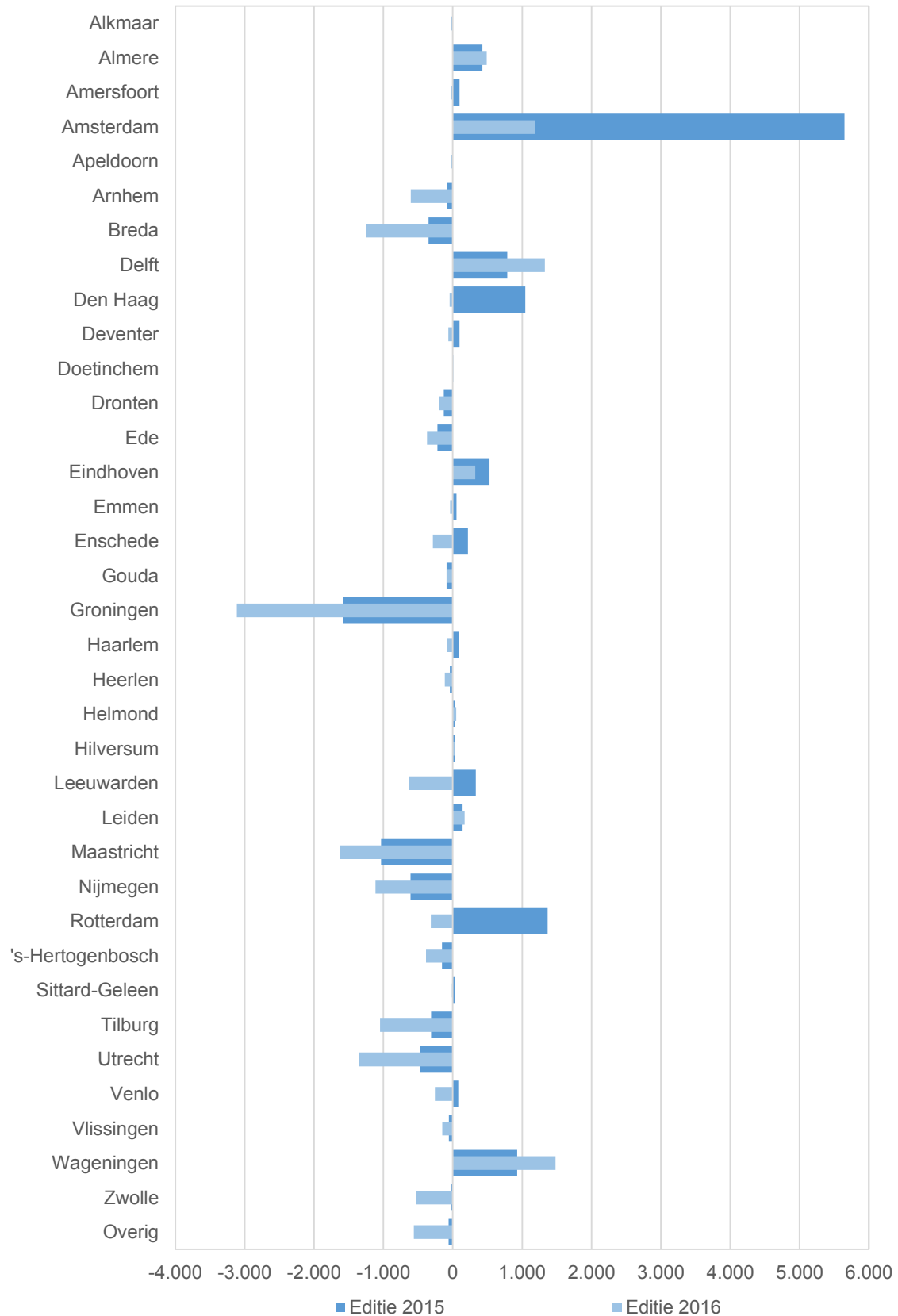
Figuur B.4: Ontwikkeling van het aantal voltijdstudenten naar woonsituatie en per editie raming, collegejaren '15-'16 tot en met '23-'24, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' editie 2016 en trendscenario en SV-scenario editie 2015 (bron: Apollo 2015 en 2016, ABF Research)

Woonsteden

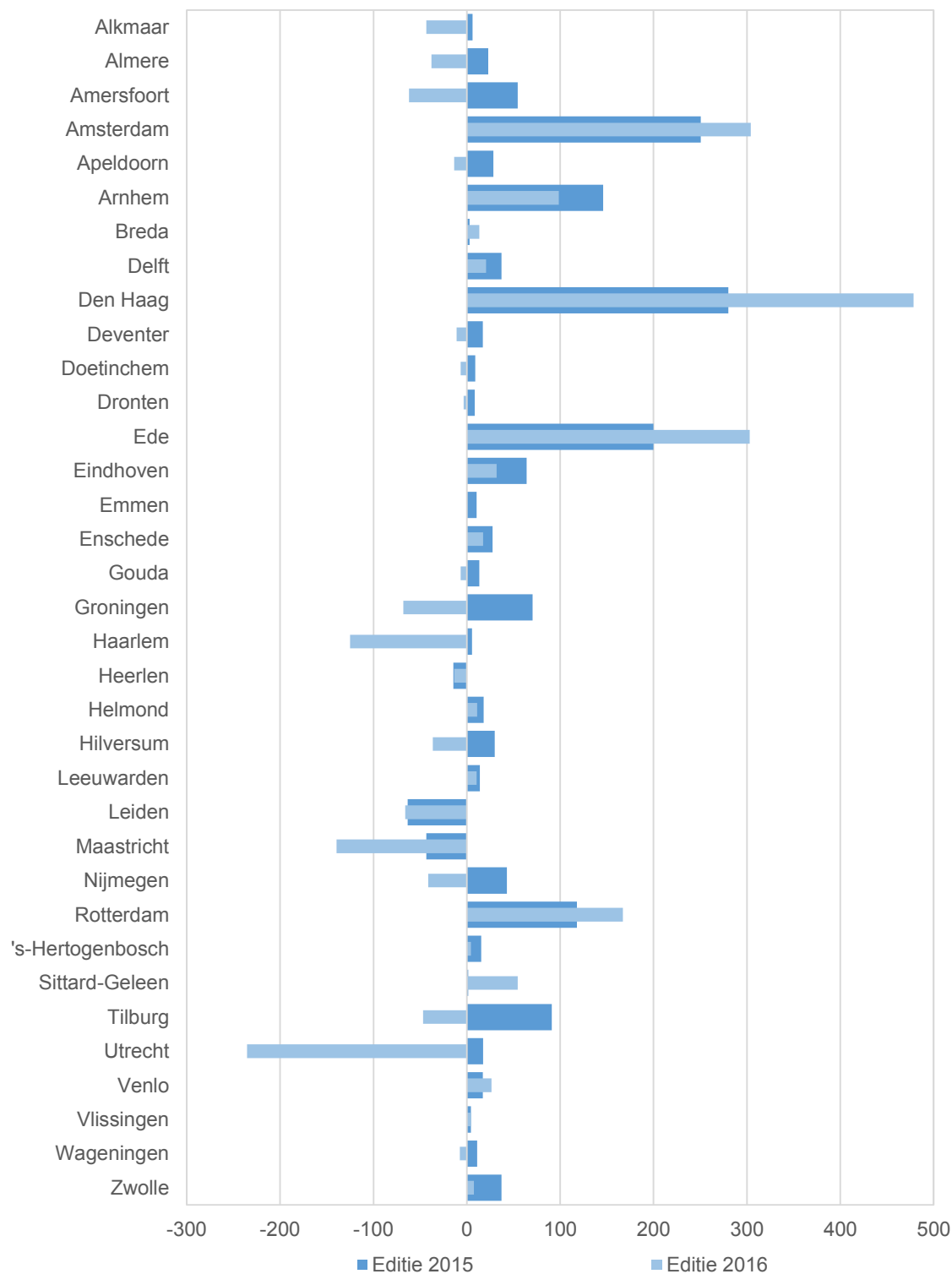
Op nationaal niveau laat het aandeel thuis- en uitwonenden een kleine verschuiving naar meer thuiswonenden zien tussen de ramingen van 2015 en 2016. Uit figuur B.5 blijkt dat op het niveau van de steden deze daling met uitzondering van de steden Delft en Wageningen ook terug te zien is bij de primaire doelgroep. Delft en Wageningen wijken af doordat de groei van het aantal studenten in deze twee steden ook naar boven is bijgesteld. Verschil in omvang van de verschuivingen per stad worden veroorzaakt door het nieuwe collegejaar voor de bepaling van de trends en door correcties van de woonsituatie in de bestaande situatie.

Figuur B.5: Ontwikkeling van de primaire doelgroep t.o.v. collegejaar '15-16 naar woonstad per editie raming, collegejaar '23-'24, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' editie 2016 en trendscenario en SV-scenario editie 2015 (bron: Apollo 2015 en 2016, ABF Research)

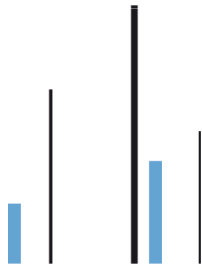

Figuur B.6 laat verschillen zien tussen de raming van 2015 en 2016 wat betreft de omvang van de secundaire doelgroep per stad. Door de kleinere aantallen heeft de correctie van de woonsituatie in de gerealiseerde jaren een grotere invloed op trend of het aantal toe- of afneemt en de omvang van de toe- of afname.

Figuur B.6: Ontwikkeling van de secundaire doelgroep t.o.v. collegejaar '15-16 naar woonstad per editie raming, collegejaar '23-'24, gemiddelde scenario's 'weinig effect' en 'veel effect' editie 2016 en trendscenario en SV-scenario editie 2015 (bron: Apollo 2015 en 2016, ABF Research)

Bijlage C: Vragenlijst

Introductie

Beste Student,

Hartelijk welkom bij ons onderzoek naar de woonwensen van studenten. Dit onderzoek maakt deel uit van de jaarlijkse update van de Landelijke Monitor Studentenhuisvesting. Met deze monitor wordt in kaart gebracht hoe studenten nu wonen en hoe ze willen wonen. De antwoorden die jij geeft worden gebruikt om te bepalen waar behoefte is aan wat voor studentenhuisvesting.

Doelgroep

Het maakt niet uit of je voltijd of deeltijd studeert, en of je eerstejaars bent die thuis woont of dat je al een eigen gezin met kinderen hebt. Voor ons onderzoek kijken we naar alle studenten en daarom telt alleen dat je op dit moment een opleiding volgt aan een hogeschool of universiteit.

Belangrijk

Wij proberen met deze vragenlijst de woonwensen van studenten in kaart te brengen. Om de enquête en de resultaten eenvoudig te houden wordt ervan uitgegaan je slechts aan 1 instelling in 1 stad een opleiding volgt. Als dit niet zo is, maak dan voor jezelf een keuze vanuit welke instelling en stad je de vragenlijst wilt invullen.

Vragen?

Als je een vraag hebt, kijk dan bij de veel gestelde vragen. Staat het antwoord op jouw vraag er niet bij? Stuur ons dan een email.

Opleiding

5. Volg je een opleiding (inclusief promotie etc.) aan een hogeschool of universiteit?

- Ja, aan een hogeschool
- Ja, aan een universiteit
- Nee, ik ben recent afgestudeerd / gestopt aan een hogeschool
- Nee, ik ben recent afgestudeerd / gestopt met een universitaire opleiding
- Nee, ik studeer niet aan een hogeschool of universiteit

[Naar vraag 61]

6. Ben je gestopt of afgestudeerd? [Tonen als vraag 5=3|4]

- Gestopt
- Afgestudeerd

7. Wanneer was dit? [Tonen als vraag 5=3|4]

- Eerder dan augustus 2015
- Augustus 2015
- -----
- April 2016

Persoonskenmerken

8. Wat is je geboortjaar?

- 1985 of eerder
- -----
- 2001 of later

9. Wat is je geslacht?

- Man
- Vrouw

10. Heb je in Nederland je vooropleiding gevolgd?

- Ja
- Nee

11. In welk continent heb je je vooropleiding gevolgd? [Tonen als vraag 10=2]

- Afrika
- Azië
- Europa
- Noord- en Zuid-Amerika
- Oceanië
- Weet ik niet

12. In welk land heb je je vooropleiding gevolgd? [Tonen als vraag 10=2]

- [Landenlijst continent o.b.v. vraag 11]

13. Wat was voor jou de belangrijkste reden om in Nederland te studeren? [Tonen als vraag 10=2]

- Ik kon deze opleiding niet in mijn eigen land volgen
- De kwaliteit van de door mij gewenste opleiding
- De goede perspectieven op de arbeidsmarkt
- Familie en/of vrienden in Nederland

Studiekenmerken

Je hebt recent je opleiding beëindigd, vul de volgende vragen over de opleiding in alsof je in je laatste fase van je recent beëindigde studie zit. [Tonen als vraag 5=3|4]

14. Hoe heet de hogeschool / universiteit waar je studeert?

Als je aan meerdere instellingen tegelijk studeert, kies dan de instelling met de opleiding waaraan je de meeste tijd besteedt.

- Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten
- _ _ _ _
- Wageningen University
- Anders, namelijk: _ _ _ _

15. In welke stad studeer je? *[Alleen de steden waar de aangegeven onderwijsinstelling is gevestigd en de open antwoordcategorie worden getoond]*

Als je in meerdere steden tegelijk studeert, kies dan de stad met de opleiding waaraan je de meeste tijd besteedt. Als je deelneemt aan een stage of uitwisseling buiten Nederland, kies dan de stad waar je normaal de opleiding volgt.

- Alkmaar
- _ _ _ _
- Zwolle
- Andere stad, namelijk: _ _ _ _

16. Wat voor type opleiding volg je?

- Voltijd
- Deeltijd
- Duaal (combinatie van leren en werken)
- Promotie
- Postdoc
- Gedeeltelijk programma in Nederland (o.a. short stay studenten)

17. Via welke gelegenheid studeer je in Nederland? [Tonen als vraag 16=6]

- Erasmus+ programma
- Ander programma voor uitwisseling
- Ik studeer hier op eigen gelegenheid

18. Voor hoeveel maanden volg je een gedeeltelijk programma in Nederland? *[Tonen als vraag 16=6]*

- Maanden totaal: _ _
- Maanden nog te gaan: _ _

19. In welke studiefase zit je nu? *Meerdere antwoorden mogelijk. [Tonen als vraag 16=1|2|3|6]*

- Propedeuse
- Bachelor (vervolg)
- Master

20. In welk jaar ben je begonnen met je huidige studie? (bachelor en masteropleidingen moeten gezien worden als aparte opleidingen) [Tonen als vraag 16=1|2|3|6]

- Studiejaar 2008 – 2009 of eerder
- Studiejaar 2009 – 2010
- Studiejaar 2010 – 2011
- Studiejaar 2011 – 2012
- Studiejaar 2012 – 2013
- Studiejaar 2013 – 2014
- Studiejaar 2014 – 2015
- Studiejaar 2015 – 2016

21. In welk jaar ben je begonnen met studeren binnen het hoger onderwijs? (neem reeds afgeronde of gestopte opleidingen mee voor de beantwoording van deze vraag) [Tonen als vraag 16=1|2|3|6]

- Studiejaar 2008 – 2009 of eerder
- Studiejaar 2009 – 2010
- Studiejaar 2010 – 2011
- Studiejaar 2011 – 2012
- Studiejaar 2012 – 2013
- Studiejaar 2013 – 2014
- Studiejaar 2014 – 2015
- Studiejaar 2015 – 2016

22. Val je binnen het nieuwe studiefinancieringsstelsel ('studievoorschot')? [Tonen als vraag 16=1|2|3]

- Ja
- Nee

Huidige woonsituatie

Vul vanaf dit moment de vragenlijst in zoals je huidige situatie is. [Tonen als vraag 5=3|4]

23. In welke gemeente woon je?

- In de gemeente [naam opgegeven studiestad in vraag 15]
- In een andere gemeente in Nederland
- In het buitenland
- Weet ik niet

24. In welke provincie woon je?

- Drenthe
- - - - -
- Zuid-Holland
- Weet ik niet

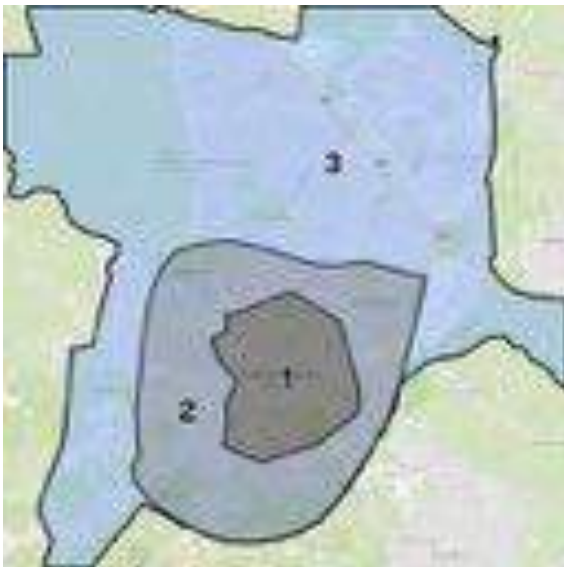

25. In welke gemeente woon je? *[Alleen de gemeenten binnen de geselecteerde provincie uit vraag 24 worden getoond]*

- AA en Hunze
-
- Zwolle
- Weet ik niet

26. Geef op basis van onderstaand kaartje aan waar je woont in de gemeente. Ik woon in: *[Tonen als één van de studiesteden is geselecteerd in vraag 23 of 25]*

[Kaartje afhankelijk van de geselecteerde stad]

27. Wat is je huidige woonsituatie?

- Bij mijn ouders *[Naar vraag 35]*
- Op kamers (met gedeeld gebruik van sanitair en / of keuken)
- Eénkamerwoning met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken)
- In een zelfstandige huurwoning eventueel met partner
- In een zelfstandige koopwoning eventueel met partner *[naar vraag 32]*
- Anders, namelijk: _ _ _ _

28. Van wie huur jij je woonruimte?

- [Naam Kences-deelnemer(s) afhankelijk van opgegeven stad in vraag 23 of 25]*
- Een (andere) woningcorporatie
- Particuliere (commerciële) verhuurder (ook hospita e.d.)
- Op een informele manier (vrienden, familie, onderhuur e.d.)
- Anders, nl_ _ _ _
- Weet ik niet

29. Huur je een woonruimte die door de verhuurder is gemeubileerd? *[Tonen als vraag 16=6]*

- Ja
- Nee

30. Met hoeveel medebewoners (inclusief jezelf) deel je douche, toilet en keuken? Vul het aantal in. [Tonen als vraag 2726 =2|6]

- Douche met (aantal personen, incl. mezelf): _____
- Toilet met (aantal personen, incl. mezelf): _____
- Keuken met (aantal personen, incl. mezelf): _____

31. Hoeveel vierkante meter bedraagt het woonoppervlak van je kamer ongeveer? Exclusief keuken, douche, toilet [Tonen als vraag 27 =2|3|6]

- _____m²

32. Hoeveel vierkante meter bedraagt het woonoppervlak ongeveer? [Tonen als vraag 27 =4|5]

- _____m²

33. Hoeveel betaal je per maand aan wonen?

- Exclusief: ZONDER kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.

- Inclusief: MET kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.

NB. Wat je eventueel terugkrijgt aan huurtoeslag of hypotheekrenteaftrek NIET in mindering brengen.

- Woonlasten exclusief
  - Weet ik niet
  - bedrag per maand: _____
- Woonlasten inclusief
  - Weet ik niet
  - bedrag per maand: _____

34. Ontvang je huurtoeslag of hypotheekrenteaftrek?

[Naar vraag 36]

- Nee
- Ja, maar ik weet niet hoeveel
- Ja (euro per maand): _____

35. Woon je vanwege het nieuwe studiefinanciering stelsel ('studievoorschot') nog bij je ouders? [Tonen als vraag 22=1]

- Ja
- Nee

Vorige woonsituatie

36. Hoe woonde je op je vorige woonadres? [Tonen als vraag 26=2|3|4|5|6]

- Bij mijn ouders
- Op kamers (met gedeeld gebruik van sanitair en / of keuken)
- In een éénkamerwoning met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken)
- In een zelfstandige huurwoning eventueel met partner
- In een zelfstandige koopwoning eventueel met partner
- Anders, namelijk: _____

Verhuiscens

37. Ben je van plan te verhuizen?

- Ja, ik heb het huur-/koopcontract al (bijna) getekend
- Ja, binnen een half jaar
- Ja, over een half jaar tot 1 jaar
- Ja, over meer dan 1 jaar
- Nee, ik ben niet van plan te verhuizen [Tonen als vraag 26 = 2|3|4|5|6] [Naar vraag 40]
- Nee, ik ben niet van plan te verhuizen [Tonen als vraag 26 = 1] [Naar vraag 54]
- Weet ik (nog) niet [Naar vraag 40]

38. Je wilt dus binnen een (half) jaar verhuizen. Ben je al actief op zoek? [Tonen als vraag 37=2|3]

- Ja, ik ben er dagelijks mee bezig en reageer op alles wat ik tegenkom
- Ja, ik zoek regelmatig tussen het nieuwe aanbod
- Nee, ik wacht tot me wat wordt aangeboden
- Nee, daar moet ik nog mee beginnen

39. Vindt deze verhuizing plaats binnen je studietijd? [Tonen als vraag 5=1|2]

- Ja, ik verhuis (waarschijnlijk) nog als student
- Nee, ik verhuis (waarschijnlijk) pas na mijn afstuderen
- Weet ik niet

Gewenste woonsituatie

Of je nu wel of niet wilt verhuizen, je hebt waarschijnlijk wensen ten aanzien van je huisvesting.

40. Waar wil je het liefst gaan wonen?

- In de gemeente [naam opgegeven studiestad in vraag 15]
- In een andere gemeente in Nederland
- In het buitenland
- Weet ik niet

41. In welke provincie wil je gaan wonen? [Tonen als vraag 40=2]

- Friesland
- -----
- Limburg
- Weet ik niet

42. In welke gemeente wil je gaan wonen? [Tonen als vraag 40=2] [Alleen de gemeenten binnen de geselecteerde provincie uit vraag 41 worden getoond]

- AA en Hunze
- -----
- Zwolle
- Weet ik niet

43. Geef op basis van onderstaand kaartje aan waar in de gemeente je zou willen wonen. Ik wil wonen in:
 [Tonen als vraag 40=<studiestad> of vraag 42=<studiestad>]

- Gebied 1
- Gebied 2
- Gebied 3

[Kaartje afhankelijk van de geselecteerde stad]

44. Hoe wil je het liefste wonen?

- Bij mijn ouders [Naar vraag 53]
- Op kamers (met gedeeld gebruik van sanitair en / of keuken)
- Eénkamerwoning met uitsluitend eigen voorzieningen (sanitair en keuken)
- In een zelfstandige huurwoning eventueel met partner
- In een zelfstandige koopwoning eventueel met partner [Naar vraag 46]
- Anders, namelijk: _ _ _ _

45. Wil je een woonruimte huren die door de verhuurder is gemeubileerd? [Tonen als vraag 16=6]

- Ja
- Nee

46. Met hoeveel medebewoners (inclusief jezelf) wil je douche, toilet en keuken delen? Vul het gewenste aantal in. [Tonen als vraag 44=2|6]

- Douche met (aantal personen, incl. mezelf): _ _ _ _
- Toilet met (aantal personen, incl. mezelf): _ _ _ _
- Keuken met (aantal personen, incl. mezelf): _ _ _ _

47. Welke kamergrootte heeft jouw voorkeur? Exclusief keuken, douche en toilet. [Tonen als vraag 44=2|3|6]

- _ _ _ _ m²

48. Welk grootte van het woonoppervlak heeft jouw voorkeur? [Tonen als vraag 44=4|5]

- ____m²

49. Hoeveel wil je per maand betalen aan wonen?

- Exclusief: ZONDER kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.

- Inclusief: MET kosten voor gas, water, elektriciteit, gemeentelijke heffingen, service en internet.

NB: Wat je eventueel terug denkt te krijgen aan huurtoeslag of hypotheekrenteaftrek NIET in mindering brengen

- Woonlasten exclusief
  - Weet ik niet
  - Bedrag per maand: ____
- Woonlasten inclusief
  - Weet ik niet
  - Bedrag per maand: ____

50. Ga je ervan uit dat je huurtoeslag of hypotheekrenteaftrek gaat krijgen?

- Nee
- Ja, maar ik weet niet hoeveel
- Ja, ik reken op (euro per maand): ____

51. Wat is de reden dat je op jezelf wilt gaan wonen? [Tonen als vraag 26=1][Ga naar vraag 55]

Open antwoord

52. Wat is de reden dat je ooit op jezelf bent gaan wonen? [Tonen als vraag 26<>1][Ga naar vraag 55]

Open antwoord

53. Wat is de reden dat je bij je ouders wilt gaan wonen? [Tonen als vraag 26<>1]

Open antwoord

54. Wat is de reden dat je bij je ouders wilt blijven wonen? [Tonen als vraag 37=6]

Open antwoord

Inkomen

55. Wat zijn je inkomensbronnen?

- Studiefinanciering
- Aanvullende lening
- Collegegeldkrediet
- Ouderlijke bijdrage
- Werk
- Toeslagen
- Overige inkomsten
- Ik heb geen inkomen

56. Hoeveel bedraagt je totale netto inkomen per maand? (inclusief studiefinanciering, aanvullende lening, collegegeldkrediet, ouderlijke bijdrage, werk, toeslagen en overige inkomsten)

- Inkomen: ____ euro per maand
- Weet ik niet

[Naar vraag 59]

57. Heb je de ontvangen huurtoeslag of hypotheekrenteaftrek meegenomen in het inkomen? [Tonen als vraag 34=2|3]

- Ja
- Nee

58. Heb je indirect ontvangen ouderlijke bijdragen (bijvoorbeeld door ouders betaald collegegeld) meegenomen in het inkomen?

- Ja
- Nee
- Ik ontvang geen indirecte ouderlijke bijdrage

Afronding

Bedankt voor het invullen van deze enquête!

We verloten de nieuwste iPad Air en meerdere cadeaubonnen onder de respondenten! De winnaar wordt door Kences geïnformeerd wanneer de reactietermijn van de enquête is verstreken. Vul je e-mailadres in als je mee wilt doen aan de verloting. Het e-mailadres wordt uitsluitend gebruikt voor het verrichten van de loting en de communicatie met de winnaars. Het invullen van een emailadres is dus NIET verplicht!

59. Wil je kans maken op de nieuwste iPad Air of een cadeaubon?

- Nee, daar heb ik geen behoefte aan
- Ja, mijn emailadres is : ____

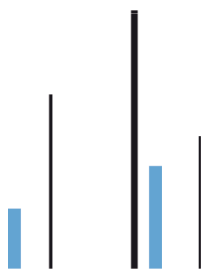
[Naar vraag 61]

60. Wij willen je graag uitnodigen om mee te doen aan eventuele vervolgonderzoeken voor studenten en/of net-afgestudeerden. Wil je hieraan meewerken?

- Ja
- Nee

61. Einde

- Je hebt aangegeven niet te studeren of recent afgestudeerd te zijn. Je valt daarom niet in de doelgroep. Als je op 'opslaan' klikt verlaat je de vragenlijst. [Tonen als vraag 1=6]
- Hartelijk dank voor je deelname aan ons online onderzoek.
Als je op 'opslaan' klikt worden je antwoorden definitief en verlaat je de vragenlijst. [Tonen als vraag 1=1|2|3|4|5]

Bijlage D: Uitkomsten per stad

Deze bijlage geeft per stad de huidige en de verwachte studentenaantallen in collegejaar '23-'24 naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep. De primaire doelgroep betreft de studenten die zowel in de stad wonen als studeren. De secundaire doelgroep bestaat uit studenten die in de stad wonen, maar in een andere stad studeren. Voor het collegejaar '23-'24 zijn zowel het scenario 'weinig effect' als 'veel effect' weergegeven.

Tabel D.1: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Alkmaar, Almere en Amersfoort, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Alkmaar			Almere			Amersfoort		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	410	390	390	1.120	940	1.000	290	350	350
		Buiten studiestad	2.460	2.260	2.310	690	870	950	1.350	1.520	1.610
	Uitw onend	Binnen studiestad	250	240	210	410	950	850	360	360	320
		Buiten studiestad	410	360	330	310	560	520	780	770	700
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	20	20	10	0	0	0
		Buiten studiestad	10	0	0	20	30	20	0	0	0
	Studenten	Totaal	3.540	3.250	3.240	2.560	3.360	3.350	2.790	3.000	2.980
	Doelgroep	Primair	250	240	210	430	960	860	360	360	320
		Secundair	520	490	460	950	900	850	1.080	1.030	960
		Totaal	770	730	670	1.370	1.860	1.710	1.440	1.390	1.280
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	250	260	260	390	420	410	450	470	460
		Totaal	250	260	260	390	420	410	450	470	460
Totaal	Studenten	Totaal	3.540	3.250	3.240	2.560	3.360	3.350	2.790	3.000	2.980
	Doelgroep	Primair	250	240	210	430	960	860	360	360	320
		Secundair	760	750	720	1.330	1.320	1.260	1.520	1.500	1.420
		Totaal	1.020	990	930	1.760	2.280	2.120	1.880	1.860	1.740
Studiepuntmobile studenten			10	10		40	60		0	0	

Tabel D.2: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Amsterdam, Apeldoorn en Arnhem, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Amsterdam			Apeldoorn			Arnhem		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	6.130	7.400	7.850	50	50	60	660	700	740
		Buiten studiestad	23.170	25.760	27.380	400	420	440	5.250	5.310	5.670
	Uitw onend	Binnen studiestad	13.250	13.130	11.600	90	90	60	2.560	2.250	1.960
		Buiten studiestad	8.750	8.060	7.500	160	170	160	1.830	1.600	1.490
	Internationaal	Binnen studiestad	1.720	1.510	1.510	30	20	30	540	390	390
		Buiten studiestad	1.250	1.510	1.510	40	30	40	590	590	590
	Studenten	Totaal	54.260	57.360	57.340	770	770	780	11.430	10.850	10.840
	Doelgroep	Primair	14.970	14.630	13.110	120	110	90	3.110	2.650	2.350
		Secundair	4.580	4.530	4.270	800	800	750	2.170	2.270	2.130
		Totaal	19.540	19.160	17.380	920	910	830	5.270	4.920	4.490
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	3.690	4.910	5.250	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	12.280	15.660	18.120	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	24.340	26.970	24.440	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	6.920	5.640	5.410	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	3.260	4.270	4.260	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	1.280	1.980	1.980	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	51.770	59.420	59.470	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	27.590	31.240	28.710	0	0	0	0	0	0
		Secundair	3.350	3.760	3.660	210	250	240	800	910	890
		Totaal	30.950	35.000	32.370	210	250	240	800	910	890
Totaal Studenten	Totaal	106.030	116.780	116.800	770	770	780	11.430	10.850	10.840	
	Doelgroep	Primair	42.560	45.870	41.810	120	110	90	3.110	2.650	2.350
		Secundair	7.930	8.290	7.930	1.020	1.050	990	2.970	3.180	3.020
		Totaal	50.490	54.160	49.740	1.130	1.160	1.080	6.070	5.830	5.370
Studiepuntmobile studenten			2.360	2.550		0	0		290	390	

Tabel D.3: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Breda, Delft en Den Haag, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Breda			Delft			Den Haag		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	1.250	1.290	1.330	80	110	120	3.320	3.870	4.010
		Buiten studiestad	9.260	9.150	9.860	1.920	1.880	1.990	9.450	10.190	10.910
	Uitw onend	Binnen studiestad	5.160	4.390	3.790	680	640	590	5.220	5.270	4.640
		Buiten studiestad	2.590	2.550	2.390	640	620	560	4.090	3.770	3.520
	Internationaal	Binnen studiestad	770	590	590	60	60	60	2.130	1.670	1.650
		Buiten studiestad	400	450	440	80	80	80	1.030	1.210	1.210
	Studenten	Totaal	19.440	18.410	18.410	3.460	3.390	3.400	25.230	25.970	25.930
	Doelgroep	Primair	5.930	4.980	4.380	740	700	650	7.340	6.930	6.290
		Secundair	980	970	910	930	900	850	2.370	2.380	2.220
		Totaal	6.910	5.940	5.290	1.670	1.600	1.490	9.720	9.310	8.500
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	10	10	0	130	140	160	110	140	150
		Buiten studiestad	40	60	60	4.560	5.150	6.250	680	650	820
	Uitw onend	Binnen studiestad	40	40	40	9.790	11.220	10.170	870	1.540	1.430
		Buiten studiestad	20	20	20	3.140	3.590	3.530	830	890	840
	Internationaal	Binnen studiestad	10	20	20	2.710	3.240	3.230	620	740	740
		Buiten studiestad	10	20	20	1.130	1.710	1.700	220	330	320
	Studenten	Totaal	120	160	160	21.460	25.060	25.060	3.330	4.280	4.290
	Doelgroep	Primair	50	60	60	12.500	14.460	13.410	1.500	2.270	2.170
		Secundair	620	710	690	770	870	840	3.820	4.530	4.430
		Totaal	670	770	740	13.280	15.330	14.250	5.320	6.800	6.600
Totaal Studenten	Totaal	19.550	18.570	18.560	24.920	28.450	28.460	28.560	30.250	30.220	
	Doelgroep	Primair	5.980	5.040	4.440	13.240	15.160	14.050	8.840	9.200	8.460
		Secundair	1.600	1.670	1.590	1.710	1.760	1.690	6.190	6.910	6.650
		Totaal	7.580	6.710	6.030	14.950	16.930	15.740	15.030	16.110	15.110
Studiepuntmobile studenten			260	310		580	610		650	820	

Tabel D.4: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Deventer, Doetinchem en Dronten, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Deventer			Doetinchem			Dronten		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	460	460	470	40	30	40	50	30	30
		Buiten studiestad	4.010	4.220	4.400	250	200	220	600	620	710
	Uitw onend	Binnen studiestad	720	740	650	20	20	20	660	540	460
		Buiten studiestad	1.380	1.470	1.360	40	30	30	170	190	190
	Internationaal	Binnen studiestad	140	110	110	0	0	0	130	100	90
		Buiten studiestad	190	210	210	0	0	0	70	80	80
	Studenten	Totaal	6.890	7.210	7.180	350	290	310	1.670	1.550	1.550
	Doelgroep	Primair	860	850	760	20	20	20	790	630	550
		Secundair	490	490	470	230	230	210	130	130	120
		Totaal	1.350	1.340	1.220	240	250	240	920	760	670
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	240	270	270	40	40	40	20	30	30
		Totaal	240	270	270	40	40	40	20	30	30
Totaal	Studenten	Totaal	6.890	7.210	7.180	350	290	310	1.670	1.550	1.550
	Doelgroep	Primair	860	850	760	20	20	20	790	630	550
		Secundair	730	760	730	270	270	260	150	150	140
		Totaal	1.590	1.610	1.490	280	290	280	940	780	700
Studiepuntmobile studenten			40	80		10	10		10	10	

Tabel D.5: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Ede, Eindhoven en Emmen, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Ede			Eindhoven			Emmen		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	270	260	260	1.340	1.380	1.440	520	490	500
		Buiten studiestad	1.580	1.520	1.640	10.910	10.860	11.420	560	600	630
	Uitw onend	Binnen studiestad	980	650	560	3.280	3.350	2.930	190	220	190
		Buiten studiestad	660	620	580	2.790	2.910	2.690	190	200	200
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	970	840	830	180	130	130
		Buiten studiestad	0	0	0	430	440	450	100	100	100
	Studenten	Totaal	3.490	3.050	3.040	19.710	19.770	19.770	1.760	1.730	1.750
	Doelgroep	Primair	980	650	560	4.250	4.180	3.760	370	340	320
		Secundair	540	520	500	1.190	1.220	1.150	220	220	210
		Totaal	1.520	1.170	1.060	5.450	5.410	4.910	590	560	530
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	250	280	290	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	3.350	3.620	4.140	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	4.450	5.010	4.520	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	820	960	900	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	1.090	1.390	1.390	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	120	200	210	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	10.080	11.460	11.450	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	5.540	6.400	5.910	0	0	0
		Secundair	740	1.130	1.120	880	1.020	990	70	80	80
		Totaal	740	1.130	1.120	6.430	7.420	6.900	70	80	80
Totaal	Studenten	Totaal	3.490	3.050	3.040	29.790	31.230	31.210	1.760	1.730	1.750
	Doelgroep	Primair	980	650	560	9.800	10.580	9.670	370	340	320
		Secundair	1.280	1.650	1.610	2.080	2.250	2.140	290	300	290
		Totaal	2.260	2.300	2.180	11.870	12.830	11.820	660	640	600
Studiepuntmobile studenten			30	40		710	820		10	20	

Tabel D.6: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Enschede, Gouda en Groningen, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Enschede			Gouda			Groningen		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	1.480	1.520	1.610	10	0	0	870	900	1.030
		Buiten studiestad	7.450	7.730	8.110	610	440	460	8.290	8.430	9.640
	Uitw onend	Binnen studiestad	2.900	2.790	2.460	120	40	40	11.770	10.490	9.230
		Buiten studiestad	1.900	1.860	1.730	120	110	80	2.370	2.260	2.190
	Internationaal	Binnen studiestad	900	680	680	0	0	0	1.230	970	970
		Buiten studiestad	1.000	1.060	1.050	0	0	0	440	520	520
	Studenten	Totaal	15.630	15.630	15.650	860	600	580	24.970	23.570	23.580
	Doelgroep	Primair	3.800	3.470	3.140	120	40	40	13.000	11.460	10.200
		Secundair	430	440	410	480	460	430	2.110	2.030	1.920
		Totaal	4.230	3.910	3.550	610	510	470	15.110	13.490	12.120
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	220	250	270	0	0	0	450	540	640
		Buiten studiestad	1.730	2.210	2.700	0	0	0	4.050	5.120	6.630
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.450	4.580	4.120	0	0	0	16.680	16.030	14.490
		Buiten studiestad	870	900	880	0	0	0	2.140	2.310	2.220
	Internationaal	Binnen studiestad	1.340	1.640	1.640	0	0	0	3.500	4.020	4.020
		Buiten studiestad	400	590	590	0	0	0	600	830	820
	Studenten	Totaal	9.000	10.170	10.200	0	0	0	27.410	28.850	28.810
	Doelgroep	Primair	5.790	6.220	5.760	0	0	0	20.180	20.050	18.500
		Secundair	200	250	250	260	290	290	270	290	290
		Totaal	5.990	6.470	6.010	260	290	290	20.450	20.340	18.790
Totaal Studenten	Totaal	24.630	25.800	25.850	860	600	580	52.380	52.420	52.390	
	Doelgroep	Primair	9.580	9.690	8.900	120	40	40	33.180	31.510	28.700
		Secundair	640	690	660	740	760	720	2.380	2.330	2.210
		Totaal	10.220	10.380	9.560	870	800	760	35.560	33.830	30.910
Studiepuntmobile studenten			370	530		0	0		1.920	2.460	

Tabel D.7: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Haarlem, Heerlen en Helmond, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Haarlem			Heerlen			Helmond		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuiswonend	Binnen studiestad	300	370	390	300	280	290	70	70	70
		Buiten studiestad	2.810	3.060	3.180	3.000	2.690	2.790	780	570	590
	Uitwonend	Binnen studiestad	630	590	510	420	360	330	20	80	60
		Buiten studiestad	960	890	840	980	780	720	160	140	140
	Internationaal	Binnen studiestad	30	20	30	110	80	90	0	0	0
		Buiten studiestad	50	50	60	520	570	560	0	10	0
	Studenten	Totaal	4.770	4.970	5.000	5.330	4.760	4.770	1.030	860	870
	Doelgroep	Primair	660	610	540	540	440	410	20	80	60
		Secundair	1.340	1.290	1.210	410	360	340	320	340	320
		Totaal	1.990	1.900	1.750	950	800	750	340	410	380
Wo	Thuiswonend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Uitwonend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Studenten	Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Secundair	930	910	880	240	290	290	100	120	120
		Totaal	930	910	880	240	290	290	100	120	120
Totaal	Studenten	Totaal	4.770	4.970	5.000	5.330	4.760	4.770	1.030	860	870
	Doelgroep	Primair	660	610	540	540	440	410	20	80	60
		Secundair	2.270	2.200	2.090	660	650	620	420	460	440
		Totaal	2.920	2.810	2.630	1.190	1.090	1.040	440	530	500
Studiepuntmobile studenten			70	50		0	0		0	0	

Tabel D.8: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Hilversum, Leeuwarden en Leiden, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Hilversum			Leeuwarden			Leiden		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	10	10	10	890	940	1.010	530	500	540
		Buiten studiestad	260	440	480	7.480	8.170	9.010	5.320	5.360	5.630
	Uitw onend	Binnen studiestad	130	170	150	5.190	5.060	4.390	1.430	1.320	1.180
		Buiten studiestad	250	300	260	4.470	4.370	4.130	1.910	2.070	1.920
	Internationaal	Binnen studiestad	10	10	10	1.160	980	970	20	20	10
		Buiten studiestad	10	10	10	810	950	950	30	30	40
	Studenten	Totaal	650	940	920	20.010	20.460	20.460	9.220	9.310	9.310
	Doelgroep	Primair	130	180	160	6.360	6.030	5.370	1.440	1.340	1.190
		Secundair	750	710	660	310	290	280	1.330	1.270	1.200
		Totaal	880	890	820	6.670	6.320	5.650	2.770	2.610	2.380
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	10	10	10	510	570	600
		Buiten studiestad	0	0	0	10	40	40	6.430	7.800	8.890
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	10	20	20	8.500	9.060	8.120
		Buiten studiestad	0	0	0	10	10	10	4.290	4.670	4.500
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	30	50	50	910	1.170	1.170
		Buiten studiestad	0	0	0	0	10	10	870	1.390	1.390
	Studenten	Totaal	0	0	0	70	130	130	21.510	24.660	24.670
	Doelgroep	Primair	0	0	0	40	70	60	9.410	10.230	9.290
		Secundair	320	350	340	290	320	310	1.740	1.810	1.740
		Totaal	320	350	340	330	390	370	11.140	12.040	11.030
Totaal	Studenten	Totaal	650	940	920	20.080	20.590	20.600	30.740	33.970	33.980
	Doelgroep	Primair	130	180	160	6.400	6.100	5.430	10.850	11.570	10.480
		Secundair	1.070	1.060	1.000	600	610	590	3.070	3.080	2.940
		Totaal	1.200	1.240	1.160	7.000	6.710	6.020	13.920	14.650	13.420
Studiepuntmobile studenten			10	10		270	220		810	830	

Tabel D.9: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Maastricht, Nijmegen en Rotterdam, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Maastricht			Nijmegen			Rotterdam		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	180	200	210	860	830	910	4.950	5.270	5.550
		Buiten studiestad	1.080	1.170	1.410	9.880	9.800	10.570	18.490	18.790	19.780
	Uitw onend	Binnen studiestad	2.180	1.650	1.410	5.610	5.240	4.600	7.950	7.980	7.090
		Buiten studiestad	410	350	340	3.200	3.540	3.310	5.630	5.370	4.990
	Internationaal	Binnen studiestad	540	450	450	290	210	210	740	650	640
		Buiten studiestad	210	310	300	420	420	420	430	510	510
	Studenten	Totaal	4.600	4.130	4.130	20.250	20.030	20.020	38.190	38.560	38.550
	Doelgroep	Primair	2.720	2.100	1.860	5.900	5.450	4.810	8.700	8.620	7.730
		Secundair	990	870	820	1.160	1.110	1.030	2.160	2.080	1.960
		Totaal	3.710	2.970	2.680	7.060	6.550	5.840	10.860	10.700	9.690
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	220	250	270	400	440	470	1.250	1.430	1.490
		Buiten studiestad	1.990	2.330	2.760	4.640	5.400	6.410	6.340	7.380	8.300
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.660	3.840	3.410	10.240	10.000	9.000	8.220	8.770	7.870
		Buiten studiestad	820	890	870	1.860	1.920	1.880	2.480	2.690	2.590
	Internationaal	Binnen studiestad	6.400	6.580	6.580	1.110	1.500	1.500	2.540	2.700	2.710
		Buiten studiestad	1.480	1.970	1.980	460	710	700	1.340	2.220	2.220
	Studenten	Totaal	15.570	15.860	15.860	18.710	19.970	19.960	22.170	25.180	25.180
	Doelgroep	Primair	11.060	10.430	9.990	11.350	11.500	10.500	10.760	11.460	10.570
		Secundair	170	200	180	460	530	510	2.620	2.940	2.860
		Totaal	11.230	10.630	10.170	11.810	12.020	11.010	13.370	14.400	13.440
Totaal	Studenten	Totaal	20.170	19.990	19.990	38.960	40.000	39.980	60.360	63.740	63.730
	Doelgroep	Primair	13.780	12.520	11.840	17.250	16.940	15.310	19.450	20.080	18.300
		Secundair	1.160	1.070	1.000	1.620	1.630	1.540	4.780	5.020	4.820
		Totaal	14.940	13.590	12.850	18.870	18.580	16.850	24.230	25.100	23.120
Studiepuntmobile studenten			1.640	2.250		810	1.020		1.220	1.420	

Tabel D.10: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van 's-Hertogenbosch, Sittard-Geleen en Tilburg, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			's-Hertogenbosch			Sittard-Geleen			Tilburg		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	860	770	790	480	410	430	960	950	1.010
		Buiten studiestad	9.770	9.410	9.740	2.960	2.750	2.860	5.900	5.790	6.310
	Uitw onend	Binnen studiestad	1.480	1.170	1.020	310	310	280	4.020	3.530	3.050
		Buiten studiestad	2.590	2.490	2.290	1.220	920	850	2.030	1.970	1.870
	Internationaal	Binnen studiestad	50	40	40	10	10	10	120	100	100
		Buiten studiestad	40	50	40	20	20	30	120	140	140
	Studenten	Totaal	14.790	13.940	13.920	4.990	4.430	4.460	13.150	12.480	12.480
	Doelgroep	Primair	1.530	1.220	1.060	310	320	290	4.140	3.630	3.150
		Secundair	770	770	720	390	400	380	2.230	2.230	2.080
		Totaal	2.300	1.980	1.780	700	720	670	6.380	5.860	5.230
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	320	410	440
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	4.010	5.020	5.550
	Uitw onend	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	4.590	4.420	3.930
		Buiten studiestad	0	0	0	0	0	0	1.760	1.750	1.680
	Internationaal	Binnen studiestad	0	0	0	0	0	0	920	1.060	1.070
		Buiten studiestad	0	0	0	10	0	0	570	780	770
	Studenten	Totaal	0	0	0	10	0	0	12.180	13.450	13.440
	Doelgroep	Primair	0	0	0	0	0	0	5.510	5.480	4.990
		Secundair	490	540	520	260	320	320	490	560	540
		Totaal	490	540	520	260	320	320	6.010	6.050	5.530
Totaal	Studenten	Totaal	14.790	13.940	13.920	5.000	4.430	4.460	25.320	25.920	25.920
	Doelgroep	Primair	1.530	1.220	1.060	310	320	290	9.660	9.110	8.140
		Secundair	1.260	1.300	1.240	650	720	700	2.720	2.790	2.620
		Totaal	2.790	2.520	2.300	960	1.040	990	12.380	11.900	10.760
Studiepuntmobile studenten			100	140		0	10		660	830	

Tabel D.11: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Utrecht, Venlo en Vlissingen, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Utrecht			Venlo			Vlissingen		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	1.480	1.700	1.840	260	230	250	390	330	340
		Buiten studiestad	14.340	15.620	16.780	810	880	900	2.640	2.510	2.610
	Uitw onend	Binnen studiestad	7.970	7.400	6.500	110	150	120	590	520	440
		Buiten studiestad	6.310	5.800	5.420	100	180	160	650	710	660
	Internationaal	Binnen studiestad	410	340	340	1.280	960	960	260	210	210
		Buiten studiestad	390	450	450	1.600	1.630	1.620	150	170	170
	Studenten	Totaal	30.900	31.310	31.330	4.160	4.020	4.000	4.670	4.450	4.430
	Doelgroep	Primair	8.370	7.740	6.840	1.390	1.110	1.080	840	730	660
		Secundair	2.990	2.840	2.650	330	340	320	50	50	50
		Totaal	11.360	10.580	9.490	1.720	1.450	1.400	890	770	700
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	560	680	740	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	7.570	9.180	10.790	30	50	60	0	0	0
	Uitw onend	Binnen studiestad	15.050	15.300	13.820	10	40	40	0	0	0
		Buiten studiestad	4.470	4.800	4.620	30	50	40	0	0	0
	Internationaal	Binnen studiestad	1.130	1.410	1.410	20	30	30	0	0	0
		Buiten studiestad	540	780	790	30	50	50	0	0	0
	Studenten	Totaal	29.320	32.150	32.160	130	230	210	0	0	0
	Doelgroep	Primair	16.180	16.700	15.220	30	70	70	0	0	0
		Secundair	3.300	3.230	3.120	120	150	140	40	40	40
		Totaal	19.480	19.940	18.350	150	210	210	40	40	40
Totaal	Studenten	Totaal	60.220	63.460	63.480	4.290	4.250	4.220	4.670	4.450	4.430
	Doelgroep	Primair	24.560	24.440	22.060	1.420	1.180	1.150	840	730	660
		Secundair	6.280	6.080	5.770	450	480	460	80	90	90
		Totaal	30.840	30.520	27.830	1.870	1.660	1.610	920	820	740
Studiepuntmobile studenten			1.010	1.020		240	360		70	90	

Tabel D.12: Studentenaantallen naar type onderwijsinstelling, woonsituatie en doelgroep per scenario van Wageningen, Zwolle en overige steden, collegejaren '15-'16 en '23-'24 (bron: DUO, CBS, telling ABF en Apollo 2016, ABF Research)

			Wageningen			Zwolle			Overig		
			'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24		'15-'16	'23-'24	
				Weinig	Veel		Weinig	Veel		Weinig	Veel
Hbo	Thuisw onend	Binnen studiestad	0	10	10	830	830	860	240	0	0
		Buiten studiestad	200	210	240	11.100	11.260	11.780	730	980	1.040
	Uitw onend	Binnen studiestad	50	100	110	2.660	2.270	1.990	590	360	320
		Buiten studiestad	160	130	120	3.520	3.350	3.110	290	200	180
	Internationaal	Binnen studiestad	0	20	10	50	50	50	50	40	30
		Buiten studiestad	0	30	40	80	100	110	40	40	40
	Studenten	Totaal	410	500	540	18.250	17.860	17.890	1.940	1.610	1.610
	Doelgroep	Primair	50	120	120	2.710	2.320	2.040	640	400	350
		Secundair	360	280	270	600	600	560	37.910	790	750
		Totaal	400	400	390	3.310	2.910	2.600	38.550	1.190	1.100
Wo	Thuisw onend	Binnen studiestad	30	40	60	0	0	0	0	0	0
		Buiten studiestad	1.420	1.420	1.940	0	0	0	20	30	30
	Uitw onend	Binnen studiestad	4.950	5.900	5.390	0	0	0	420	150	150
		Buiten studiestad	1.260	1.840	1.820	0	0	0	0	20	20
	Internationaal	Binnen studiestad	1.600	2.320	2.330	0	0	0	160	130	130
		Buiten studiestad	380	700	690	0	0	0	0	0	10
	Studenten	Totaal	9.640	12.230	12.220	0	0	0	610	340	330
	Doelgroep	Primair	6.550	8.220	7.720	0	0	0	580	290	280
		Secundair	110	130	130	390	420	400	15.690	360	360
		Totaal	6.660	8.360	7.850	390	420	400	16.270	650	640
Totaal	Studenten	Totaal	10.050	12.730	12.760	18.250	17.860	17.890	2.550	1.950	1.940
	Doelgroep	Primair	6.590	8.340	7.840	2.710	2.320	2.040	1.220	680	630
		Secundair	470	420	400	1.000	1.010	960	53.600	1.160	1.110
		Totaal	7.060	8.760	8.240	3.710	3.330	3.000	54.820	1.840	1.730
Studiepuntmobile studenten			440	560		250	250		20	10	

LANDELIJKE MONITOR STUDENTENHUISVESTING

Nederland :: Studentensteden

Alkmaar
Almere
Amersfoort
Amsterdam
Apeldoorn
Arnhem
Breda
Delft
Den Bosch
Den Haag
Deventer
Doetinchem
Dronten
Ede
Eindhoven
Emmen
Enschede
Gouda
Groningen
Haarlem
Heerlen
Helmond
Hilversum
Leeuwarden
Leiden
Maastricht
Nijmegen
Rotterdam
Sittard-Geleen
Tilburg
Utrecht
Venlo
Vlissingen
Wageningen
Zwolle

